

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקש

בס"ד | גליון 34 | טבת תש"פ | הילולת מוהרנ"ת

ירחון חסידי ברסלב

המאור לממשלת הלילה

לעבדך באמת

נגהות אור מחיי החסיד
ר' משה אריה רוזנטל
מבני ירושלים של מעלה

אמונת אומן מול הסערה

השיחה המאלפת
שהשמיע חסיד ברסלב
בעיירה לינסק והשפיעה
עמוקות על העילוי
מישיבת חכמי לובלין

בתורת ה' חפצו

הרה"ח ר' יוסף שמעון
ברזעסקי בעובדות
מפעימות על החסיד
ר' אלחנן ספקטור

"בברסלב בוערת אש, הבער אותה בלבי!" - - -

אָפּס קָצָה וְעֶצֶם הַיָּפִי וְהַקְדָּשָׁה הַנּוֹרָאָה וְהַיִּרְאָה הַעֲצוּמָה וְעַרִיבַת נְעִימַת דְּבָקוֹת הַנִּפְלָא שְׁהֵיָה אַז בְּעֵנּוּהָ בְּאַמַּת אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה כְּזֹאת בְּעוֹלָם, וְכֵן זֶה לִפְנֵי תַּפְסִיט דְּעֵתָנּוּ מְלֻבָד סַתְרֵי נִסְתָּרוֹת שְׁהֵיָה לוֹ בְּזֶה" (שיחות הרן קסט).

לאחר עריכת השולחן הטהור אשר לפני ה', ועם סיום אמירת התורה הקדושה, כשכל התלמידים הקדושים קמו ופנו איש איש לעבודתו הקדושה להכין עצמם לקראת קדרותא דשבתא, הרי שלבו של התלמיד, אחרון המתקרבים בזמן והראשון במעלה, יקד בקרבו כתנור אש לא יוכל השקט. שגב נוראות קדושת רבו הנגלה אליו כפי שהיא באמת לאמיתו מתנוצץ במוחו בוער בעצמותיו. נפשו ונשמתו יודעת מאד שיש כאן גילוי חדש לגמרי, התגלות חידוש נורא ופלא גדול ועצום שלא היה ושלא יהיה כמותו. יחידה דיחידה שלשמה ולזכרה תאווה נפש כל דורות עולם.

"מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ, מִי יוֹכֵל לְסַפֵּר, מִי יוֹכֵל לְשַׁעַר, אֶת כָּל הַגְּדוּלוֹת וְהַנִּפְלְאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ, אֹר הָאִוְרוֹת, אֹר הַצְּחָצְחוֹת, אֹר הַגְּנוּז וְצִפּוֹן וְטָמוּן, עִם כָּל נַפְשוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּהֶם תְּלִוִיִּים כָּל הָעוֹלָמוֹת; וּבִיּוֹתֵר אֲשֶׁר פָּעַל וְעָשָׂה עִם אֲנָשָׁיו הַמִּקְרָבִים אֵלָיו אֲשֶׁר זָכוּ לְהַסְתּוֹפֵף בְּצִלוֹ צֶל הַקְּדוֹשׁ וּלְשִׁמְעַ מִפִּיו מִה שֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרִים שְׂכָסָם עֲתִיק יוֹמִין; וּבִפְרָטוֹת, אֲשֶׁר פָּעַל וְעָשָׂה עִמִּי הָעֵנִי וְהֶאֱבִינֵנִי, אֲשֶׁר הִקִּימֵנִי מֵעַפְרָה וּמֵאֲשָׁפוֹת וְהוֹשִׁיבֵנִי אֶצְלוֹ, וְקִרְבֵּנִי בְּרַחֲמָיו בְּיוֹתֵר, וְסַמְךָ יְדֵי עַלִי... וְאָמַר כִּפָּה מְלֹא שְׂאֵין מִי שִׂידוּעַ מִמֶּנּוּ כִּי אִם אֲנֹכִי מֵעַט, וְעוֹד כִּמְהָ לְשׁוֹנוֹת כְּאֵלֶּה.

ברסלב. ליל שבת קודש. לילה כיום מאיר את שמי העיר באור שבעת הימים. קדוש ישראל יושב בהיכלו ותלמידיו הקדושים והנוראים מעטרם אותו סביב שולחן הטהור. המעמד כולו נאדר ונשגב שלא מעלמא הדין. שמחה ובושה עצומה ויראה עילאה דעילאה שפוכה על כל פנים. מחזה הוד שכל הנוכחים יכלו להעיד נאמנה שלא נראה כזאת בעולם, ולא ייראה כדוגמתו עד ביאת בן ינון.

רשימו דרשימו מזיו הדרת קדושת השבת בצילו של "מאן דאיהו שבת דכולהו יומא" הותר אחריו התלמיד הנאמן - זה שעוד זכה להסתופף בצל גדולי צדיקי עולם פארי הדור מצוקי ארץ זיע"א, לשמש לפנייהם ולחזות במסירת נפשם ונוראות עבודתם את הבורא יתברך - בצירופי אותיות צרובות באש להבת העלה את תיאור רום המעמד שלא ניתן לתיאור.

"וְעֵינָיו הָיוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִכְרֵחַ מִמֶּשׁ, בְּפֶרֶט בְּשֶׁבֶת קֹדֶשׁ הָיוּ עֵינָיו מְאִירוֹת מְאֹד מְאֹד וּפְנֵי הָיוּ מְאִירוֹת וּמְאִדִּימוֹת מְאֹד בְּשֶׁבֶת קֹדֶשׁ, וּמִי שֶׁלֹּא רָאָה עֶצֶם קֹדֶשְׁתּוֹ וְרִשְׁפֵי שְׁלֵהֶבֶת דְּבָקוֹתוֹ בְּשֶׁבֶת קֹדֶשׁ וְסִדְר הַקְּדוֹשׁ שֶׁלוֹ בְּלִיל שֶׁבֶת עִם סִדְר הַשְּׁלֵחָן, וְהַגְּנוֹן שְׁהֵיָה מְזֻמָּר: אֲתִקִּינוּ סְעוּדָתָא, אֲזֻמְר בְּשֶׁבְחֵינוּ, וְאִיךָ שְׁהֵיָה מְזֻמָּר שְׁאָר הַזְּמִירוֹת: כָּל מְקַדְשֵׁי, מְנוּחָה וְשִׂמְחָה וְאַשְׁתַּחֲוִית וְעֵינָיו עוֹלָם הַבָּא. וּמִי שֶׁלֹּא רָאָה זֹאת לֹא רָאָה טוֹב מֵעוֹלָם.
"וְכֵן מִי שֶׁעָמַד אַז בְּאוֹתוֹ מְעַמְד הָיָה מַעֲיִד שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִרְאָה כְּזֹאת עַד שִׁיבּוֹא מִשִּׁיחַ צְדִקְנוֹ.
"וְאֵלּוֹ כָּל הַיָּמִים דִּיּוֹ וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר

בשער: ציון מוהרלת זי"ע (באריכות בטולמה של ברסלב)

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה
טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות,
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

בשער הגליון

ומנגד, עומד התלמיד איש אשר רוח בו, היודע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד, המנפח את העפרוריות והעצבות הרוגז והייאוש מלבם של ישראל "ועתה אל תעצבו", להדליק ולהבעיר לבם להשם יתברך (ליקוטי מוהר"ן תנינא ט'). ולשונו ופעולותיו תהלך בארץ, הוא היורד ונשפל אל המעמקים, הכי נסתרים, אל תעלומות הנפש היותר נעלמים, ומפליא לעשות בתכלית העשייה לחזק ולרומם נפשות, לאמץ ברכים כושלות, ולהשיב נפש כל חי לסמוך ולהישען על כוח רבו הגדול העולה על הכל.

ooo

ועל ההתגלות הזאת של האחדות והקשר הקדום שבין הרב והתלמיד, בין החמה והלבנה - מתהפכין כולהו עלמין. על כך נלחם ביותר אותו כנף המסתיר ומחשיך אנפי בריתא, להעלים את יקרת פני יהושע ולהפריד בין הדבקים. ובעקבות אותה הסתרה והעלמה גדולים וטובים משלימים עם הזכרת שמו וזכרו של הרב האמת אבל מעפרים בעפר הס מלהזכיר שם התלמיד זה אשר "כירח יכון עולם" ו"לפני שמש ינון שמו", המשליך נפשו מנגד להודיע ולפרסם להדר ולגדל קדושת רבו עד אין סוף ואין תכלית, זה העומד בקצה הארץ וקורא ומשמיע בקול גדול שבועת והבטחת הבורא עליו: "אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ".

זו חובת היום והשעה לכל התלמידים הנקראים על שמם הקדוש, להתאזר בגבורה ולהתחדש בלימוד ספריו הקדושים להגות יומם ולילה בכתביו בליקוטי הלכותיו במכתביו בשיחותיו בסיפוריו ובתפילותיו הנמשכים מרום רום גבהי מרומים, משער החמישים העולה על הכל, "כי בימינו אלו אשר עובר על אחד ואחד מה שעובר צריך להיות עיקר הלימוד בספרי מוהרנ"ת זי"ע" (הקדמת 'כוכבי אור').

ועוד זאת נגביר חיילים לקיים צוואתו הקדושה להפיץ מעיינותיו חוצה להתחזק בממון ברצון וטירחא, לכתת רגלינו לפקח נפשות להציל נשמות עשוקות להחיותם בשבעה משיבי טעם האצורים בספריו הקדושים מהם תוצאות חיים לכל מבקשי ה' ודורשי שמו.

ובהתגלות וחיודוש אור פני הלבנה כהארית אור החמה, תשוב ותכונן אור החמה שבעתיים כמאז ראשית בריאתה, ויקויים במהרה מקרא שכתוב: "וְהָיָה אֹרֶן-הַלְבָנָה כְּאֹרֶן הַחֲמָה, וְאֹרֶן הַחֲמָה יְהִיֶּה שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹרֶן שְׁבַעֲתַיִם הַיָּמִים, בְּיוֹם חֲבַשׁ ה' אֶת שֶׁבַר עֲמוֹ, וּמִחֲץ מִפְתּוֹ יִרְפָּא" (ישעיה ל כו).

ooo

"כי הוא הרב והתלמיד שהביטו והסתכלו עליהם מיום גריאת העולם עד הנה, ועל ידם יהיה נפעל ונגמר התקון של כל העולמות בתכלית תכלית השלמות, שגם אם לא היה אוכל האדם את עץ הדעת לא היה תקון עולמות פְּזָה, ועל כן יתהפף על ידי זה חטאו לזכות, ויקים: אַתָּה תְּקוּם תִּרְחַם צִיּוֹן כִּי עַתָּה לְחַנְּנָה כִּי בָּא מוֹעֵד" - - -

(כוכבי אור חכמה ותבונה מא)

ובאמת נפשי יודעת מאד מה שאי אפשר לספר כלל, וכבר כתבתי הרבה וספרתי לחברי ותלמידי בפה הרבה מאד, וכרוף השם דברי עשו רשם בכחו הגדול שזכנס בלבם האמת כאש בוערת. ונתעוררו הרבה להשם יתברך... ועם כל זה ידעתי בנפשי כי הם גם הם עדין צריכין למודעי רבה ועדין אינם יודעים אור אמתת האמת לאמתתו בשלמות כראוי כאשר תקוע בנפשי... - - - (הקדמת חיי מוהר"ן).

רוח רבו משיח ה' המנשבת והמפעמת בו נושאת את רגליו אל מחוץ העיר והישוב, אל שפת נהר 'בוג', עד עלות השחר עומד הוא שם ושואג במשך שעות ארוכות מאין הפוגות בתשוקה אדירה מנהמת לבו הסוער בניגון משובב, מילים עצורות המכילות את הכל: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֵין בְּרַסְלָב בְּרַעַנְט אַ פִּיעֶר, פִּיעֶר אַרִיין דָּאס פִּיעֶר מִיר אֵין הָאָרֶץ אַרִיין... [=בברסלב בוער אש, הבער אותה בלבי].

אותם קולות צעקות ושאגות התלמיד המולה בלהב אש קודש שהחרידו את דממת לילות שבת החורפיות שעל גדות אותו נהר, הם שהולידו את המוחין עליוני העליונים והמשיכו את התגלות המאור הגדול

לדורי דורות. בין השיחים, בקור האימים, על שפתו של נהר קפוא יקד ורשף כבשן אש לזהט עד לב השמים. לב העולם מרחף ומשתוקק עד כלות למקור חיותו, למעיין העליון, לתיקון הבריאה, לתקוות הדורות, לאור המאיר כל העולמות.

ooo

ככל שגברה השגת והשתוקקות התלמיד אל הרב הנכסף כך התעצמה ההתקשרות ביניהם; כך נתבהר הקשר העליון הקדמון המשלים זה את זה; כך נתבררה האחדות הפשוטה המאחדת אותם, שהוא והוא כחדא ממש חשיבי והא בלא הא לא סגי. מעתה, לקראת גילוי קץ הפלאות, ליבא לפומיה אתגליא. מוח הרב מתגלית באמצעות פה ולשון התלמיד.

בעוד שאור האורות בונה בשמים עליותיו ומשם משפיע ומזריח קרני הודו לדרי מטה, הלא זו היא פעולותיו של נשמת מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה אשר מראשית הבריאה רוחו מרחפת על פני המים עומד ומשמש להעלות את הכל משמד לרצון.

"כי עקר הסמיכה של הערבות על קיום התורה שפְּזָה תְּלוּיָה גְּאֵלָה שְׁלֵמָה, הַכֵּל הוּא עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ שִׁיבּוּא וְיִגְאֲלֵנוּ בְּקָרוֹב, שֶׁהוּא עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת וְהוּא יְגַמֵּר עִמָּנוּ לְטוֹבָה כָּל הַתְּקוּנִים שֶׁהִתְחִילוּ הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּים שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת, כִּי רַק הוּא יְגַמֵּר הַכֵּל בְּשְׁלֵמוֹת, כִּי הוּא יְשִׁיב אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לֵה' יִתְבָּרַךְ וְלִקְיֹם הַתּוֹרָה בְּאֵמֶת וְיִגְאֵל אוֹתָנוּ גְּאֵלָה שְׁלֵמָה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ גְּלוֹת.

"כי פְּשָׁה' יִתְבָּרַךְ רָצָה לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם נִלְמָה בְּנִשְׁמוֹתֵיהֶן שֶׁל צְדִיקִים וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הִמָּה הַיּוֹצֵרִים וְכוּ". וְעֵקֶר הַסְּמִיכָה הִיָּה עַל נִשְׁמַת מְשִׁיחַ שֶׁקֹּדֵם לְעוֹלָם שֶׁהוּא שֶׁרֵשׁ כָּל כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת שֶׁהוּא יְגַמֵּר כָּל הַתְּקוּנִים וְיִתְקַן כָּל הַקְּלֻקּוֹלִים שֶׁקְּלָלוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת. נִמְצָא, שֶׁמְשִׁיחַ הוּא עֵקֶר הָעָרֵב שֶׁל כָּל הָעוֹלָם" (ליקוטי הלכות הלכות ערב ה"ג).

נפשו בשאלתי

מתלוצצים לבני הנעורים
בעבילי הכיסופים
והחיפושים

לבני הנעורים

איך מחפשים כיום את הצדיק האמיתי שבדור הזה?

בירור דברים ותשובות נאמנות אודות דרך החיפוש והביקוש השאובים ממעיינות תורתו של התלמיד הנאמן המחפש המבקש הגדול אחר רוחו של הרב האמת צדיק הדורות | מוגש לכבוד יום ההילולא רבא של מוהרנ"ת זי"ע

עצם העובדה שאנו יודעים הרבה מתורת הצדיק אבל לא מקיימים הכל ולא בשלימות - כבר מלמד שהתקרבותנו היא קצת שטחית, ואת זה עצמו אנו צריכים לבקש ולחפש: איך מתקרבים עם כל הלב ועם כל הרצינות. כל נקודה שעדיין לא ברורה דיה, או כל עניין שאינו מובן עד הסוף, הרי שחלק זה נעלם ונסתר ומצריך חיפוש ובקשה, הרבה מן עצות רבינו שאין אנו משמשים בהם לעת הצורך, הוא משום שעדיין לא ירדנו לסוף כוונת רבינו בהם.

גם מי שלכאורה מובן לו כל העצות ודרכי הצדיק, הרי שתמיד יש 'חלוקת העצה', איזה צורך חשוב ונצרך יותר עבורי, לפי שורש נשמתו או לפי העת והזמן או לפי מצב הדור או מצב מסוים שבו אני שרוי כעת - אשר על עצה זאת צריך אני לשים את עיקר הדגש, ולהשקיע את המוח והלב וההתבודדות וכו', וצריך על כך הרבה חיפוש ובקשה.

בתורת רבינו יש הרבה עצות שנראים מנוגדים זה לזה, כגון: לב נשבר ולאחוז תמיד במידת התשובה, ומנגד להיות תמיד בשמחה. מצד אחד זריזות גדול מאד בעבודת ה' ולחטוף עוד ועוד, ומצד שני ישוב הדעת ואריכות אפיים וזהירות מ'הריסה'. מחד גיסא צימאון והשתוקקות תמידי לעלות למדרגות הגבוהות ביותר, ומאידך להחשיב כל נקודה טובה ולהתחיות בכך. וכן יראה גדולה ועילאה לצד עצת מילתא דשטותא. התמדה וריבוי לימוד לצד 'נייחא למוחין'. וכן על זה הדרך - ומהעבודות הקשות הוא לדעת את המינון והמיוזג הנכון בין כל שתי קצוות, ורק על ידי הרבה חיפוש זוכים לאט לאט ששני עצות מנוגדות ישכנו יחדיו בלב והאחד לא יקפח את חברו. כמו שרב מקבל 'סמיכה' לפסוק רק אחרי הרבה 'שימוש' אצל רב מובהק, על אף שגם לפני זה ידע בשולחן ערוך את כל הסימנים הנצרכים עם נושאי כליהם, אבל בכדי לקלוט את 'רוח הדברים', כדי לרכוש את 'השולחן ערוך החמישי', לזה צריך כבר הרבה שימוש - כך גם אפשר לדעת ולהבין את מה שרבינו כותב, מזהיר וממליץ, אבל לקלוט את 'הרוח הקודש' שלו, הן בכלל עניני רבינו, והן בפרט, היינו ה'רוח', הסגנון, המכוון, האווירה, והגישה הנכונה לכל עצה ודרך - בכדי שנוכל להפיק את דרכי עצותיו בצורה ראויה, כפי שרבינו אכן התכוון - לזה צריך כבר הרבה חיפוש, הן בלימוד הספרים מתוך

■ מוהרנ"ת מאריך הרבה בליקוטי הלכות שצריך לחפש ולבקש את הצדיק ושצריך לילך על ידיו ועל רגליו כדי למצוא את הצדיק האמת שבדור, האם זה נוגע גם אלי, שנולדתי לאבא ברסלבר, ואני יודע קצת מרבינו הקדוש ומאמין שהוא הצדיק שבדור, או שזה נאמר רק למי שלא יודע כלל מרבינו הקדוש?

אכן, החיפוש והביקוש הוא נוגע ושייך יותר ויותר למקורבים משכבר, כך יוצא מפורש מפי התלמיד הגדול, גיצי אש שחורה על גבי אש לבנה, והא לך חלק מלשוננו הקדוש בהלכות שלוחין הלכה ה', שהיא הלכה ידועה ויסודית בעניין חיפוש הצדיק:

'כי ממה נפשך אם לא מצאנו עדין כָּלֵל בְּנֵדָאֵי הוּא צָרִיךְ לֵילֵךְ עַל יְדָיו וְעַל רַגְלָיו לְבַקְשׁוֹ וְלַחְפְּשׁוֹ בְּכָל כַּחוֹ בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ מְקַצֶּה וְעַד קֶצֶה כָּל יָמָיו אֲשֶׁר הוּא חַי עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אוֹלֵי יוֹכֵל לְמַצֵּא חַי נִפְשׁוֹ לְנִצְחָה, עַל כָּל פְּנִימֵי יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁעָה אַחַת לְפָנָי מוֹתוֹ. וְאִם כָּבֵר נִדְמָה לוֹ שֶׁמַּצֵּא אֶת הַצְּדִיק הָאֶמֶת, בְּנֵדָאֵי זֶה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וְלַחְפֹּשׁ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהוּא יוֹשֵׁב אֶצֶל הַצְּדִיק וְעֵדֵן אֲרוֹ חֲשׂוֹף אֶצְלוֹ וְאֵינוֹ מְרַגֵּשׁ נְעִימוֹת אֶמֶת עֲצוּתוֹ הַקְּדוּשִׁים וְכוּ', וּמְחַמֵּת זֶה הוּא רְחוּק עֵדֵן מִתְקוּנוֹ. וְכִמוֹ שֶׁמְבַאֵר בְּהַתּוֹרָה וְיֵהִי הֵם מְרִיקִים בְּסִימָן י"ז מָזָה, עַיִן שָׁם. כִּי עֵקֶר הַחֲפוּשׁ הוּא אַחֵר הָרוּחַ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַצְּדִיק כְּנ"ל. וְלָזֶה צָרִיכִין יְגִיעָה גְּדוּלָה וְחֲפוּשׁ הַרְבֵּה עַד שֶׁיִּמְצֵא. וְאִם יַחֲפֹשׂ בְּאֶמֶת בְּנֵדָאֵי יִמְצֵא, כִּי אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גַּם בְּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוּתוֹ וְיִגְעֵתִי וּמִצְאֵתִי תִּמְצֵא וְכוּ', כִּמוֹ שֶׁאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה: עַיִן שָׁם שֶׁאֵר לְשׁוֹנוֹת אֵשׁ הַנְּשַׁלְחוֹת לְכָל מִי שֶׁחֲפֵץ בְּחַיִּים וּמְבַקֵּשׁ הַצֵּלָה לְנַפְשׁוֹ לְנִצְחָה לְהַצִּילָה מִמָּה שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהִנְצֵל בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ.'

■ איך באמת מתעוררים לחפש ולבקש, הרי ההרגשה שלי הוא שאני כבר ברסלבר שמשתדל כמה שיותר ללמוד ספרי רבינו ומוהרנ"ת, ואני כבר מכיר פחות או יותר את העצות כמו: חצות, התבודדות, אזמרה, אומן ראש השנה, וכדומה, נכון שאני רחוק מלקיימם בשלימות, אבל מה יש לי לחפש ולבקש, הרי 'חיפוש ובקשה' הוא כשיש משהו שנעלם ונסתר ממני?

על עשירות מבית אביו, ועל 'כבוד עולם' מבית חמיו, וְאֵת כָּל הָעֵשֶׂר וְהַכְּבוֹד שֶׁנִּתְּנָה לְבָזָה מִנְּעוּרָיו, מֵאִסּוּ וְגַעַל וְשִׁקָּץ, וְקָבַל עַל עַצְמוֹ כָּל מִינֵי בְּזוּנוֹת וְרַדִּיפוֹת אֲשֶׁר רָדְפוּהוּ אֲבִיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל מְשֻׁפְחָתוֹ. וְהִרְבָּה לְצַעֵק וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשָּׁם יִתְּבַרְךָ שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת כְּרִצּוֹנוֹ בְּכָל תַּעֲלוּמַת לִבּוֹ עַד הִנְקָדָה הַפְּנִימִית שְׁבַלְב. (כוכבי אור אנשי מוהר"ן טז)

- כך שהחיפוש שלנו הוא רק לברר מקחו של צדיק בבית מדרשו, אצל אלו שקיבלו מאלו שקיבלו וכו'. ובה אין סכנה גדולה של שיבושים וטעויות קריטיים. ולגבי הדקויות וכו', יש אכן לבקש את האמת באמת, ואם אתה חושש שאין אתה מבקש באמת, הרי שעל זה בעצמו תצעק לה', שירחם עליך וידריך אותך באמתו ולא באמת' שלך, ואז נותנים לאדם מלאך של אמת שידריך אותו.

וכאן המקום לציין, שמוויכוחים עם חברים על ענייני ברסלב, על פי רוב לא יוצא שום חיפוש של אמת, כי נכנסים על ידי זה לתאוות הניצחון שאינה סובלת את האמת, וגם מגיעים לדיבורים זולים וללשון הרע, ולא כך חיפשו אנשי שלומינו האמתיים את אמיתת העצות של רבינו!

■ **לסיום יש (עוד) דבר שמבלבל אותי מאוד, בכמה מקומות אומר מוהרנ"ת לחפש מיהו הצדיק שבדור, וכן בליקוטי תפילות יש כמה וכמה לשונות שר' נתן מתפלל ומתחנן שיזכה לדעת מיהו והיכן הוא הצדיק האמתי שבדור, מה כוונת ר' נתן? הרי בפועל רואים שר' נתן (וכן שאר תלמידי רבינו) לא חיפש צדיק הדור חדש, רק אדרבה הוא עמל וטרח ומסר נפשו לגלות את עניין רבינו בעולם?**

הדבר פשוט שכל הלשונות שיש ממוהרנ"ת בזה, מכוון לאלו שעדיין לא גילו את אור האורות של האמת, ולא עבור אנשי שלומינו המקורבים מכבר, ורק מחמת התגברות השקר והאור היה עדיין נעלם מרובו של עולם (שים לב לעובדה שר' נתן כתב דברים אלו, בזמן חסידי ברסלב לא היו יותר מכמה עשרות, ועדיין לא היו ספרים, תלמידים שיעשו תלמידים, הוא היה הראשון שהתחיל לכתוב על גדולת רבינו, ובכתיבתו לא התכוון רק לתלמידיו הבודדים, אלא גם לכל העם שבשדות, ולכן היה צריך בלשונות שכאלו, כאשר למעשה הם סובלים גם משמעות של חיפוש גם עבור המקורבים מכבר, ובאופן שנתבאר למעלה.

ובר מן דין, הרי כפי שצינת רואים שבפועל, אף אחד מאנשי שלומינו לדורותיהם לא חיפש צדיק חדש, למרות הלשונות הנ"ל, ואנו אין לנו אלא תורה שבעל פה זו, וכפי שבנגלות התורה, מי שיקיים אותה על פי הכתוב בספר תורה, ולא על פי המבואר בתורה שבעל פה (או אפילו רק לא על פי המסורת והנהגה שקבלנו מאבותינו) הריהו רשע ואפיקורס רחמנא ליצלן, כך אנו אין לנו אלא את מסורת ברסלב, ושאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך.

'כוונת חיפוש', הן באמירת הרבה ליקוטי תפילות (שכל הרגיל הרה באמירתם מרגיש בחוש איך שמתמלא כל פעם ב'רוח אחרת'), הן להתחקות אחר צורת ההתנהגות והעבודה והתנועות העדינות של אנשי שלומינו המבוגרים והזקנים, שקבלו וראו את הדור הקודם - הן להתבונן בעבודת תפילתם, הן בצורת אכילתם ודיבורם ושפלותם מתוך חן של אמת וכו' וכו' (וכמובן שצריך הדבר להיות במשנה זהירות, לבל יבלוט הדבר ויורגש לאחרים חלילה, עד שיתחילו לעשות 'עסק' מתלמיד זה או אחר - דבר שהיה מתועב עד למאד בעיני אנשי שלומינו האמתיים. גם בשום אופן אין הכוונה לחקות ממש את דפוס עבודתם ותנועתם וסדר יומם וכו' - דבר שאנשי שלומינו לא סבלו כלל - אלא הכוונה עלמוד מרחוק ולהתבונן בעדינות ובשקט, ולנסות להריח את הרוח' הנכון המנשבת בהם בידם וברגלם ובכל ענייניהם - והבן היטב לא לגשם וכו').

גם מי שכבר יודע ומבין את העצות, ויודע את המינן הנכון, ומחובר ל'רוח הדברים' שבהם, עדיין העיקר חסר מן הספר, כי צריך: 'לְסַלֵּס וּלְחַפֵּשׂ בְּתוֹרַת הַקְּדוּשָׁה וְלִילֵךְ בְּדַרְכָּיו וְאוֹרְחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן הַרְבֵּה לִפְנֵי ה' יִתְבַרְךָ עַד שְׂיִוִּיד דְּמַעוֹת הַרְבֵּה עַד שְׂיִשְׁפֹּף לְבוֹ כַּפָּיִם לִפְנֵי ה' עַד שְׂיִזְכֶּה לְמַצֵּא וּלְהַשִּׁיג פְּנִימִיּוֹת פְּנֵת תוֹרַתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁהוּא פְּחִינַת הַצְּדִיק בְּעַצְמוֹ, כִּי עִקַר הַצְּדִיק הוּא תוֹרַתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁשָּׁם גָּנוּז רֹחַ הַקְּדוֹשׁ שְׁלוֹ'. (שם אות יב)

ואתה בן נעורים יקר: אם גם אחרי כל הדברים הנ"ל, אינך מבין על מה כל הרעש הזה, ומה בכלל צריך כאן לחפש, ואת מי צריך לבקש - הרי שצריך אתה להתחיל לחפש ולבקש את 'הבקשה והחיפוש' בעצמו, היינו לבוא לפני השם יתברך עם טענה: רבינו השאיר צוואה והזהיר שם (תורה ח' האחרונה לחייו) לחפש אחר רוח קדשו.

ואני כגולם שאינו מבין מה רוצים פה ממני, אנה האר את עיני בזה, ואם אני איני יודע לבקש, 'בקש אתה את עבדיך' וְאֵז כְּשִׁיעֵק וְיִתְחַנֵּן כֶּף בְּאֵמַת כְּפָה פְּעָמִים יְהִי נְחֹשֶׁב גַּם כֶּן שְׁמִבְקֵשׁ וּמְחַפֵּשׂ אֶת הַצְּדִיק וְאֵז יִזְכֶּה לְמַצְאוֹ. (שם אות ט"ו, ועיין שם מה שפירש בזה את הפסוק 'תעיתי כשה אובד' בדברים נפלאים)

■ **לעובדא ולמעשה איך מחפשים את האמת 'באמת', הרי על ידי חיפוש יכולים להגיע לכל מיני טעויות ושיבושים שונים, איך אוכל להיות בטוח שאני צועד בדרך הנכונה, ואגיע בעזרת ה' אל האמת לאמיתתה?**

כמו שאיננו צריכים לצאת החוצה ולהתחיל לחקור מי ברא את העולם, משום שאברהם אבינו כבר חקר והבין ואיזן וכו', ואנו ירשנו את אמונתנו מאבותינו ואבות אבותינו עד לאברהם אבינו ראש המאמינים - כך איננו אמורים להתחיל עכשיו מאפס, אחרי שגאון עוזנו מוהרנ"ת כבר עשה את העבודה עבורנו, וחיפש את נקודת האמת במסירות נפש, כשהוא מוותר

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיוצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

"כי הוא הרב והתלמיד שעל ידם יהיה נפעל התיקון של כל העולמות"

נפלאות גדולת התלמיד הנאמן שכל מציאותו הוא בהיותו נלווה לרבו עליון למלכי ארץ אשר על ידו כלה ונמחה הרוח סערה והולך ונגלה אורו ורוחו של רוח אפינו משיח ה'

על פי התורה הזמנית "מנורת זהב" - ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ח'

שאינן בהם שום צד רע, רק שבכוח יש עדיין בידם איזה אחיזה באחת המידות הלא טובות. אך יש את מדרגת הצדיקים העליונים, שממנו הכול שואבים את רוח חיותם, והם הצדיקים שזיכנו את עצמם בתכלית השלימות עד שלא נשאר בהם שמץ אחיזת הרע, והם אלו שיכולים לשבר את צינור הרע בעצמו לגמרי בתכלית השלמות.

אך זה לעומת זה עשה האלוקים, וכמו שמצד מדרגת הצדיקים במדרגה השנייה יש רברבי עשיו, שרוחם גדול לפי שעה, אך הם נכנעים ומתבטלים על ידי הארת הרב האמת שמאיר ממדרגתו העליונה. אך הנה מבואר שכשם שהצדיקים התחתונים מקבלים את כוחם מהרב קדושה העליון, כך גם לעומת זה מצד הרע שואבים אלופי עשיו הקטנים מכוח הרב דקליפה העולה על כל האחרים לינוק מקדושת הרב העליון בעצמו על ידי שמטיל מום בקדושת הרב האמת בעצמו ח"ו.

רוח סערה דקדושה

ומתוך דברי רבינו מתבאר, שהרוח סערה מצד הקליפה, זהו רק חיקוי וזיוף עלוב לרוח סערה האמיתית, רוח סערה טהורה ועדינה, שבאה מהעדר העליון של הרב דקדושה.

זהו בעצם הניסיון הנורא של הרב דקליפה, לקחת את מדרגת הקדושה העליונה, את הכיסופים והגעגועים של עדר התפילה, את התענוג שלמעלה מכל התענוגים, תענוג של דבקות והשתפכות הנפש בהמיה ובהשתוקקות, ולעקר אותו מפנימיותו. לחלל ולרוקן את אותו עדר ועונג עליון, ולהפוך את הרגש האמיתי לריגוש חולף.

כן, כן, יש רוח סערה מצד הקדושה, כי את זה לעומת זה עשה האלוקים, ובוודאי שכל מה שנמצא מצד הטומאה יש כנגדו בקדושה. אם כן, בוודאי שיש עונג כזה שהוא יותר גבוה מכל התענוגים והריגושים שהעולם מציע. אלא שהרב דקליפה רוצה לפגום באותן תענוג בעצמו,

ין ספק שכוחות הרע של ימינו התלבשו בלבוש מאוד ברור. לכוח הזה קוראים ריגוש. ריגוש פירושו חוויה מטלטלת של שמחה או תשוקה, או כל רגש אחר, בעוצמה חזקה, לזמן קצר, וזהו. כשזה חולף מבלי להשאיר אחריו שום דבר אמיתי, אנחנו יודעים שזה ריגוש.

או באותיות אחרות: רוח סערה. רוח סערה שחזקה לפי שעה, מסערת ומטריפה את האדם, וכאשר היא באה אל קיצה היא משאירה אותו חסר כל, מבולבל, נבוך וריקן.

כל בני האדם המתרוצצים על פני הכדור הארץ, כולם כאחד מחפשים קצת רוח חיים, איזה משהו חויתי שיוציא אותם מהיובש, מחוסר העניין המתמיד, מהשעמום המכלה ומדאיב נפש. והעולם מצדו לא מפסיק מלחדש עוד ועוד הבלים, שכולם מבקשים לנסות, לרוץ אחרי כל חידוש, אחרי כל תענוג, מתאכזבים, מתרוקנים ושוב חוזרים חלילה.

הרצון המקורי, הטהור בשרשו, מחפש רוח חיים, מחפש להרגיש את העונג ואת העדר של רוח החיים שנושבת מהגן עדן. המקום ממנו השתלשלה נפש כל חי מלכתחילה הוא הרי גן עדן, לשם הוא שואף ואת רוחו הוא מבקש. אך הנחש, אותו כוח רוע קדמוני, הרעיל את האוויר, שיבש את החושים והכניס רוח סערה לתוך הרצון בעצמו, מה שגורם לכולם לחפש ריגושים במקום לחפש חיים אמיתיים וטובים.

זה לעומת זה

לא די לו לנחש הקדמוני, אותו רב דקליפה, בכך שבלבל את הכול ובילה את הכול. אלא התאוה לו גם להטיל מום בקדושים בעצמם, ולא זו בלבד אלא בקודש הקודשים פנימה בא להטיל זוהמתו.

כי הנה ידוע שכמו שמצד הקדושה יש בכלליות שתי מדרגות אצל הצדיקים הקדושים, מדרגה אחת שזכו והפרישו את הרע מהטוב עד

**התקווה של הרב
לגמור ולנצח את
מלחמתו, הוא
באמצעות הנלווים
אליו באמת. כאשר
ראש לכולם הוא
התלמיד הגדול
שזיכך וביטל את
עצמו בתכלית
הביטול, עד שכל
החשבתו את עצמו
הוא רק בבחינת
ובתואר נלווה לרבו**

כל אשר יאמר אליו רבו יעשה. ועל כן אם יעזוב ח"ו רבו, בוודאי שיוכל הרב דקליפה לנצחו ח"ו, כי מצד כוח המשיכה של הרוח סערה הוא גדול ועצום לפי שעה.

לקחת את הלב של הקדושה ולהפוך אותו לסערה שמותירה חורבן, לסערה שמחריבה את המידות הרעות ומזככת מכל המידות הרעות.

נצחיות התלמיד

יוצא אם כן, שכל מלחמתו של הרב דקליפה הוא רק להפריד את נצחיות הרב מנצחיות התלמיד, והניצחון במלחמה זו תוכל לבוא רק כאשר נשתדל ונתאמץ יותר להתחזק דווקא בהתקשרות אל הרב והתלמיד בחדא מחתא, ללא שום פירוד ומחשבה שרק הרב יש באורו תורה נצחית ששייכת לדורי דורות, אלא אדרבה, כל האור הגנוז בתורתו אינו גודל ונובע בכפל כפליים כי אם לאורו של תלמידו מוהרנ"ת.

על ידי התלמיד השלם שזיכך וצירף את כלי השגתו, והעביר לנו את אורו הבהיר והזך של הרב. על ידי זה גם אנו יכולים לאחוז כלי מלחמתם של הרב והתלמיד ולהכנס גם אנחנו למלחמת היצר בלי שום פחד ומורא מהתגרות הרשעים. אחרי שכבר האירו לנו את אורם, אנו יוכלים להתגרות כביכול ביצר, לגרות אותו, לומר לו ולבקש ממנו, בוא, בוא תכנס גם אתה לבית המדרש, בוא תטעם מצוף נועם התורה והתפילה, ולכשתטעם תווכח לראות שאין עוד תענוג כזה בכל העולם.

(על פי ליקוטי הלכות וביאור הליקוטים)

צא הלחם בעמלק

התקווה של הרב לגמור ולנצח את מלחמתו, הוא באמצעות הנלווים אליו באמת. כאשר ראש לכולם הוא התלמיד הגדול שזיכך וביטל את עצמו בתכלית הביטול, עד שכל החשבתו את עצמו הוא רק בבחינת

ובתואר נלווה לרבו. ועל ידו זוכה רבו לעלות ולהתרומם יותר בעדן תפלתו, לשאת את ידיו בצלותא ובתפלה, לעלות במדרגות חדשות יותר ולהמשיכם לגן הנשמות לחזקם לעודדם ולאמצם במלחמתם עם עמלק.

דווקא על ידי התלמיד שמצמצם את אורו של הרב, שמחלק ופורט את האור הגדול לפחים הקטנים, להאיר להם במקומם את העונג הנפלא שיש בכל אות ובכל תיבה ותיבה שבתפילה, דווקא על ידו אין נכנע ונכלה הרב דקליפה על ידי הרב דקדושה. כי כל כוחו של אותו עמלק הוא רק על ידי שמגביר את החיסרון לבלי גבול, מבלי שום התחזקות, ועל זה נלחם התלמיד הנלווה אל הרב, לגלות את צפונות אורו, שבאמת כאשר מתוך החיסרון נובע רצון ובוקעת אנחה, הרי שעצם הגעגוע, עצם החיפוש, הוא כבר עניין שאפשר להתחזק בו עד בלי די.

אך התלמיד לבדו אינו יכול להילחם ולהתגרות ברשע שכזה. כל כוחו של התלמיד הוא מה שמקבל מרבו, אין לו עוד הקדמות מעצמו, כי אם

"כל העבודות שלו מבוקר עד ערב יהיו עם הילוך של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההיא"

מציאת עצות לכל מה שעובר עלי

החלק השני של הליכה עם מאמר הוא, שבכל מה שיארע לו באותה העת, וכן כל מיני ספיקות שיתעוררו לו וכדו', ימצא את העצות לכך בתוך המאמר שהולך עמו.

כי מאחר שאנו תלמידיו ומקורביו של רבינו הקדוש והנורא, והוא מורה דרכינו ומאיר נתיבותינו בכל העניינים שאנו צריכים, אם בהארת דרך סלולה שיהא מתאים לפי ערכנו בפרטיות כיצד להתעלות דרגה אחר דרגה בעבודת הבורא, ואם במציאת עצה נכונה בעת שאנו סובלים מספיקות ובלבולים וחלוקת העצה, ואם בנתינת דרך ומוצא לצאת מהירידה או להיחלץ מאיזה מבוכה או קושי בכל תחום ונושא שיש לנו בימי חיינו, נמצא אם כן, שבוודאי השאיר לנו את השארתו הקדושה בתוך תורתו הקדושה, אשר בה נמצא תמיד דרך ברורה וסלולה ומענה ברור ודרכים ישירים לכל מצב וענין ממש.

ואם יהא מונח היטב בתוך המאמר, ויתחזק באמונת חכמים שבוודאי רבינו כיוון בתורתו גם עליו לכל מצביו וכלל בתורתו עצות כל מה שהוא צריך בין בעליה ובין בירידה וכו', אזי עם תשומת לב והתבוננות היטב יוכל למצוא בתוך התורה ממש כיצד רבינו נותן לו תשובה לענין הנצרך לו, ואם אינו מבין, עם כל זה צריך להאמין עכ"פ שבוודאי רבינו נותן לו כאן איזה עצה ודרך, ועל ידי התחזקות האמונה, יזכה בסוף למצוא את העצה הטמונה בתוך התורה (כמ"ש מוהר"ם ב"מכתבו המובא להלן).

לקשר כל מה שעושה ברוחניות להתורה

החלק השלישי של הליכה עם המאמר הוא, שכל מה שעושה, וכל מה שנעשה עמו או סביבו, הכל יהא מקושר אל המאמר. ונכלל בזה כמה חלקים:

הא': שכל עבודתו הרוחנית, תהיה על פי המאמר, דהיינו שיעשה את כל מעשיו ועבודותיו עם הרעיונות של המאמר, והיינו בין בתורה, בין בתפילה, ובין בשאר העבודות.

בתורה - בכל פעם שלומד, אם חומש או נ"ך, משניות גמרא או שו"ע וכדו', יתבונן למצוא כיצד מתפרש הענין שלמד לאור דברי רביה"ק, כמו שעשה מוהר"ם בספרו ליקו"ה על השו"ע וכן הרב מטשעהרין בנחת השולחן. וזה ע"פ שיחת רביה"ק (שיחות הר"ן ר"א): "כל תורה ומאמר שאומר, יכולין לילך ולעבור בו כל תורה נביאים וכתובים, ותורה שבעל פה".

בתפילה - להתפלל עם המאמר, שבשעת התפילה יראה כיצד תיבות התפילה רומזים לעניני המאמר, (יש הקלטה מר' שמואל שפירא ז"ל שישאלים אותו כיצד להתפלל עם מאמר, והוא עונה שזה פשוט מאד, ונותן דוגמא מתיבות 'הודו לה' קראו בשמו' ע"פ תורה ל"ו), ויש סיפור ממוהר"ם ז"ל שנסע פעם בדרך ואמר לפני אנשיו שני תורות מליקוטי מוהר"ן, ואח"כ התפלל בהתלהבות גדול, ואחר התפילה אמר שהתפלל בכח אלו ה' תורות, ומכל שכן

במאמר זה נתחיל להיכנס אל החלק המרכזי של דרך ההליכה עם התורה, היינו: "כל העבודות שלו מבוקר עד ערב יהיו עם הילוך של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההוא" (חיי"מ שפ"ח), "דהיינו שיהיו כל עבודתו והילוכו ביראת השם על פי הנאמר באותה התורה" (שיחות הר"ן רצ"ז).

הנהגה קדושה ונוראה זו, כוללת בתוכה כמה חלקים, והיה מן הראוי לבאר אותה באריכות גדולה, אך מחמת שקצר הגליון מהשתרע, נסכם בקצרה את כלל הפרטים שיש בזה:

קיום עצות המאמר כפשוטם והבנת דבר מתוך דבר

החלק הראשון של הליכה עם התורה הוא **עצם קיום עצות המאמר כפשוטם**, דהיינו שבכל אותה התקופה שהולך עם המאמר, יתייגע מאד לקיים כפי ערכו את העצות שבמאמר הזה.

ונכלל בזה שלשה דברים: **הא'** - שיקיים את העצות המבוארות שם בפירוש, המובנים לכל לומד, כפי שהן מובאים גם בספר ליקוטי עצות וקיצור ליקוטי מוהר"ן.

הב' - שיהא מבין דבר מתוך דבר, דהיינו שיחתור ויבקש כפי יכולתו בתוך עמקות המאמר (כפי כללי העיון, וכפי שעשה ראב"ן בספרו ביאור הליקוטים), עד שימצא עוד עצות שאינם כתובים במאמר בפירוש, וכמו שכתב מוהר"ם (לקוטי הלכות נזיקין ה, לה) שזהו בחי' נר חנוכה שהוא אור תורת הצדיק המאיר לעולם, 'והמהדרין מן המהדרין מוסיף והולך' שמוסיף והולך בכל יום לחדש גם מעצמו חידושי תורה אמיתיים המביאים לידי מעשה לחתור ולגלות עצות עמוקות **מה שאינו מבוואר בפירוש בדברי תורתו של הצדיק** (ראה גם גניבה ה, כא), ומסיים שם (באות לח) 'וצריך להתייגע בעצמו להבין עמקות תורתו הקדושה של רבו, וזהו בחינת שהדלקת נר חנוכה, שהוא המשכת אור התורה וכו', הוא משתשקע החמה, דהיינו לאחר הסתלקות הצדיק שאז צריכין התלמידים והנלווים אליהם להתחזק ביותר בלימוד ועיון היטב בתורתו הקדושה, שזהו בחינת למוד הישיבה הקדושה **כדי לחתור משם העצות העמוקות לכל אחד כראוי לו בכל עת**, ושייכים לכך גם דברי הרב מטשעהרין ז"ל (בהקדמה לנחת השולחן): "והזהיר [רבינו ז"ל] מאד להתמיד בלימוד ספריו הקדושים, ולילך ולעבוד את ה' עם כל מאמר ממאמריו ועם כל שיחה משיחותיו איזה משך זמן. והזהיר לעיין בכל מאמריו ולחדש בהם חידושים של אמת כל אחד כפי יכולתו, וכמבואר בזה הרבה בשיחות מוהר"ן וחיי מוהר"ן, לבד מה שנדבר בזה בעל פה".

הג' - שילמד ויקיים אף את העצות שדלה גאון עוזינו מוהר"ם ז"ל ע"ע מתוך המאמר, כפי שכתבם בספרו הק' ליקוטי הלכות וכו'.

וכמובן שהכל יהיה מתובל בהתבוננות ותפילות רבות, על ידי שיראה ויתבונן כמה הוא רחוק מקיום העצות, ויבקש הרבה לזכות לקיימם כפשוטם (כמובא במאמריו הקודמים).

משיח שיתפלל בכח כל התורות של הלקוטי מוהר"ן, אזי נוכל לשער לעצמנו באיזה התלהבות יתפלל.

בשאר עבודות רוחניות - כגון כשנכנס לשב"ק, יקשר כל חלק מעבודת שב"ק להבחינות והעבודות המבוארים במאמר, כי יש קבלת שבת ויש אכילת שבת וכו' (וכדוגמת מה שעשה הרב מטשעהרין ז"ל בספר יקרא דשבתא ושאר ספריו), ובעז"ה במאמר הבא נבאר קצת דוגמאות מעשיות כיצד לעשות זאת.

לקשר כל מה שקורה עמו בגשמיות להתורה

הב': שגם כל העניינים הגשמיים הבאים לפניו, כגון האכילה והמשא ומתן וכדו', וכן כל מה שרואה סביבו עניינים ומאורעות בכלליות המתחוללים בעולם או הדברים הפרטיים המתרחשים עמו ובסביבתו, וכן כל מה שרואה בעיניו ושומע באזניו, ישתדל להתקשר הכל לתורת רבינו שהולך עמה כעת, ולמצוא בה כיצד הם מתפרשים ומתבהרים לאור דבריו הקדושים, וכיצד המאורע שראה או שיחת האנשים הזו ששמע כבר רמוזה בתורת רבינו, או שיתבונן כיצד להוציא מהמאורע איזה רמזים לעבודתו יתברך על פי דברי התורה, וכמו שאמר רבינו (שיחות הר"ן ר"ד): "שמי שבקי היטב בתורתו ובשיחותיו הקדושות דהיינו בספריו הקדושים. ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הקדושה, ואין שום שיחה וענין בעולם שלא יוכל השלם למצוא בתוך תורתו. (פירוש, כי בוודאי באמת בכל הדיבורים ושיחות של העולם, בוודאי יש בהם תורה בהעלם, אבל אין מי שיזכה לגלות זאת, לידע הנסתרות שנעלם בשיחות בני אדם, כי אם אנשים גדולים במעלה מאד מאד. אבל על ידי התגלות

תורתו הקדושה והנוראה של רבינו ז"ל, מי שבקי היטב היטב, ויש לו שכל קצת, **יוכל למצוא בכל שיחות העולם רמזים בהתורה הקדושה, אפילו אם לא יהיה גדול במעלה ביותר**". וכתב מוהר"ן (ליקוטי הלכות נט"ו לסעודה ו, נו): "כי מי שקיבל חכמת רבו כראוי על ידי שהבין הרמזים שלו, אזי הוא יכול ללמוד מכל אדם ולהבין מכולם רמזים להתקרב להשי"ת".

כשאדם מקיים זאת, להאמין שכל המאורעות שבעולם רמוזים בדברי התורה של רבינו, על ידי זה הוא מקושר תמיד לרבינו, כי אף על פי שאינו נמצא עכשיו על ציונו הקדוש, וכן אינו לומד עתה את התורה, רק עסוק כעת באכילה ושתיה ושאר עניינים גשמיים, עם כל זה הוא זוכר את הצדיק ואינו מש מתוך אהלו לעולם, בבחינת "ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", מאחר שבכל מה שנעשה עמו הוא מוצא בו דברי הצדיק.

וכמבאר בליקוטי הלכות (חוקת קרקעות ה, טו, ובסופו) ז"ל: "התלמידים הכשרים שהם בבחינת יהושע, בחינת 'ויהושע בן נון נער לא ימוש מתוך האהל', ולכאורה אינו מובן, כי הלא היה צריך לאכול ולשתות ולעשות צרכי הגוף בוודאי, מכל שכן בדורות אלו איך אפשר לקיים זאת, והלא התורה היא בכל אדם ובכל זמן. אך על ידי אמונת חכמים בבחינת הנ"ל שמאמין שכל דברי רבו ומעשיו הם מלאים רזין, ע"ז אפילו בעת שאינו אצל רבו, אינו מש מתוך אהלו, והוא תמיד בבחינת לא ימוש מתוך האהל... וכל זה על ידי אמונת חכמים הנ"ל שיודע ומאמין שכל דבריו ותנועותיו הם מלאים רזין, ע"ז בכל מה שמתנהג עמו מוצא בו דברי רבו ורמזיו, כמו שכתוב בסימן קפ"ו על ענין החסידים הכשרים שבמדינת קיר"ה, עין שם. וכמו שכתוב מזה בספר חיי מוהר"ן בהמעשה של הצדיק רבי מרדכי זצ"ל, ועל ידי זה הוא תמיד מקושר לרבו".

**כשאדם מקיים
זאת, להאמין שכל
המאורעות שבעולם
רמוזים בדברי התורה
של רבינו, על ידי זה
הוא מקושר תמיד
לרבינו, כי אף על פי
שאינו נמצא עכשיו על
ציונו הקדוש, וכן אינו
לומד עתה את התורה,
רק עסוק כעת באכילה
ושתיה ושאר עניינים
גשמיים, עם כל זה הוא
זוכר את הצדיק ואינו
מש מתוך אהלו לעולם,
מאחר שבכל מה
שנעשה עמו הוא מוצא
בו דברי הצדיק**

כל ארבעת החלקים האלו (דהיינו 1. קיום העצות, 2. הבנת דבר מתוך דבר: עצות שלא מבוארים בפירוש, 3. מציאת עצות לכל מה שעובר, 4. לקשר כל מה שעושה ומה שקורה עמו). המה מבוארים היטב במכתבו של מוהר"ן (עלים לתרופה - יום ב' חיי שרה תקצ"ה), שם נותן בידנו הדרכה מפורטת כיצד לקיים את רצונו החזק של רבינו לילך עם התורות, וזה לשונו: "כי כל ישעו וכל חפצו וכל מגמתו שתזכו לילך עם דבריו, היינו [א] לקיימם כפשוטם, [ב] ולהבין דבר מתוך דבר, [ג] ולמצוא לעצמו עצות בכל יום ובכל עת בכל מה שעובר על האדם בכל עת וזמן ביום ובלילה, בשכבו ובקומו, ובלכתו בדרך, בימי נעוריו, ובימי בחרותו ובימי זקנותו מתחילתו ועד סופו, הן בינו לבין עצמו, הן בהנהגתו עם ביתו ואשתו ובניו, ובהנהגתו עם בני אדם הקרובים והרחוקים האוהבים והשונאים חס ושלום וכו' וכו', אין דבר ואין ענין שלא נוכל להוציא ולמצוא לעצמנו עצות נכונות ודרכים ישרים בכל דבר איך שהוא, בבחינת ירידה חס ושלום ובחינת עליה בכל מיני דרגות ועניינים שהאדם עומד בהם.

ומי שמבין קצת מזה מבין, ומי שאינו מבין או אפילו המבין קצת כשמגיע לענין שאינו מבין צריך להאמין תמיד [ד] שבוודאי נמצאים אלו העניינים שעוברים עליו ועל כל העולם, וכל מה ששומע בני אדם מדברים, בוודאי הכל נמצא בתוך תורתו ומעשיותיו ושיחותיו הקדושים, ועל ידי האמונה יזכה למצוא גם כן לפי שכלו ומדרגתו כי מאד מאד עמקו מחשבותיו והכל יכולים להחיות עצמן על

ידם בחיי עולם לנצח נצחים, אשרינו שזכינו לכל זה".

ונסיים בדברי החסיד הנלהב ר' שמואל הורביץ ז"ל (מכתבי שמואל - פג) "ללמוד תורה מלקוטי מוהר"ן, ולילך עמה, היינו שכל מעיינו יהיה בה, להתבודד על זה, ולראות איך רחוק מזה, ולבקש רחמים ותפלה ובקשה מהשי"ת לקיימה, ולראות עצות איך לקיימה מעט מעט, ולילך עמה ימים ושנים שיהיה כל העבודה ורוחנית עפ"י התורה הזאת, הן התורה ותפלה ומצוות ועבודת השם, הכל עפ"י התורה הזאת, וכן כל העבודות הגשמיות אכילה ושתיה ושינה ושיחה עם הבריות ומו"מ הכל עפ"י התורה הזאת, ולחשוב תמיד בה בשכבך ובקומך ובלכתך בדרך וכו' תהיה כל מעיינה בה, מי שמקיים זאת, זהו באמת הכוונה של "אם בחוקותי תלכו - ע"מ שתהיו עמלים בתורה", בוודאי יזכה לכל הברכות שכתוב שם אפילו בגשמיות בעוה"ז, כי התורה נותנת חיים גשמיים ג"כ ועושר וכבוד ונכסיו מצליחים וכו', ומכ"ש שיזכה בזה לחיי עוה"ב, ולזכות לכל המדרגות שבעולם שאדם צריך לזכות, וזה היה כל מדרגת הצדיק הקדוש מאנ"ש ר' אברהם ז"ל בר' נחמן מטולטשין יותר מכל אחרים שהלך עם תורה ערך ב' שנים כנ"ל בכל האופנים הנ"ל, וכן הלך עם כל התורות שבלקו"מ וספומ"ע ושיחות ותפלות וכו', ובזה זכה מה שזכה בחי' אחד הי' אברהם. וכן הכרתי אחד מאנ"ש באומין מהמופלאים הרה"ח ר' מתתיהו ברזעסקי הכהן שהיה הולך עם התורות כנ"ל, וזכה לשמירת הברית בתכלית... ובזה תלוי כל גדולת האיש הישראלי שיזכה למה שיזכה, והכל באהבה והתקשרות לרבינו ז"ל באהבת לב ונפש בחי' ונפשו קשורה בנפשו, חביבא ליה כנפשו".

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

הַצֹּאֵן וְלֹא תֵדְעִי לְךָ... צֵאִי לְךָ
וּלְכִי בְּעִקְבֵיהֶם (כ"ט)

מאמר כ"ה
תמימות ופשיטות (א)

אני? ויש לרבוני!

הדרך היחידה לקבל מרבינו
הקדוש היא: התמימות
והפשיטות! ללכת בדרכו של
מוהרנ"ת שהשליך שכלו
לגמרי, ולהישמר מכל משמר
מה'חכמות' שחדרו למחננו
באחרית הימים

כבוד הילולת מוהרנ"ת ז"ל, בחרנו להציג בפניכם מאמר נפלא, המשמש כמאמר פתיחה לסדרת מאמרים בענין ה"תמימות ופשיטות" [שתופיע אי"ה בעוד כמה חודשים במדור זה], ובו נלמד ממוהרנ"ת כיצד להיות תלמידים אמיתיים ונאמנים, שמהווים כלים ראויים לקבל ולהעביר הלאה את אורו ודרכו של רבינו הקדוש.

"להשליך שכל עצמו לגמרי"

רבינו הקדוש, מציב את 'השלכת השכל' (ראה הערה²) כתנאי בסיסי להתקשרות לצדיק, ואומר:

הַעֲקֹר וְהִסֹּד שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בוֹ, לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ לְהַצְדִּיק שֶׁבְּדוֹר, וּלְקַבֵּל דְּבָרָיו עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה, דְּבַר קָטָן וְדָבָר גָּדוֹל. וְלִבְלִי לְנִטּוֹת, חֶסֶד וְשֵׁלוֹם, מִדְּבָרָיו זְמִין וְשִׂמְאָל, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סְפָרֵי פְרֻשֵׁת שׁוֹפְטִים): 'אֶפְלוּ אוֹמֵר לָךְ עַל זְמִין שִׂמְאָלִי וְכוּ'. וְלִהְיֶיךָ מֵאֲתוֹ כָּל הַחֲכָמוֹת, וְלִסְלַק דַּעְתּוֹ כְּאִלוֹ אֵין לוֹ שׁוֹם שְׂכָל, בְּלַעֲדֵי אֲשֶׁר יִקְבַּל מֵהַצְדִּיק וְהָרַב שֶׁבְּדוֹר. וְכָל זְמַן שֶׁנִּשְׁאָר אֲצִלוֹ שׁוֹם שְׂכָל עֲצָמוֹ, אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת, וְאֵינוֹ מְקַשֵּׁר לְהַצְדִּיק.

(ליקוטי מוהר"ן, קכג)

כך גם מובא בחיי מוהר"ן:

אמר: כל מי שִׁיַּצִּית אוֹתִי וְיִקְיַם כָּל מַה שֶׁאֲנִי מְצַוֶּה, בְּוֹדֵי אֵינִי צָדִיק גָּדוֹל, יִהְיֶה מֵה שִׁיְהִיָּה. וְהַעֲקֹר לְהִשְׁלִיךְ שְׂכָל עֲצָמוֹ לְגַמְרִי, רַק כְּאֲשֶׁר יֹאמַר הוּא יִקְיַם הַכֹּל כְּמֵאֲמָרוֹ. וְאִמְרֵ אֲנִי עֲנֶנּוּ "עַם נִבְּל וְלֹא חָכֵם" (כְּמֵבֵר אֶסְפֵּר לְקוֹטֵי א' בְּסִימָן קכ"ג).

(חיי מוהר"ן, שכ)

מי שאכן קיים זאת בתכלית השלימות הוא מוהרנ"ת, וכפי שהעיד על עצמו:

כְּשֶׁנִּתְקַרְבְּתִי לְרַבְּנוֹ זְצוּק"ל הָאֵב אֵיךְ מִיּוֹן מִחַ אֵין גְּאֻנְצָע אָוועק גִּילִיגט [= הַנַּחְתִּי אֶת מוֹחִי לְגַמְרִי] כְּאִלוֹ אֵין לִי שׁוֹם שְׂכָל! וְכִשְׁמַעְתִּי דְּבוֹר מֵרַבְּנוֹ זְצוּק"ל הָאֵב אֵיךְ אֵ שְׁטִיקֵל שְׂכָל [= יֵשׁ לִי חֲתִיכַת שְׂכָל], נָאךְ אֵ דְּבוֹר נָאךְ אֵ שְׁטִיקֵל שְׂכָל [= עוֹד דְּבוֹר עוֹד חֲתִיכַת שְׂכָל].

וכן אמרו עָלָיו מְגֹדְלֵי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שֶׁזֶה הַחֲלוּק בֵּין מוֹהֲרַנ"ת לְשָׂאֵר תְּלַמִּדֵי רַבְּנוֹ זְצוּק"ל. שֶׁהֵם יָדְעוּ שֶׁרַבְּנוֹ זְצוּק"ל הוּא הַעֲקֹר, אֲבָל הֵם גַּם כֵּן מְשִׁהוּ, יֵשׁ לָהֶם אֵיזֶה דַּעַה. אֲבָל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל יָדַע בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא בְּלַעֲדֵי רַבְּנוֹ ז"ל אֵינוֹ

כְּלוּם, גָּאָר נִיט [כְּלוּם לֹא] כְּאֵין מְמֵשׁ. אֲשֶׁרִי לוֹ.

(אבניה ברזל, טז)

ובל נשכח, מדובר בצדיק וחסיד, למדן וגאון עצום ומופלא. שכן:

מוֹהֲרַנ"ת זצ"ל קָדָם שֶׁנִּתְקַרַּב לְרַבְּנוֹ ז"ל הִיָּה גַם כֵּן צָדִיק וְלַמְדָּן, מִיָּחָס, וְהִרְבֵּה כְּשֵׁרוֹנוֹת. אֵךְ הַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ הִיָּה בְּעוֹרֹ שֶׁהָבִין שְׂאֵם רוּצִים לְקַבֵּל מֵאֲדוֹמ"ר ז"ל צְרִיכִים לְהִשְׁכִּיחַ הַכֹּל מִמֶּשׁ, כְּקָטָן שְׂנוּלָד, לְהַתְחִיל א' ב', כְּמוֹ שֶׁאִמְרַ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל: "אֵיךְ הָאֵב אָוועק גִּילִיגט מִיּוֹן שְׂכָל אֵין גְּאֻנְצָין [= הַנַּחְתִּי אֶת שְׂכָלִי לְגַמְרִי] מֵה שֶׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ מֵאֲדוֹמ"ר ז"ל זֶה שְׂכָלִי".

בְּשִׁבִיל זֶה זָכָה מוֹהֲרַנ"ת ז"ל יוֹתֵר מִכָּל הַתְּלַמִּידִים, אֵךְ שֶׁהָיוּ מְקַרְבִּים הִרְבֵּה זְמַן קָדָם נְסִיעַת רַבְּנוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכָל הַשְּׂאֵרָה מֵרַבְּנוֹ ז"ל הוּא רַק עַל יְדֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, כִּי כְּשֶׁמְשַׁלְּכִין שְׂכָלוֹ אֲזַי מְקַבְּלִים שְׂכָל אֲמִתִּי וְעִמּוּקוֹת כּוֹנֵת רַבְּנוֹ ז"ל. שְׂזֵה יְדוּעַ: עֲקֹר וְיִסוּד מֵרַבְּנוֹ ז"ל, הוּא תְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת. אֵךְ שֶׁנִּתְּנָה לוֹ שְׂזֵה דְּבַר פְּשׁוּט, אֲבָל צְרִיכִין לְהִרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה וּצְעָקָה לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ לְזָכוֹת לְתְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת, אֲזַי מְקַבְּלִים עֲצוּמֵי הַקְּדוּשׁוֹת בְּאֲמֵת לְאֲמֵתוֹ וְנִחַקֵּק בוֹ הָאֲמֵת שֶׁל אֲדוֹמ"ר ז"ל, בְּבַחֲנֵינָת 'כֹּל זֶרַע אֲמֵת', בְּבַחֲנֵינָת 'נְשׂוּאֵין בְּקֻדְשָׁה' עִם אֲדוֹמ"ר ז"ל (עֵיין לִיקוּטֵי מוֹהֲרַנ"ן, ז).

זֶה הוּא הַתְּקַשְׁרוֹת בְּאֲמֵת. שְׂזֵה בַּחֲנֵינָת מֵה שֶׁר' זִירָא הִתְעַנָּה הִרְבֵּה תְּעַנִּיתִים לְהִשְׁכִּיחַ תּוֹרַת בְּבִלִי כְּדֵי לְקַבֵּל תּוֹרַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי הָאֲמֵת שֶׁל אֲדוֹמ"ר ז"ל הוּא אֲמֵת בְּרוּר זֶךְ וְצַח בְּלִי שׁוֹם דְּפִי חֶסֶד וְשֵׁלוֹם, מִמִּילָא מוּכָן [שְׁפָדֵי לְקַבֵּל אֲמֵת בְּרוּר כְּזֶה צְרִיכִין לְהִרְקִי הַכֹּלִי שֶׁלוֹ שֶׁהוּא הַמוֹחִין שֶׁלוֹ, וְאֲזַי מֵה שֶׁמְקַבֵּל מֵאֲדוֹמ"ר ז"ל הוּא אֲמֵת בְּרוּר בְּלִי שׁוֹם תְּעַרְבוֹת חֶסֶד וְשֵׁלוֹם.

(תמימי דרך³ מכתב פא)

וְזֶה עֲצָמוֹ דְּבַר מְפִלָּא וְנוֹרָא ("אֵ גְעוּוֹאֲלֵדִיגַע זְאָךְ") מֵה שֶׁרָאוּ אֲצֵל מוֹהֲרַנ"ת: לְחִיוֹת בְּבִטּוֹל מַחְלֵט שְׂכָנָה, כְּאֲשֶׁר הוּא עֲצָמוֹ בְּעַל מַח עֲצוּם וְגֵאוֹן עוֹלָם. שֶׁהָרִי בוֹ בְּחַר הַגְּאוֹן רַבִּי דוֹד צְבִי הַגְּדוֹל, לְחַתְּנוֹ, בְּעֵבּוֹר גְּאוֹנוֹתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת עוֹד בִּימֵי גְעוּרָיו. וְעַם כָּל זֶאת הִנִּיחַ אֶת שְׂכָלוֹ הַעֲצוּם, מִחוּ הַעֲנֵק וְדַעְתּוֹ הִרְחִבָּה, "רַק הִרְבִּי!"

כִּי דִּיקָא כְּאֲשֶׁר מְסַלְקִים אֶת הַשְּׂכָל הַעֲצָמִי וּבְמִקוֹמוֹ מְכַנְּסִים אֶת אוֹר הַצְּדִיק, לֹא רַק שְׂלֵא נִגְרַע מְאוּם מִכָּל הִרְכוּשׁ הַעֲצָמִי, אֲלָא כָּל מַה שֶׁרְכַּשׁ מִקֵּדָם קִבֵּל שְׁלֵמוֹת...

(דיבורי אמונה, חלק ב, שיחה כב)

א. אנו עומדים לסיים בס"ד בחודש הבא, את הסוגיא הארוכה והמורכבת של "התייחסות חסידי ברסלב למפורסמי הזמן", בה עסקנו החל מחודש חשוון תשע"ט. לאחר מכן נעבור לבאר בס"ד את סוגיית ה"מפורסמים של שקר", כשלאחריה נעבור בס"ד לסוגיית ה"תמימות ופשיטות", אשר את מאמר הפתיחה שלה אנו מציגים בפניכם זה עתה.

ב. דעת לנכון נקל, שאין הכוונה לצורה החולנית של 'השלכת השכל', בה האדם משליך את כל מה שמהווה את 'מותר האדם מן הבהמה' והופך להיות מנוקד עיניים ונטול כל כושר ביקורת והבחנה בין טוב לרע, וכבר הזהירנו רבינו: "גם בתמימות אסור להיות שוטה" (שיחות הר"ן, נא). ואי"ה עוד חזון למועד לבאר ענין זה באר היטב.

ג. כך נקרא ספר מכתביו של רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, וזה שמו נאה לו, שכן הוא הגבר אשר שמר על גחלת התמימות שלא תכבה, וכאשר כתבו המאספים בתחילת הספר: "קראנו שם הספר 'תמימי דרך' כי המכתבים הק' האלו בנויים בעיקר על יסוד התקרבות לרבינו הקדוש בדרך התמימות והפשיטות, ואשר זהו הבריא התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה בכל דרכי רבינו ז"ל. וכל מי שזכה להכירו נתפעל מעוצם התמימות והפשיטות והסייעתא דשמיא שהיה לו בזה, וזה היה ממש כל מהותו".

תמימותו ופשיטותו של מוהרנ"ת היתה בגדר חידוש מופלג, וכפי שמסר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל:

רבי אברהם בן רבי נחמן נוהג היה לומר: כפי שמוהרנ"ת היה גדול שבגדולים וענק שבפענקים במעלותיו, למעלה מגדר הרגיל - כן תמימותו ופשיטותו וענותנותו, היו אף הם שלא פדרה הרגיל כלל וכלל.

(דיבורי אמונה, שם)

ואכן, בזכות גודל תמימותו ופשיטותו, זכה למה שזכה. וכפי שכותב תלמידו, רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה:

ואדמו"ר מוהרנ"ת זצוק"ל שזכה למה שזכה, וגלה חידושים קאלה ועשה תפלות קאלה, היה רק מחמת שסלק ובטל דעתו הק' לרבנו ז"ל, ועשה בתמימות כל מה שצוה רבנו ז"ל.

(נתיב צדיק, מכתב עד)

במקום אחר מפליג רבי נתן ב"ר יהודה בנפלאות ספריו של מוהרנ"ת, ומוסיף וכותב:

ותעינו מאד בהם ובספר ימי מוהרנ"ת, ושם תראו איך זכה אחד על ידי אמונה ותמימות ופשיטות, להרגיש גדלת רבנו ז"ל וגדלת כל דבור ודבור מרבנו ז"ל, אשר על ידי זה זכה לשאב מעיני הישועה ומעיני החכמה, אשר על ידי זה הוא יכול לטהר אותנו מבגדים צואים ולהציל אותנו.

(שם, מכתב קמב)

אכן, בגודל תמימותו ופשיטותו ועוצם התבטלותו המוחלטת לרבינו הקדוש, הפך ל'לבנה' אשר בה משתקף אור השמש, ומזריחה גם לנו - השקועים בעומק החושך - את אור האורות של המאור הגדול.

"ואת הירח לממשלת בליה" - הוא תלמידו הקדוש מורנו מוהרנ"ת ז"ל, הנמשל ללבנה, על אשר זכה וצפה את גופו, עד שקבל בעצמו את אור השמש, להזריחו גם בעמק החשך שבדורותינו אלה, ולהחיות ולהשיב בזה גם את כל חלושי הראות, שמחמת גדל כהיון עיניהם אין יכולים להביט באור השמש בעצמו.

(כוכבי אור, הקדמה)

"ישר לרבינו"...

כל ימיו אשר חיה, עלה מוהרנ"ת ונתעלה בתמימותו ופשיטותו, וטרם עלתה נשמתו לרום גבהי מרומים, עדיין יתיב בהאי פחדא: "האם אכן יצאתי ידי חובת התמימות והפשיטות?!"...

וכמסופר:

לפני פטירתו של מוהרנ"ת התאנח, אחר כך אמר לאנ"ש: מה אתם חושבים מדוע אני מתאנח, אולי משום שמעטתי בתורה ותפלה? לא! כמה שייכולתי שמרתי על הזמן. אולם מתאנח אני, כי מי יודע אם יצאתי ידי חובת התמימות של רבנו!

"וואס מיינט איר קרעכץ איך, ווייל איך האב ממעט גיווען אין תורה ותפלה? וויפל איך האב גיקענט האב איך געהיט די

ציטט! נאר ווער ווייסט צו איך האב יוצא גיווען דאס תמימות פון דעם רעבן".

(שיש"ק ב, תריג)

ותיכף בצאת נשמתו הקדושה, ביום עשרה בטבת, יום הסתלקות עזרא הסופר - נכלל ה'סופר' ב'ספר', וזכה ללכת "הישר לרבינו".

וכמסופר:

ידוע הספור הנורא על הגעתו של מוהרנ"ת אל רבנו הקדוש בגניזי מרומים, מיד לאחר הסתלקותו של מוהרנ"ת, עוד טרם הגיעו לקבורה".

היה זה, כידוע, בערב שבת קודש לפנות ערב (עשרה בטבת תר"ה). הוא נסתלק בעיר ברסלב. באותו ליל שבת ראהו בחזיון לילה חברו רבי נפתלי שדר בעת ההיא בעיר אומן, מרחק גדול מברסלב. בחלמו ראה רבי נפתלי את מוהרנ"ת כשהוא רץ מהר. "נתו, להיכן אתה רץ?" שאל רבי נפתלי. "אני - השיב מוהרנ"ת - גלייך צום רבין!". הישר אל רבנו.

אגב, רבי אברהם בן רבי נחמן הפליג מאד בשבחו של מוהרנ"ת על העובדה שעוד טרם הקבורה (שהרי לא נקבר אלא במוצאי שבת קודש) כבר היה אצל רבנו, וזה מוכיח מחד גיסא על עצם מעלתו המיוחדת וקדושתו הנוראה של מוהרנ"ת וזפוכו בתכלית השלמות עוד בעולם הזה, ומאידך גיסא על הדבקות המיוחדת שלו ברבנו הקדוש.

(דיבורי אמונה, שם)

מי שחי כל חייו בהתבטלות מוחלטת לרבינו, מבלי לנטות ימין ושמאל כחוט השערה, זוכה גם לאחר פטירתו ללכת הישר אליו...

אכן, דבור זה - "איך, גלייך צום רבין" - לא יכול היה לומר אף אחד זולת מוהרנ"ת. ומדוע? כי גם בחייו היה "גלייך צום רבין", לכן זכה שגם במותו רץ מיד לרבנו... אשרי לו.

(שם)

בשיחה אחרת, הסמיך לכן רלו"צ את דברי הזוהר שאומר:

כמה דבר נש אתמשך בהאי עלמא, הכי נמי משכין ליה פד נפיק מהאי עלמא. ובמה דאתדבק בהאי עלמא ואתמשך אבתריה, הכי אתדבק בהוא עלמא. אי בקודשא, בקודשא. ואי במסאבא, במסאבא.

(זוהר ח"א דף ק ע"א)

ולכן, מי שכל ימיו נמשך ונדבק לרבינו הקדוש, בבחינת "הישר לרבינו", זוכה גם בצאתו מהעולם הזה ללכת הישר אליו ללא שום עיכוב...

והעקר תלוי בזה העולם; שמי שהוא חזק בזה העולם באמונה בהתחזקות האמתית, יזכה גם שם לזה. כי כפום מה דאתדבק בר נש בהאי עלמא כן הוא בעלמא דאתי, ואז בודאי לא יוכל למנוע אותו שום מונע מלילך להצדיק גם משם.

(חיי מוהר"ן, קא)

מורשתו לדורות: תמימות ופשיטות!

כך חי מוהרנ"ת, כך הסתלק, וכך גם השאיר מורשתו לדורות:

ד. ע"פ השיחה הידועה שרבינו הוא סוד ה"ספר" ומוהרנ"ת סוד ה"סופר" שבבחינת "ספר, סופר, וסיפור", ואכמ"ל.

ה. הסיפור מובא גם בשיש"ק (ב, תרנה).

ו. שנמסרה בסעודת הילולת מוהרנ"ת, ליל עשרה בטבת שנת תשמ"מ. נדפס ב"טעם וקנים", קונטרס ב'. ראה שם באריכות.

ללכת היישר לרבינו!

ספוגים ומספיגים בתמימות ופשיטות שאין דומה לה.

ואכן:

העולם לא השפיל להבין מפני מה הניח מוהרנ"ת את גאונו והעצומה, ובמקום לחבר ספר של "שאלות ותשובות" בהלכה, חבר ספר של תפלות...

כי אכן, באותה מדה שמוהרנ"ת היה גאון עולם, באותה מדה היה שפל בעיני עצמו ותמים בשיא הפשיטות והתמימות, כפי שרואים בכל שורה ממכתביו ותפלותיו.

כמו גם בספרי "לקוטי הלכות" שלו, שאמנם מצד אחד נפרת בהם גאונו והעצומה, אבל מצד שני, כמה תמימות ופשיטות גנוזות בהם.

(דיבורי אמונה, שם)

מה נאמר?! אם לא נדע מאתו רק על ידי פשיטותו של ה'עלים לתרופה' והתפלות - שהם לפי הנראה פשיטות גמור - יכולים להיות צדיק גמור על ידם, לבד מלקוטי הלכות.

(רינת ציון, מכתב ב)

ההתקרבות היא כפי התמימות

ואכן, כל אחד ואחד, כפי מידת תמימותו כך גדול התקרבותו לרבינו.

וקל אחד מאנ"ש שיחיו, כל מה שהולך בתמימות יותר, הוא מקשר יותר לאדמו"ר ז"ל! שכל מגמתו היה להמשיך בעולם הדרך הקדוש של תמימות ופשיטות, וכל עצותיו הקדושות צריכין לקיים רק בדרך תמימות.

(תמימי דרך, מכתב לג)

התמימות ופשיטות היא היא הכלי לקבל על ידה מרבינו ז"ל, שכן:

אורו הקדוש מאיר על כל העולמות, ובפרט על עולם העשייה עם כל יושבי תבל, ובפרט על מקרביו הבאים לחסות בצל כנפיו, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק. אבל כל מי שרוצה לינק, ההכרח שיעשה כלים וצמצומים כדי שיהיה בכוחו לקבל את אורו

ומוהרנ"ת זצ"ל, עם כל עצם גדלתו והשגתו לא הוסיף מדיליה כלום, שום דרך ועצה חדשה אשר לא נצטוינו מרבנו הקדוש, וכמו שהכריז לפני הסתלקותו "לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו". וכזאת היה דרך כל גדולי אנ"ש ז"ל מאז עד היום, רק לעורר ולחזק לקיים דברי רבנו כמו שהם, בלי שום חכמות והמצאות כלל.

(תמימי דרך, מכתב קל)

תמיד לימד מוהרנ"ת את תלמידיו, לגשת לדברי רבינו בתכלית התמימות והפשיטות, כתינוק הבא לבית הספר ללמוד את האותיות ונקודותיהם, 'קמץ אלף'...

וכלשונו באחד המכתבים:

צריכין להתחיל ללמד עמך ועם כלנו מחדש קמץ אלף, בכל תורה ותורה שגלה הוא ז"ל!

(עלים לתרופה, מכתב מיום ו' בלק ת"ר)

כשההדגשה היא: לא לבוא לרבינו כחכם זקן ורגיל, שאינו בא אלא להשלים את ידיעותיו ולהוסיף חכמה על חכמתו שמכבר. אלא לבוא בבטול גמור, כתינוק הבא לראשונה לבית הספר ולומד 'קמץ אלף'.

וכפי ששח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל על אודות שיחה זו, ואמר:

ה'חידור' של רבנו, אינו 'חדר' שלומדים בו גמרא עם תוספות, אלא 'חדר' שלומדים בו 'קמץ אלף'... להתחיל ללמד 'קמץ אלף', מה אומר הרבי? מה רוצה הרבי?!

(טעם זקנים, קונטרס ז. תרגום מאדיש)

ואכן, אנשיו של מוהרנ"ת, זכו לקבל זאת ממנו, והיו "חכמים בחכמת התמימות והפשיטות"...

וכלשונו של רבי אברהם ב"ר נחמן:

תהלה לאל כל ימי גדלתי בין החכמים בחכמת התמימות והפשיטות, והו המה אנשי מוהרנ"ת ז"ל, אשר הפקירו את כבודם בכל מיני הפקרות בעבור האמת.

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, ראשית דבר)

וכפי שמעיד גם רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, שהספיק להכיר כמה מהם:

מה אכתב לך. עקר הכל שקל עניני רבנו זצ"ל תלוי בזה, הוא: לקבל כל עצותיו הקדושות בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות... כמו שראינו מהזקנים באומאן שהפירו מוהרנ"ת זצ"ל, שאור התמימות היה מאיר על פניהם. מכף רגל ועד ראש היה נפר שהם מקשרים לאדמו"ר זצ"ל.

(תמימי דרך, מכתב כז)

אלו הם תלמידיו של מוהרנ"ת, וכך הם גם ספריו אשר השאיר אחריו ברכה לדורות - ובמיוחד ספרי תפילותיו ומכתביו - כל כולם

א. ראה עוד במכתב אחר: "והחייט אותי גם כן במכתבך, שקראתיו היום שנית, במה שכתבת שצריכין להתחיל מחדש קמץ אלף וכו'. כן הדבר בוודאי" (עלים לתרופה, מכתב מיום ד' משפטים ת"ר"ב).

ב. ועל דרך המסופר בשיחות הר"ן (שיחה ר"ב) על אותו תלמיד, שהיה חסיד וצדיק, והקפיד רבינו על "מה שמדבר עמו בלשון גדלות, שרוצה לידע דרך להשם יתברך, כאילו לא חסר לו כי אם לידע דרכים"...

ג. "כי זה עיקר החכמה הגדולה מן הכל, שלא להיות שום חכם בעבודת השם, רק בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות כלל" (שבחי הר"ן, ג).

ד. מכתב מרבי אברהם שטערנהארץ זצ"ל.

הגדול הנמשך ממעלה מעלה שהוא אור החמשים, ועקר עשיית הכלים הוא דיקא על ידי תמימות ופשיטות!

(אמונת אומן, מכתב כח)

וככל שהאדם מתהלך בתמימות, כך יש לו כלים מתוקנים ושלמים יותר לקבל את האור הגדול.

וכל אחד ואחד כפי מה שמתקרב יותר לדרגת הפשיטות והתמימות של הצדיק, דהיינו שמתנהג בתמימות ובפשיטות בדרך אמונה בלי חכמות של העולם, כמו כן הוא יכול לינק ולקבל יותר מהחסד חנם שממשיך הצדיק. כי עקר הוא אמונה ותמימות, שהוא בחינת כלי שלם ותמים לקבל על ידו כל טוב.

(ליקוטי הלכות, בית הכנסת, ה, לג)

גודל ועומק ההיכרות והקשר בינינו לבין רבינו, תלויה במידת התמימות. וכשפוגש רבינו ב"איש תם" ה"חפץ בתמימות", הוא עונה ואומר: "כפי הנראה שיהיה היכרות גדול בינינו..."

וכמסופר על רבי שמעון, תלמידו הראשון של רבינו:

וספר לי רבי שמעון הנ"ל, שתקף אחר שפסח רבנו ז"ל פני הכלה ביום חתונתו, הלה מיד יקרא כמה בני הנעורים, ודבר עם כל אחד ואחד ביחידות, ונסה אותם בחכמתו היכן הם עומדים. ואחר כך קרא את רבי שמעון, והתחיל לדבר עמו גם כן בחכמה כאלו הוא רוצה חס ושלום הבלי עולם הזה. ורבי שמעון עמד משתומם, ולא השיב לו כי הוא לא חפץ באלה. ענה רבנו ז"ל ואמר אליו: וכי אין אתה בן אדם? מדוע אינך חפץ באלו הדברים של עולם הזה? השיב לו: **"אני איש תם וחפץ בתמימות". ענה רבנו ז"ל ואמר לו: "כפי הנראה שיהיה הפרות גדול בינינו".** ואמר לו בלשון אשכנז: **"סע האט א פנים אז מיר וועלן זיך קענען".**

(חיי מוהר"ן, קו)

וכך הוא עד עצם היום הזה:

עקר התקרבות לאדמו"ר ז"ל הוא רק על ידי תמימות, כמו שאמר אדמו"ר ז"ל: "אוי פראסטיק".

(תמימי דרך, מכתב כ)

"משימים עצמם כבהמה"

גם אם אנו ערומים בדעת כבני אדם, עלינו להשים עצמנו כבהמה. כאשר לימדנו חכמינו ז"ל:

אדם ובהמה תושע ה',
ואמר רב יהודה,
אמר רב: אלו
בני אדם
ש ה ו

צרומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה.

(הולין ה"ב)

כי בקדושה זאת הבחינה יקרה מאד, הינו בחינת 'בהמה', הינו לעשות עצמו כבהמה כאלו אין בו שום דעת כלל. כמו שאמר דוד: "ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך", וכמו שכתב אדמו"ר ז"ל על פסוק: "כל אשר נתן ה' חכמה בהמה", שהיא חכמה גדולה לעשות עצמו כבהמה. כי על ידי זה עקר קבלת הדעת והשכל האמת... הינו שאי אפשר לקבל שום דעת ושכל אמתי כי אם כשמישים עצמו כבהמה כאלו אינו יודע כלל, כמו שאמר רבותינו ז"ל "אין התורה מתקיימת אלא במי שמישים עצמו כאינו יודע". ואז, על ידי זה דיקא זוכה לקבל את השכל והמתח בהדרגה ובמדה. וגם כשמתקבל איזה שכל ודעת, צריך לידע בכל פעם שעדין אינו יודע כלל, כמו שכתב אדמו"ר ז"ל כמה פעמים, ועל ידי זה זוכה לקבל מח ודעת חדש בכל פעם.

(ליקוטי הלכות, פקדון ד, ד)

ורק מי שמישים את עצמו כבהמה, וניגש לתורתו של הצדיק מתוך תמימות ופשיטות גמורה, זוכה ש"יכתבו" עליו פרשיות התפילין, המוחין הקדושים של הצדיק האמת...

ועל כן תפלין נכתבין על גבי עור בהמה דיקא, זה בחינת בני אדם שצרומים בדעת ומשימין עצמן כבהמה, שצריכין לשום עצמו כבהמה, לסלק דעתו לגמרי כאלו אין לו שום דעת כלל... וזה רק בתמימות ופשיטות לבד, ואזי זוכה אחר כך לדעת גדול מאד. וזה בחינת תפלין, שהם מחין גבוהים מאד שנכתבין על עור בהמה דיקא.

(ליקוטי הלכות, תפילין ד, ו)

גם אם הוא בבחינת 'נבילה וטריפה', מחמת תאוותיו ומעשיו הרעים רח"ל - יכול גם הוא לזכות שייכתבו עליו התפילין.

ובלבד שיהיה בבחינת עור בהמה טהורה המעבד לשמה לשם קדשת סת"ם, דהיינו שמפשיטין ומעבדין את מחם ושכלם ודעתם מכל דעותיהם וסברותיהם ועקמימות שבלבם שהיה להם עד הנה, רק מכינים דעתם וכתם וכל גופם לקבל קדשת התפילין וכו', שהוא בחינת קדשת המחין של הצדיקים, על כל אשר יאמרו כי הוא זה, ולבלי לסור מדבריהם ודעתם ימין ושמאל. ואז, אף על פי שקלקל כל כך עד שהוא בבחינת עור נבילה וטריפה, אף על פי כן הוא יכול להתתקן ולקבל אור קדשת התפילין.

ובלבד שלא יהיה בבחינת מין טמא, דהיינו שלא יבא להצדיק עם חכמות וחקירות לחקרו ולנסותו ולא יהיה טינא בלבו, שכל זה הוא בחינת מין טמא, כי עקר הטמאה הוא בחינת חקירות וכפירות, שהם בחינת חיות רעות הדורסים וטורפים, כמבאר במקום אחר.

אבל כשאינו בבחינת מין טמא רק עושה עצמו כבהמה טהורה ומכין ומעבד עצמו ודעתו לשם קדשת תפילין, דהיינו לקבל הארת המת של הצדיק האמתי על כל אשר יאמר כי הוא זה, אז אף על פי שקלקל כל כך עד שהוא בבחינת נבילה וטריפה, הוא גם הוא יכול לקבל אור קדשת מחו, שהוא בחינת קדשת התפילין שנכתבים על גבי עור בהמה.

(ליקוטי הלכות, תפילין ה, לה)

יא. מכתב מרבי דוד צבי דאשיוועסקע זצ"ל.

ותמימות ופשיטות גמורה, ורק כך נוכל לקבל את אורו הגדול.

החכמות של דודנו

אמנם, הבעל דבר אינו שוקט על שמריו; הוא יודע גם יודע את גודל כוחו של רבינו, ולכן הוא נלחם עם אנ"ש, לגזול מהם את התמימות ופשיטות...

פי הבעל דבר רואה ומבין זאת, [ולכן] הוא רוצה להכניס בלבם חכמות, [אשר] על ידי זה מהפכים כל עניני אדמו"ר ז"ל.

(תמימי דרך, מכתב ט)

כבר בדורו התריע מזהרנות על כך, ומדי דברו על אודות התמימות והפשיטות שבדברי רבינו, הרי הוא כותב:

מעצם גשמייות גופנו ועכירת שכלנו, קשה וכבד מאד להכניס בלב האדם תמימות ופשיטות הדברים האלה. פי דעת כל אדם נוטה אחרי חכמות של העולם, שרבו מעקמין את הלב מנקודת האמת לאמתו בפשיטות ובתמימות.

(ליקוטי הלכות, הקדמה)

ועל אחת כמה וכמה בדורנו אנו, הדור "אשר לא ידע את יוסף", ומבול ה'חכמות' הולך ושוטף את שרידי התמימות והפשיטות.

ויש שמכנים עצמן בשם 'חסידים', ואומרים חכמות של שטות והבל המרחקים מה' יתברך ומתורתו ומצדיקי אמת ... וקצתם הם אנשים כשרים קצת, ולפעמים אומרים דברי אמת, אך מערב בהם גם רע הרבה, דהינו החכמות שלהם שנדמה להם לחכמות ובאמת הם שטותים גדולים.

(ליקוטי הלכות, נויקין ד, כח)

עד אשר גם בתוך אנשי שלומנו, חודרים 'חכמות' מחכמות שונות.

פי הבעל דבר רוצה להכניס בלב אנ"ש 'חכמות' בעניני אדמו"ר ז"ל, ממילא נאבד החן האמתי של אדמו"ר ז"ל.

(תמימי דרך, מכתב פ)

פי אפילו בעניני אדמו"ר ז"ל יש גם כן 'חכמות' שיכולין לעקם חס ושלום המכון של אדמו"ר ז"ל.

(שם, מכתב לא)

וכאשר התריעו על כך כמה מגדולי אנ"ש בדורות האחרונים - להיזהר ולהישמר מאותם המערבבים את דעותיהם וחכמותיהם בענין רבינו ז"ל, ואינם מקיימים את דבריו בתמימות ובפשיטות כמות שהם.

וכפי שכתב, לדוגמא, רבי אפרים ל לאחד מאנ"ש, על אודות אחת השיחות של רבינו:²

באתי עתה בכתב להזהיר ולבקש כבוד מעלתו הרמה, לקיים הדברים כפשטן כדברי רבנו ז"ל לילך בפשיטות ותמימות, ולא ישמע ולא יאבה לרוח אחרת המתחכמים להוציא הדברים מפשטן!

(שארית ישראל, מכתב צח)

אף רבי אברהם שטערנהארץ הצטרף לדבריו, בהוסיפו דברים כדרכונות:

הנני החתום מטה באתי לאשר ולחזק את דברי המכתב מידידנו הנתיק וחסיד גמיר וסביר כמו"ה אפרים גרו יאיר

בהקשר לכך, רמזו אנ"ש רמז נפלא ב"מעשה מבן המלך והשפחה שנתחלפו":

שם מסופר על בן המלך ובן השפחה, אשר בהיותם ביער הטו אוזנם לקול שאגת ונהמת החיות.

ושמעו שהוא קול זמרה ונגינה נפלא מאד מאד, שהוא תענוג נפלא ועצום מאד לשמע זאת, שכל התענוגים של העולם כלם כאין, ואינם נחשבים ובטלים לגמרי נגד התענוג הנפלא הזה של הנגינה הזאת.

(סיפורי מעשיות, מעשה יא)

וכאשר דיברו על אודות ניגון זה עם 'איש היער', והסביר להם את פשרו, הוסיף ואמר:

מה זה חדוש אצלכם?! הלא יש אצלי כלי שקבלתי מאבותי, שהם ירשו מאבות אבותיהם, שהכלי עשויה עם עלים וצבעונים כאלו, שששמניחים הכלי הזאת על איזה בהמה או עוף, אזי תכף מתחיל לנגן ונגוון הזה.

(שם)

בהמשך העניק 'איש היער' את הכלי המופלא לבן המלך, ושלה אותו ואת בן השפחה לדרכם.

והיו הולכים בדרך, והיו מתאזנים מאד למצא איזה חיה או בהמה לנסות את הכלי הנ"ל אם תוכל לנגן כנ"ל, אך עדין לא היו רואים שום מין חיה. אחר-כך באו יותר לישוב ומצאו איזה בהמה, והניחו הכלי עליה, והתחילה לנגן כנ"ל.

(שם)

הכלי מרמז - כידוע - על עניינו של רבינו, אשר בכוחו לגרום לכל מי שהכלי מונח עליו, להשמיע את הניגון הנפלא ביותר.

אמנם, מדוע יש להניח את הכלי דווקא על 'בהמה' ולא על 'אדם'? על כך מסר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל:

אנ"ש היו אומרים: בהמה נותנת לכלי שינגח עליה, היא לא משליכה אותו. אך אדם, מנענע את עצמו, והכלי נופל! מדוע אינו מנגן את הניגון הנפלא? כי הוא מתנענע, מסתובב, והכלי נופל...

לך ישר, בישרות ותמימות, אל תתנענע ואל תבעט, ואז יוכל הכלי לנגח עליה, וינגן את הניגון הנפלא.

לשמור על הכלי שינגח ולא יפול - זהו רק על ידי תמימות ופשיטות, 'תמימות ופשיטות'...

היו אצלנו כאלה, לא 'לומדים' גדולים, ועשו כל כך טוב... הם לקחו את ענינו של רבנו - כפי שרבונו מביא שם בפעשה של בן המלך והשפחה שנתחלפו - הניחו את הכלי עליהם, ונגנו את הניגון הנפלא!

את הכלי מניחים על כל אחד, אלא מאי? - שלא ישליך אותו! שיתן לכלי לנגח. אם הוא מתנועע, מסתובב, הרי הוא משליך אותו...

(טעם זקנים, קונטרס כ. תרגום מאידיש)

אמור מעתה:

אם תהיה תמים כ'בהמה', ינוח הכלי עליך, וגם ממך יתנגן "ניגון נפלא ונעים מאד מאד"...

סוף דבר הכל נשמע:

עלינו לגשת לרבינו הקדוש ותורתו, מתוך התבטלות מוחלטת,

² היה זה ויכוח בענין חובת התמיכה בנכדיו של רבינו, על סמך השיחה שצויה רבינו לכבד את צאצאיו, עיי"ש באריכות בכמה מכתבים.

או אז, נזכה כולנו לכל מה שניתן לזכות ע"י ההתקרבות לרבינו הקדוש. שכן:

אפשר להגיע לכל הטוב, כאשר הולכים בתמימות ובפשיות מחלטת בעצות רבנו. כי כאשר הבעל דבר רוצה לרחק את האדם לגמרי, הוא נוטל ממנו את התמימות ואז הוא נופל לגמרי בידו, ה' ירחם. ואנו אכן צריכים לקבל על עצמנו ללכת בדרך רבנו בתמימות ובפשיות, ללא שום חכמות כלל. ללא כל הוספה של ערמוניות והתחכמות.

רבנו העשיר אותנו באוצר גדול של עצות, אך לכל עצה צריכה להתלוות גם התמימות. כל עצה היא טובה ומועילה, אך צריכה לתמימות ופשיות, ורק על ידי כך גייע לשלמות העצה. כי על ידי שנוי קל, על ידי הוספת "קנייטש" (קמט) אחד, הרי זה כבר שנוי העלול לשנות את כל הענין מהקצה אל הקצה.

ידועה אנתו של רבנו הקדוש, בשבת נתמו האחרון לחייו, לאחר שכבר השיג ההשגות הגדולות ביותר שאי אפשר לשערם במח: "אוי פראסטיק" - כמה נעלה היא הפשיות!

.... **כך כל דבר אצל רבנו, אסור ללכת עם חכמות, אלא בפשיות ובתמימות.** לא להכניס שום חכמה לך ופשט לך בעצות רבנו. רק תמימות ופשיות, כי רק על ידי כך הולך לבטח בדרך, כאשר גרו של רבנו עלי ראשו.

(דיבורי אמונה, שם)

ואם אכן נלך בתמימות ופשיות בדרך רבנו הקדוש, לא תהיה דרגה בעולם אשר לא נגיע אליה. שכן:

אפילו האדם השפל והגרוע ביותר בעולם אשר ילך בדרך אלו, יוכל להיות צדיק גדול ונורא מאד שאין לשער ... **אם רק יקמו את דבריו בתמימות ופשיות בלי חכמות ועקמומיות, אפשר לבוא למדרגה הגבוהה ביותר בעולם.** אלא שהיצר הרע מסתדר ונותן לעצמו עצה, על ידי מחלקת והתנגדות על רבי גדול כזה וספרים קדושים שפאלה. ואפילו אנשיו שכבר כן מאמינים בו, גם אותם הוא מבלבל את הראש שלא לקים עצותיו בתמימות ופשיות בשמחה.

... **האנשים שקימו את דבוריו בתמימות ופשיות בשמחה, בדיוק כמו שהוא צוה, זכו להיות צדיקים גדולים, כמו שאנו אכן יודעים מהם, זכותם יגן עלינו.**

(מכתבי שמואל, מכתב יא. תרגום מאידיש)

לא נותר לנו אלא לברך את הקורא הנלבב:

אני מברך אותך שיעזר לך השם יתברך מחדש, לקבל כל דבר מאדמו"ר ז"ל בתמימות ובשמחה, ואז 'עולמך תראה בתיקו'.

(תמימי דרך, מכתב ט)

במאמרים שבסדרה שלפנינו, נבאר אי"ה אחת לאחת נקודות מעשיות בענין ה"תמימות ופשיות", כיצד היא באה לידי ביטוי מעשי ויומיומי, הן בלימוד ספרי רבינו, הן בקיום עצותיו, הן בשאר תחומי החסידות ועבודת ה'.

ויפיע, כי באמת לאמתו כנים דבריו שדברי אדמו"ר המה חיים וקיימים לעד ולנצח נצחים, ובפרוש צריכין להאמין העקר בפשוטן של דבריו הקדושים ולל"ה. כי בכל התורה כלה בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה מחיבין אנחנו קדם להאמין בפשוטן כמו שכתוב. אמת שהתורה הקדושה נחלקת לפירוש, אך היסוד והעקר הוא פשוטן של דברים, בפרט דברי אדמו"ר ז"ל שהזהיר אותנו על זה לילך בתמימות ובפשיות בעבודת השם יתברך.

ומאז דשביק פשוטן של דברים של רבנו ולל"ה, נרגן מפריד אלוף, וממש כופר בפשיות בדברי אדמו"ר ז"ל! וכן בכל הדברים והבנינים של תלמידו הקדוש, הוא אדוני אבי זקני מוהר"נ ז"ל, בלקוטי הלכות, המה על דברי אדמו"ר רק בפשיות גמור. וכל מה ששמע מפיו הקדוש צריכין אנו לקים, כמו שאמר וכמו שנדפס בספריו הקדושים.

לא ללמד לעצמו פרושים מכת המדמה שאינו מברר, וכפי שנמצאים כעת בעוונותינו הרבים אנשים הנקראים בשם 'חסידי ברסלב' שמפרשים כמה ענינים שאדמו"ר ז"ל למד רק ענינו על בעת חייו, זה באמת חסרון אמונה בהשם יתברך ובצדיקים הקדושים ויש לי ברוך ה' על זה כמה ראיות גמורות מש"ס ופוסקים. לזאת כל מי שחס על נפשו יהיה נזהר מלפרש כפי דעתו. ובזכות שנופרש ונקים דברי אדמו"ר בפשיות, נראה בנחמות ציון וירושלם, כי זה נגמ"ח ינחמנו וישמחנו.

(שם, מכתב ט)

גם רבי שמשון ברסקי זצ"ל, מתריע בזמנו על אותם חסידים שאינם עוסקים בתמימות ופשיות בספרי רבינו, ומחווים דעות שאינן נכונות.

אם הוא רחוק עדין מההתעסקות בספרי רבנו ז"ל מכפי ההקרח פנזר לעיל, בודאי צריה לידע כי עדין אינו יודע כלל בפנימיות האמת, ובפרט לבלי להגיד דעותו בתקונים והנהגות. כפי הרגל המכה הזאת אפילו בכמה מאנשי שלומנו, אשר עדין לא טעמו שום טעם פראוי וכנכון באור האמת ורוצים שיתנהג הכל כדעתם, והפגם הזה גורם מה שגורם.

מכל הנזכר לעיל מובן כי עלינו מוטל להשליך מאתנו שכל עצמנו לגמרי ולהתחיל מחדש לבוא לבית הספר הכולל בו כל מיני תקוני הדעת שבעולם לכל אחד ואחד כפי ערכו ומדרגתו, הוא למוד ספרי רבנו ז"ל.

(גבורות שמשון, מכתב כב)

♦ ♦ ♦

כך שבימינו אנו, עלינו להתחזק ביתר שאת ויתר עז, להשליך מאתנו כל סוגי החכמות, ולילך בעקבותם של אנ"ש התמימים והפשוטים.

אנחנו צריכין לילך על עקבי הצאן הקדושים, של משכנות הרועים של אנ"ש שיחיו. זה נקרא 'התקרבות'; לבטל דעתנו נגד דעת רבנו הקדוש בכל הפרטים.

(תמימי דרך, מכתב כד)

יג. שם במכתב, הוא מדבר בין היתר על ההקפדה שלא לעבור זמן תפילה, עיין שם.

יד. "כי אני יודע שיהיה עת, בעת שיהיה האדם מונח על הארץ עם רגליו אל הדלת, אז יסתכל על עצמו היטב ויתחרט מאד מאד על שלא זכה להתקרב אלי, או שלא קיים את דברי. כי אז ידעו שאם היו מקורבים אלי ומקיימים את דבריי, לא היה שום דרגא בעולם שלא הייתי מביאם לאותה המדרגה. אבל לא יועיל אז" (חיי מוהר"ן, שנד).

טו. שלא יופיעו אלא לאחר כמה חודשים אי"ה, וכנ"ל.

תִּשְׁלַח רוּחְךָ יְבָרְאוּן וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה

בימים אלו מתחילים כלל התלמידים די בכל אתר ואתר, בני היכלא דמלכא צפוני ה' תמימי דרך המשתוקקים להיות נלווים להרב האמת עליון למלכי ארץ, לשאוף ולנשום את מרוחו המנשבת על פני מימי תורתו הנוראה

להתחדש ולהתחזק וללכת יומם ולילה
עם התגלות אור התורה הקדושה

”מנורת זהב”

ליקוטי מוהר”ן קמא תורה ח'

כהכנה רבה לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה

להתדבק בכל נשימה נשימה ברוח אפינו משיח ה' הנחל נובע מקור חכמה ולהצית ולהבעיר בקרבם את רוחו הגדולה והצפונה, לכלות ולמחות את רוח הסערה של הרב דקליפה מחשבת המן עמלק, המבקשת בכל דור ודור להעלים ולהסתיר את זיו אורו ונצחיותו של המור דרור רב חסד אור האורות תקוות כל הדורות

**החסיד המופלא ומופלג שהגאון בעל ה'חזון איש' כתב לו באגרת:
"אין כל עצב בעולם למי שמכיר את אור האורות של האמת"**

הרה"ח ר' יוסף שמעון ברזעסקי
על רקע תמונת החסיד הגדול רבי
אלחנן ספקטור זצ"ל

גאונות והסליחה במסתרים

כתבי היד שהועלו באש; הבריחה מה'עליה'
המכובדת; בקשת הסליחה מילד בן שבע; וגם:
עדותו של הגאון ממונטריאול תלמיד ישיבת חכמי
לובלין על חבריו חסידי ברסלב בחירי הישיבה,
וגילוי לב על סכר הדמעות שפרץ ונשפך בציון
הקדוש | במלאות 35 שנים להסתלקותו של החסיד
הגדול **רבי אלחנן ספקטור** זצ"ל, כ"ב טבת תשמ"ה,
מעלה איש אמונו מקרובו הרה"ח **ר' יוסף שמעון
ברזעסקי** ממונטריאול שבקנדה, בנועם שיח מיוחד
ל'אבקשה' זכרונות ענוגים וקווים מאירים מתואר
דמותו והליכות חייו הנאדרים בקודש, משולבים
בסיפורים מופלאים מענוותנותו ובריחתו עד קצה
האחרון מכל מה שריח כבוד נודף הימנו

הסכים לכך בשום אופן. מחשש שמא לא יצייתו לו, הוא נתן את הכתבים לאברך מסוים - לא אגיד את שמו - וביקש ממנו לשרוף הכל.

אותו אברך היה אדם נאמן וממושמע ואכן שרף את הכתבים מבלי להשאיר שריד... אילו היה מוסר בידי את המלאכה מובן שהייתי דואג להשאיר העתקים לפני כן. ביקשו ממך לשרוף, נו, תשרוף, אבל למה לא לדאוג להעתיק קודם...

למעשה חבל על דאבדין. אילו היה נותן את זה לי, הייתי עושה עותקים ושרוף את המקור. אגב היה לו כתב יד מיוחד.

■ **רצון יראיו יעשה...**

אכן.

פעם עמדתי לידו אחרי תפילת מוסף של שבת ושמתי לב שבשעת אמירת 'אנעים זמירות' הוא אומר לא רק את הקטעים שאומרים הקהל, אלא אומר עם החזן גם את הקטעים שלו... שאלתי אותו אחר כך: 'ר' אלחנן, מדוע אתם נוהגים כך? האם ראית זאת היכן שהוא?' הייתי קצת 'היימיש' (=ביתי) איתו... הוא אמר לי: 'לא, לא ראיתי זאת בשום מקום. אבל זה הרי כזה שבח יפה

בזשעסקי זצ"ל מוורשה, היה ידו. בהמשך זכיתי להיות מקורב אליו שנים רבות בהיותי גבאי בית הכנסת "פאר הנחל" שפתחנו בשכונת 'עזרת תורה', שם התפלל הרבה שנים. מאז הייתי עמו בידידות רבה.

ר' אלחנן היה אדם מאד שקט ונחבא אל הכלים. לא היה שייך לכבוד אותו. עבורו, כבוד היה גיהינום בעולם הזה. ככה הוא הרגיש. ראו שזה בנפשו.

פעם קנו לו עליה בחג שבועות. הוא עלה ובירך ואחר כך פנה לאותו אדם שקנה עבורו את העלייה ואמר לו: "אילולא הספר תורה עומד פתוח לא הייתי ניגש. אני מבקש שלא יקנו לי יותר עליות מעכשיו, כדי שלא תכשילו אותי ח"ו בביזוי הס"ת. אם זה יקרה שוב, אזי הביזיון ס"ת ח"ו יהיה על חשבון זה שקנה..."

הענווה שלו הייתה אמיתית. לא מעושה. זה היה אצלו מאד אמיתי. וכך כולם הרגישו.

■ **האם הוא דיבר בציבור?**

ב'שול' ברחוב סלנט הוא רק ישב ולמד ומעולם לא התערב ולא פצה פה. אבל ב'פאר הנחל' הוא הרגיש שכן צריך לומר מדי פעם משהו, כיוון שהקהל ברובו היה מורכב מאברכים צעירים, שהיו צריכים קצת הכוונה ולהכיר את הדברים, ועל כן כשהוא ישב ולמד שם הוא היה זורק איזה חידוש, ווארט טוב, כל פעם משהו שהאיר את מה שלמדו.

החידושים שהועלו באש

במשך חייו הוא כתב הרבה מאוד חידושי תורה. כשנתיים לפני פטירתו התעוררו כמה אנשים ורצו להדפיס את זה. בענוותנותו הגדולה הוא לא

ל הבורח מן הכבוד, אמרו חז"ל, הכבוד רודף אחריו. מכאן שמעטים הם הזוכים להצלח בפועל לחמוק מן הכבוד המטריד. אך מקום אחד נשתייר לפליטה שבו יכול החפץ בכך באמת להיפטר לגמרי מסכנת הכבוד, וזהו בית מדרשו של רבינו הק', המלמדנו אורחות חיים איך להחזיר הכבוד לשורשו ואיך להינצל מהפרסום המזיק.

היה זה החסיד המופלא ומופלג ר' אברהם אלחנן ספקטור זצ"ל, מהגדולים והמיוחדים שבקרב אנ"ש בדור הקודם, שניצל כדבעי את מחסה הפשטות של ברסלב כדי להשיל מעצמו כל שמץ של כבוד שבלי ספק היה 'נדבק' אליו בכל מקום אחר נגד רצונו.

ר' אלחנן, כפי שנקרא בפשטות, היה גאון אדיר בכל מכמני תורה בנן של קדושים ואיש מורם מעם שבכל קהילה אחרת ועם גבאי הולם (ומעט שיתוף פעולה...) כבר היה הופך למנהיג לאלפים, מצא בברסלב את שאהבה נפשו: פשטות גמורה, דממה בלתי מופרעת וחיים אמתיים של דבקות ועבודת ה' מזוקקת בלימוד ותפילה כרצונו ית'.

לקראת יום השנה לפטירתו, קיים 'אבקשה' שיחה מיוחדת עם הרה"ח ר' יוסף שמעון ברזסקי שיחי' ממונטריאול, אשר נאות לשתף את קוראי הגיליון בסיפורים נפלאים מכלי ראשון אודות ר' אלחנן ז"ל להם היה עד ונוכח.

■ **ספרו לנו על הקשר שלכם עם ר' אלחנן**

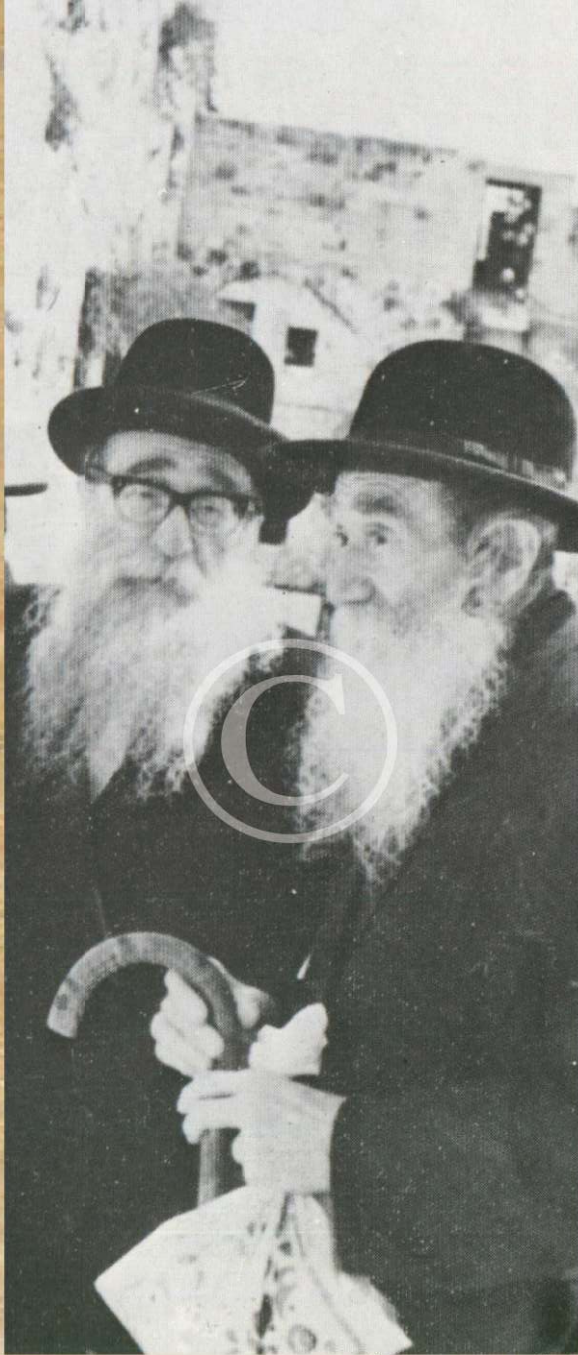
תחילת ההיכרות שלי עם ר' אלחנן היתה ב'שול', בבית מדרשו במאה שערים. זכיתי לקירבה אצלו, מאחר וסבי ר' יצחק גרשון

ר' אלחנן ספקטור בבית מדרשו

הילולת רבינו תשכ"ח. נראים ר' לוי יצחק בנדר, ר' אלחנן ספקטור, ר' בירך רובינזון

ר' אלחנן עם בנו ר' דוד שלמה

ר' אלחנן ספקטור עם ר' לוי יצחק בנדר

ר' אברהם אליהו מייזעס בסנדקאות בבית מדרשו במא"ש

שוב לקח את ידו של הילד ואמר לו: "בשבוע שעבר ביישתי אותך ברבים ואני רוצה לפייס אותך. הבאתי לך פקאלע עם דברים טובים ואני מבקש שתסלח לי..."

זוכר בדיוק בן כמה היה הילד הזה, כמדומני כבן 7) ואני רוצה לפייס אותו, אבל אינני יודע מיהו". הוא ביקש שאחפש אותו ואקרא לו.

יצאתי החוצה ומצאתי את הילד. אמרתי לו: "ר' אלחנן רוצה לומר לך משהו", והבאתי אותו אליו. ר' אלחנן שוב לקח את ידו ואמר לו: "בשבוע שעבר ביישתי אותך ברבים ואני רוצה לפייס אותך. הבאתי לך פקאלע עם דברים טובים ואני מבקש שתסלח לי..." הוא הוציא מכיסו שקית עם ממתקים ואמר לו: "זה בשבילך, רק

טבת תש"פ 21 **אבקשה**

צלחת הטחינה ושפך הכל בדיוק היכן שישב ר' אלחנן. צריך להבין שר' אלחנן היה אדם מאד נקי ומסודר. הוא פנה אל הילד, לקח את ידו ואמר לו בעדינות: "מדוע אתה חוטף כך בחיפזון, האם אינך יכול לקחת לאט? בפעם הבאה תיקח אבל לאט". הוא אמר זאת בשקט וברוגע כדרכו. לא צעק. לא העליב.

בליל שבת הבאה הוא הגיע לבית הכנסת ושאל עלי. כמובן שהגעתי מיד. הוא אמר לי: "תשמע, בשבוע שעבר ביישתי ילד ברבים (אינני

לריבונו של עולם, למה שאני אפסיד חציי? אז אני אומר הכל..."

זהירות מ'קפידא' של ילד

היה פעם סיפור מיוחד שהייתי עד לו. שבת אחת, בזמן סעודה שלישית ב'שול', היו מונחים על השולחן טחינה וחרוף ועוד מאכלים ירושלמים, כנהוג בסעודה שלישית. התרוצצו שם ילדים ירושלמים שובבים ושיחקו ומדי פעם חטפו משהו לאכול. היה ילד שובב שמשך את

ר' מיכל דורפמן בהילולת מוהרנ"ת תשל"ז. נראים עוד - ר' צדוק גרינוואלד, ר' נפתלי דובינסקי

ר' אלחנן בריקוד עם ר' לוי יצחק בנדר ור' יונתן גרינוואלד (באדיבות הרב שמואל יצחק רוזנפלד)

כשנתיים לפני
פטירתו התעוררו
כמה אנשים
ורצו להדפיס
את חידושיו.
הוא לא הסכים
לכך בשום אופן,
שמא ואולי יש
טעות בדברים.
מחשש שמא לא
יצייתו לו, נתן את
הכתבים לאברך
מסוים וביקש
ממנו לשרוף הכל

של'חונטשע' יש את אותו מראה פנים כמו של החוזה. וזה היה עוד בילדותו.

אגב, אני נזכר באירוע משעשע: היה לי אוטו בזמנו ונהגתי לקחת את ר' אלחנן ממקום למקום - לבית הכנסת, לבית, לתפילת ערבית וכדו' - וזה היה מקל עליו. פעם הבאתי אותו לכותל בחול המועד. הוא רצה לעלות לרגל. ר' אלחנן היה יהודי של צורה, בפרט במועד הוא נראה כמו אדם חשוב עם ה'ספודיק' וה'בקיטשע' המהודר והדרת הפנים שהייתה לו. כשהגענו לכותל אני שומע שאנשים סביבי מתלחשים "מי זה הרב'ה הזה..."

תגיד שלוש פעמים: אני מוחל לך". הילד אמר במהירות "מוחל מוחל מוחל", חטף את הפקאלע ורץ החוצה בשמחה...

יהודי בן שמונים מרגיש שבייש ילד בן שבע בברים והוא צריך לפייס אותו.

■ זה כבר ממש לא בנמצא. אדם מבוגר עם רגישות כזאת. זה מראה על מעלה פנימית כן. המידות שלו היו משהו מופלא.

■ בברסלב היה ידוע שר' אלחנן הוא צאצא של החוזה מלובלין

כן. אמרו שתואר דמותו דמתה לו. סבתו הזקנה עוד הכירה את החוזה. הייתה לה אריכות ימים והיא עוד זכתה לראותו. והיא אמרה

ר' אלחנן היה המגיה של ספרי החזון איש. הייתה פעם בעיה שלא היה מספיק נייר והדפסה התעכבה והחזון איש שלח מכתב לר' אלחנן בעניין זה, ושם הוא כותב לו את הציטוט הידוע "אין כל עצב בעולם למי שמכיר את אור האורות של האמת".

אגב, היה סיפור נוסף עם החזון איש בקשר לברסלב שקרה עם ר' נחום יצחק פראנק. שמעתי זאת ישירות מפיו. הוא סיפר זאת "כלאחר יד". יש מסתמא אפילו כאלה שזוכרים זאת. ר' נחום יצחק סיפר כך: "נולדתי עם 'נשמה חסידית'. המשפחה שלי הייתה ליטאית, אני אחיינו של רבי הערש פסח פראנק וכו', אבל בפנים במעמקי לבי הרגשתי משיכה לחסידות, אז התחלתי לחפש. הייתי בקרלין, אצל רבי אהרן ראטה מ'שומרי אמונים', אצל רבי אהרן מבעלזא, אצל הרבי מביאלה, וגם בברסלב. אבל עדיין לא ידעתי איפה המקום האמיתי שלי.

למי הלכתי להתייעץ? לחזון איש... אמרתי לו בפשיטות: "רבי, אני צריך עצה. גדלתי במשפחה ליטאית אבל אני מרגיש שיש לי נשמה חסידית. הסתובבתי בחמשה ששה מקומות ואיני יודע היכן להישאר".

החזון איש ענה לי מיד: "אם אתה רוצה להיות חסיד, תהיה חסיד ברסלב, כי שם תהיה לך חסידות - עם השולחן ערוך..."

אגב, ר' נחום יצחק פראנק אמר לי פעם בשם ר' אלחנן אימרה יפה שעוד לא נדפסה. חסידי ברסלב בפולין נהגו לומר ש'יום שבתון אין לשכוח' הם סופי תיבות נחמן, שהרי הצדיק הוא בחינת שבת, כמו שאמרו בזוהר על רבי שמעון בר יוחאי וכמו שהרבי'ה מביא. אז אמרו על דרך זה גם על רבינו, שצריך לזכור את הצדיק שהוא בחינת שבת. רמז נאה. אבל ר' אלחנן הוסיף שראשי התיבות של אותן המלים הם 'ש א-ל' - והרי זה כל עניינו של הצדיק, לפרסם את מציאות ה'!

ווארט מה'חזוה'

מר' אלחנן בעצמו שמעתי פעם וורט לא ידוע של ה'חזוה' שלא נדפס בשום מקום. סיפרתי זאת גם לר' יעקב מאיר שליט"א ונהנה מאד. בפרשת תרומה כתוב בהתחלה 'ויקחו לי תרומה' בלשון נסתר, ואילו אחר כך 'תקחו את תרומתי' בלשון נוכח. מה הפשט?

הסביר החוזה כך: ויקחו לי - מאת כל איש. מכל איש רגיל בעם ישראל כל אחד יכול לאסוף תרומה למשכן, לא משנה מי המתרים. אבל 'אשר ידבנו לבו', מלשון 'דאבה', או 'דווי' - אדם שכואב לו הלב לתת אגורה למשכן, ואי אפשר להוציא ממנו כלום - תקחו אתם, דהיינו משה רבנו עצמו יילך אליו, וכשמה יבקש ממנו הוא ייתן... (דהיינו הכוח של הצדיק יכול לפעול התגברות כזאת ושבירת הטבע אצל מי שהוא הולך אליו).

נכנס ר' אלחנן בלעדיי - הרי הייתי המלווה הקבוע שלו - וכולם תהו היכן אני ומדוע אני מופיע ושיערו שמסתמא אגיע תיכף.

והנה נפתחת הדלת ור' לוי יצחק נכנס. ואז הוא רואה פתאום שר' אלחנן נמצא... הוא ספק כף: אוי, ר' אלחנן פה... הוא הבין מיד שזה משנה את כל התמונה.

ר' לוי יצחק פתח את האסיפה ואמר: "דעתי היא שמניין נוסף יפריע למניין הראשי בבית מדרשנו. מה אומר ר' אלחנן...". ר' אלחנן ענה: "ה'שול' יישאר מלא. אבל ארבעים המשפחות שיש פה בשכונה עלולים להישאר מחוץ לברסלב חס וחלילה. זה חבל, וצריך לפתוח בית כנסת".

ר' לוי יצחק אמר מיד: "ר' אלחנן פסק וככה יהיה". למעשה, ר' לוי יצחק ראת את הנחישות שלנו וכבר לא התנגד בהחלטיות ורק הוסיף שהוא מסכים למניין החדש בשני תנאים. א' - שיתפללו שם בזמן קריאת-שמע הראשון כשיטת המגן אברהם, וב' - שבראש השנה לא יעשו מניין נפרד אלא יתפללו כולם יחד במניין הראשי בבית מדרשנו.

כשהאסיפה נגמרה, ר' אלחנן ירד לאוטו ואמר לי: "יוסף שמעון, אל תדאג, יש בית כנסת ויהיה בסדר. ר' לוי יצחק הבין את הצורך שבדבר והסכים..." ר' אלחנן הוסיף שבשנה הראשונה לא נעשה מניין גם ביום הכיפורים, כדי לא לפגוע במניין הגדול, אבל בשנה הבאה כבר אפשר...

עד היום, כשאני מגיע לירושלים לבקר, באים אליי אברכים ואומרים לי: "ר' יוסף שמעון, אני ברסלבר היום בזכות פאר הנחל. אלמלא המניין הזה, לא יודע איפה הייתי היום".

זה היה מניין יקר ומיוחד. ר' יעקב מאיר ליווה את התנהלות ביהכ"ס ביעוץ והכוונה, יש לי מכתבים ממנו שבהם הוא מציין שהחשיבות המיוחדת של בית הכנסת הזה היא שבו עוסקים רק בדיבורים של הרבי.

היה לי באופן אישי סיפור מיוחד עם ר' אלחנן. יש לי בן שנקרא על שמו, אברהם אלחנן. היה בזה סיפור פלאי. עוד לפני שנולד כבר ידעתי. כיצד? לילה אחד, אחרי כמה שנים טובות שלא היתה אצלנו שמחת ברית מילה, חלמתי שאני עושה ברית פה בבית הכנסת במונטריאול והרב נותן שם לרך הנימול ואומר לי: "וייקרא שמו בישראל..." ואני עונה 'אברהם אלחנן'. בבוקר התעוררתי ואמרתי לבני הבית: "מזל טוב, יהיה לנו בן ואני גם יודע כבר איך יקראו לו".

כולם התפלאו אבל אני כבר ידעתי. ואכן זמן מה לאחר מכן נולד בן ונקרא שמו בישראל אברהם אלחנן.

הגהת ספרי ה'חזון איש'

■ ידוע הקשר שהיה לר' אלחנן עם ה'חזון איש' זצ"ל

ר' נחום יצחק פראנק בבית מדרשנו

ר' אלחנן ספקטור במשנת היין ברקע נראה ר' יחיאל גרינוואלד (באימות הרב שמואל יצחק רוזנפלד)

ובכל זאת הם היו הראשונים לקום לתפילת שחרית וסדר הבוקר ומעולם לא איחרו. הם הקפידו על כל סדרי השיבה ביום ובלילה, למרות שהיו קמים חצות והולכים לשדה". הוא אמר לי: "היה לי חשק עצום ללכת פעם בחיים לקברו של רבי נחמן, שהיה אדם גדול כזה והבטיח הבטחה כזאת. אבל אין לי עם מי לנסוע". באותו זמן באמת היה קשה לנסוע, ועד היום אני מצטער שלא התאמצתי לארגן נסיעה כזו.

מקום שערי הדמעות

■ **מדי דברו בזקני אנ"ש וגדולת רביה"ק נזכר בן שיחנו ר' יוסף שמעון הי"ו בסיפור מפעים על כוחו המופלא של הציון הקדוש**

היה בירושלים יהודי גאון עולם בשם ר' אברהם אל' מייזעס, הוא היה בעל מסירות נפש עצומה להשם יתברך ותורתו הקדושה, הוא עמד בראשות ישיבת "תורה ויראה" והיה מאנשי חבורתו של רבי עמרם בלוי. יש תמונה מעניינת שבה רואים אותו משמש בסנדקאות בבית מדרשו במא"ש, ולצדו עומדים ר' אלחנן ור' שמואל הורביץ זצ"ל. הייתי שם בשעת מעשה ושמעתי ממנו סיפור נורא. אחרי הסנדקאות, לפני הסעודה, הוא פנה לנוכחים ואמר להם:

"אני רוצה לספר לכם סיפור:

"נולדתי בלי דמעות. אינני בעל בכי. בזמן השואה כשהוריי ואני הסתתרנו מהגרמנים וברחנו ממקום למקום, הם תפסו אותנו פעם אחת ובאכזריות נוראה החליטו לרצוח את הוריי לנגד עיניי והכריחו אותי להסתכל. אחר כך ציוו עלי לקבור אותם במו ידיי.

"אפילו אז לא בכיתי. לא נפתחו מקור דמעותיי. אחר כך במהלך המלחמה, כשברחתי ממקום למקום, התגלגלתי לאומן. ושם נזכרתי ששמעתי על ההבטחה של רבי נחמן למי שיבוא על קברו. אמרתי לעצמי: נו, אני כבר פה, אעשה זאת. התחלתי להגיד תיקון הכללי, אמרתי את המלים 'מכתם לדוד'... והתחלתי לבכות כמו ילד קטן.

"אמירת התיקון הכללי ארכה לי שעתיים תמימות. אמרתי מילה ובכיתי, עוד מילה ובכייה... אמרתי לעצמי: תראה מה זה, אברהם אל', אתה בוכה! לא בכית עד עכשיו, גם כשקברת את ההורים שלך, אחר כך הייתי גם בסיביר שנים, עם כל הצרות, קיבלתי מכות רצח, ומעולם לא בכיתי.

"בציון של רבי נחמן בכיתי. יותר משעתיים. כמו ילד קטן. ואני חייב לומר לכם, חסידי ברסלב, שאצל הרבי שלכם בציון, שם הם שערי דמעות..." ■

ר' אלחנן בברכה על הכוס בחופה, נראה לידו ר' יונה לבל

מי שהיה קרוב לר' אלחנן, יכל לראות שהוא איש מורם מעם. היו אתו עניינים מופלאים.

היה יהודי שר' אלחנן ניגש אליו פעם ואמר לו: "אחד הילדים שלך, ילד פלוני, אתה צריך להשגיח עליו מאד שלא ירד מהדרך ח"ו. עם הילד הזה אתה צריך סייעתא דשמיא גדולה שלא ינשור ח"ו". הילד היה בן 6 בסך הכל באותו זמן, למרבה הצער הילד הזה באמת יצא לתרבות רעה רח"ל בבחרותו. כזו הבטחה היתה לו.

היה יהודי שלא היו לו ילדים הרבה שנים, שנה אחת בפורים הוא נשכב ב'פאר הנחל' והתעקש שיברך אותו שיהיו לו ילדים. ר' אלחנן בתחילה לא רצה, אבל היהודי התעקש ולחץ ולבסוף ר' אלחנן אמר לו "השנה יהיה לך ילד". ובאותה שנה באמת נולד לו ילד, שנים רבות אחרי החתונה.

עדות הרב הירשפרונג זצ"ל

התגורר כאן במונטריאול רב מפורסם בשם הרב הירשפרונג זצ"ל. גיסי חיבר ספר בהלכות סת"ם וביקש ממני לתת עותק לרב הירשפרונג. כשבאתי אליו, זה היה ממש בתחילת מגורי כאן, בדרך כלל היה פחד לדבר אתו, מי שהיה ניגש אליו הוא מיד היה מתחיל לשאול אותו "איפה אתה אויחז בגמרא? איזו מסכת אתה לומד? מה אומר שם תוספות? מה אומר המהרש"א?"... מי שהיה לא מוכן לכך, היה נשאר עם פה סגור. הוא היה גאון ובקי עצום. כשבאתי אליו הוא התעניין בי קצת וכששמע שאני חסיד ברסלב מיד אמר: "הו, ברסלב!".

ואז הוא סיפר לי כך: "למדתי בישיבת חכמי לובלין אצל רבי מאיר שפירא ושם היו בחורים חסידי ברסלב, ואני מוכרח לספר לך דבר אחד, הבחורים הכי יראי שמים בישיבה היו הברסלבר בחורים. ועוד דבר, הם הקפידו לקום בחצות לילה וללכת לשדה (הוא חיך כשסיפר זאת),

חסידי ברסלב
בפולין נהגו לומר
ש"יום שבתון
אין לשכוח' הם
סופי תיבות
נחמן, שצריך
לזכור את הצדיק
שהוא בחינת
שבת. רמז נאה.
אבל ר' אלחנן
הוסיף שראשי
התיבות של אותן
המלים הם 'יש
א-ל' - והרי זה כל
עניינו של הצדיק,
לפרסם את
מציאות ה'!

לאחר שטעם מתורתו של הצדיק בביהכנ"ס שבין חומות ירושלים
העתיקה, גמלה בלבו של **ר' משה אריה רוזנטל**, מבחירי ישיבת 'עץ
חיים', ההחלטה: פה אשב כי איוויתיה. הוא דבק ברבינו הקדוש בעוז
ותעצומות ובעקבותיו התקרבו עוד נפשות מיקירי קרתא דשופריא
| לקראת יום השנה לפטירתו בעשרה בטבת תשנ"א, מעלים בני
המשפחה ובהם בנו הרה"ח ר' נחמן זיכרונות מלבבים מדבקותו
ברבינו ובעצותיו הקדושות

מצאתי את שאהבה נפשי

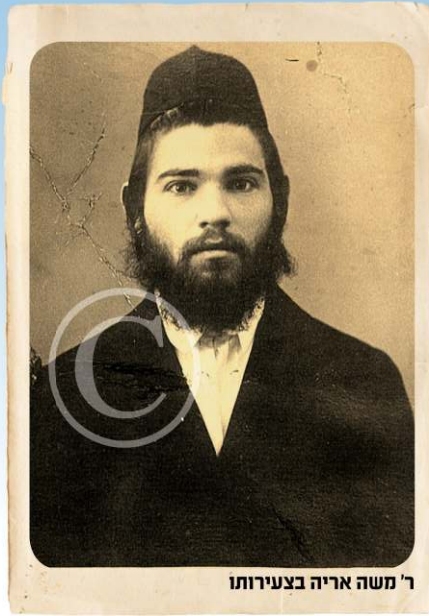
נשמתו של ר' משה אריה ירדה לעולם המעשה בערב ראש השנה תער"ב, בשכונת 'שערי חסד' הירושלמית, לאביו ר' חיים שלמה רוזנטל, ה'ספרא דדיינא' בבית דינו של הגאון רבי צבי פסח פראנק.

למרות שורשיו הליטאיים, מצעירותו היה מבקש ה'הלך לחפש את שאהבה נפשו גם בקרב החסידים. תקופה מסוימת שהה בצל קורתם של זקני חסידי קרלין, ובהיותו 'בעל מנגן' זכר ניגונים מהם. (לימים, יבקשו ממנו חסידי קרלין במירון שיזכיר להם ניגונים קרלינאים שנשתכחו. כן סיפר ר' שמואל צ'צ'יק, שלמד מר' משה אריה את הנוסח של ברסלב לתפילת ימים הנוראים. ר' משה גם הלחין ניגון על 'ושמחת בחגך והיית אך שמח' המושר כיום בברסלב). כך הסתופף גם בסלאנים.

בהמשך דרכו, היה קשור לחבורת 'שומרי אמונים' של הרה"ק רבי אהרן ראטה, במחיצתו הסתופף כתשעה חודשים והיה קשור מאוד אליו (אחד המכתבים בספר 'אגרות שומרי אמונים' נכתב אליו). בשנת תרפ"ט נסע רבי אהרן להונגריה (ולא חזר ארצה עד שנת ת"ש), בנסיעתו הרגיש ר' משה שהוא נותר לבד וחש צורך להמשיך לחפש את שאהבה נפשו, באחד מאותם ימים נכנס לבית הכנסת דחסידי ברסלב בעיר העתיקה ופגש באחד מהזקנים שבאנשי שלומינו שקיבלו במאור פנים ולמדו אתו ליקוטי מוהר"ן, לימוד שהצית את אשו של רבינו בלבן.

למן אותו יום החל להתקרב ולהרגיש את אורו של רבינו, במכתב שכתב לרבי אהרן, סיפר לו שמצא את מקומו בחבורת חסידי ברסלב והוא שואב במחיצתם חיזוק רב בעבודת ה'.

באותם ימים ר' משה אריה הינו מבחירי ישיבת 'עץ חיים', בה למדו בחורים משכונות שערי חסד ובתי ברוידא. כיוון שגילה את אורו של רבינו,

ר' משה אריה בצעירותו

אביו ר' חיים שלמה רוזנטל

את ר' משה אריה, היה מספר על התקרבותו ועל ההתנגדות שהיתה עליו, בהוסיפו: "ר' משה היה ממשפחה של רבנים ולכן עבר פחות ביזיונות, אני לא באתי ממשפחה של רבנים ולכן היו לי ניסיונות קשים מאוד". כן סיפר ר' משה היה מתפלל בבית הכנסת הגר"א, בו מתקיימים מנייני תפילה רבים בזה אחר זה, ור' משה היה מתפלל כל כך לאט, עד שהיה מתחיל את תפילתו עם המניין הראשון ומסיים עם המניין האחרון, והבחורים צעקו: מוישלע המשוגע!"

אם בעיני הנערים הוא היה בבחינת 'סר מרע משתולל', הרי שמי שניחן בעיניים ולב, ראה כי רוח אחרת בו. החסיד ר' יום טוב זלוטניק, מגדולי הלמדנים שבישיבת עץ חיים, התקרב לרבינו רק מכך שראה את ר' משה מתפלל. הוא שמע כיצד הוא אומר פסוקי דזמרה בהתלהבות ובדביקות בקומתו השניה של בית הכנסת הגר"א, שבנייתו טרם הושלמה, ונפשו נתפעמה בקרבו. חיכה עד שר' משה יסיים את תפילתו, ניגש אליו ושאל אותו: "מהיכן שואב אתה כוחות כאלו?" ענהו ר' משה קצרות: "הכל מרבי נחמן מברסלב!" וכך החל ר' יום טוב להתקרב, עד שנעשה כולו אש להבה ואמונתו ברבינו הייתה ללא שיעור וגבול. נפש יקרה היה ר' יום טוב, אף הוא קירב מקורבים כר' משה פרידמן ור' אברהם צבי מרגלית, אולם הוא נפטר בדמי ימיו, בן שלושים וארבע. בכ"ו סיון תש"ג.

בית כנסת של מסירות נפש

עם ההתקרבות באה ההתנגדות. באותה עת עדיין לא היה למקורבי ברסלב שהתגוררו בשערי חסד בית כנסת משלהם, תקופה מסוימת התפללו בבית מדרשו של רבי אריה לוי' בשכונת 'משכנות שאננים' הקרובה, משם עברו לשיטבל צדדי בבית הכנסת 'חסידים', ומשם לבית מדרשו של רבי שלום כאשר מחכמי התימנים, עד שהבינו כי אין מנוס מליידי בית חסידים משלהם. על בניית בית הכנסת, מספר בנו' נחמן רוזנטל: "בעת שאבי גר בשכונת שערי חסד, כשהיה

רצה לקרב כמה שיותר יהודים, הוא חש שזו זכיה עצומה לתת להם הזדמנות לגלות את האור, וכך היה לו חלק בהתקרבותם של כמה מגדולי אנשי שלומינו שלמדו אז בישיבת עץ חיים, בהם ר' וולוול חשין, ר' שמואל שפירא, ר' ברוך גולדברג, ר' זיידל הייזלר, ר' משה פרידמן, ר' העשיל פרנקל, ר' נחום יצחק פרנק ואחיו ר' צבי פסח. ולמעשה היה לו חלק בהתקרבותם של עשרים ושבעה בחורים מעץ חיים.

ראש הישיבה הגאון רבי איסר זלמן מלצר, שהכירו כבר אוריין ובעל מידות טובות, ניגש אליו ואמר לו: "איך אתה מקרב בחורים לברסלב, ופועל נגד דעת ראשי הישיבות, הרי אף בזבוב בקיר אתה לא נוגע?..."

כשנשאל פעם ר' צבי פסח פרנק, האם ר' משה קירב את אחיו ר' נחום יצחק לברסלב, ענה: "גם אותי הוא קירב, כי התקרבותי הייתה על ידי שהוא שידך אותי עם בתו של ר' אל' חיים רוזין" החסיד ר' ישראל בער אודסר, שחיבב מאוד

ביתו שבשכונת בתי ברוידא

סיבוב...

לאחר בניית בית הכנסת בשערי חסד, פעמים רבות היה רבי אברהם שטרנהארץ בא לשם ללמוד בפני הציבור בספרי רבינו, ור' משה הפליא את לימודו שהיה בעמקות מיוחדת.

בית הכנסת פעיל עד היום ומתקיימות בו תפילות כסדרן, ובשבת ישנם כמאה מתפללים עד שרבים, גם כאלו שאינם חסידי ברסלב, עומדים בחוץ.

"אבי סיפר לי" מספר ר' נחמן רוזנטל, "שהוא למד עם הגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל, שהתגורר בשכונתו, את כל הספר ליקוטי מוהר"ן, ומסתמא גם ליקוטי הלכות.

"כן סיפר לי אחי ר' נטע, שאבי היה מסתגר מדי שבוע עם אחיו הגדול הרב הגאון ר' אברהם דוד רוזנטל זצ"ל, רבה של שערי חסד ואב"ד דפרושים, ויחד ניגנו את הניגונים של רבינו, וגם עשו 'מילי דשותא' כעצתו של רבינו לבוא לשמחה..."

בתקופת קום המדינה, כשבני הנוער התנסו בניסיונות בשמירת יהדות, אזור ר' משה חלציו והתמסר עבורם כשהוא מקים חבורה לבני הנעורים, למרות שהדבר נגד את טבעו, באותה תקופה הוא נעזר ביבלח"ט הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר.

הגן עדן של ה' יתברך

בשנים שאחרי מלחמת העולם השנייה, הורגש בארץ הקודש חסרונו של הספר 'ליקוטי הלכות', יחידי סגולה בלבד זכו שהאוצר הקדוש ימצא ברשותם, והשאליווהו בדחילו ורחימו לחברייהם כשהם מתנים זאת בהחזרת הספר מיד בגמר הלימוד. בלבו של ר' משה אריה גמלה ההחלטה להוציא לאור מחדש את הספר, כדי לזכות את הרבים לטעום מה'גן עדן של ה' יתברך' כלשון מוהרנ"ת על חיבורו הגדול. ולא זו בלבד. אלא שהחליט גם לפאר את הספר עם 'מראי מקומות', מלאכת קודש מורכבת מאוד באותם ימים.

"זכורני כיצד היה אבא יושב כמעט ימים תמימים ליד השולחן", סיפר בנו ר' נטע ז"ל, "לפניו גיליונות ולידו ערימת ספרים, מבבלי וירושלמי זוהר ומדרשים ועד כתבי האר"י, הבעש"ט ותלמידיו, מצחו חרוש קמטי מחשבה והתאמצות, הוא מרוכז כולו ומדי פעם נשפכת נהרה על פניו והוא ממחר לצייץ עוד 'מראה מקום' שמצא"

בשנת תש"ט קם החלום והפך למציאות. בעזרת יקרי לבב מאנ"ש, הוא הדפיס את חלקו הראשון של הליקוטי הלכות, מעוטר במראי מקומות, ומודפס לראשונה באותיות מרובעות (עד אז נדפס רק בכתב רש"י), וכל זאת כדי לחבר את לבות ומוחות ישראל עם קדוש אל האורייתא דעתיקא סתימאה, הנחל הנובע מקור החכמה העליונה.

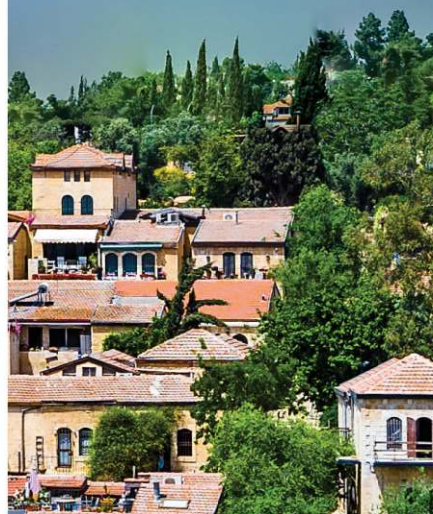
שח לנו נכדו ר' יעקב קרויזר: "סבי סיפר לי,

משה, אנו רוצים לבנות בית כנסת, ואנו צריכים שתביא עם הסוס והעגלה שלך, עצים וכל מה שצריך לבית הכנסת, תמורת זה הבטיחו עשירות. ר' משה הביא בעגלתו את העצים וכל מה שנוצר לבניה, ואמנם ברבות הזמן נעשה לסוחר גדול בעצים וראה ברכה בעסקיו"

בנו של ר' משה, ר' נטע צבי רוזנטל ז"ל, סיפר שר' משה ירוסלבסקי לא היה נותן לאף אחד לעלות על הסוס והעגלה שלו, אבל לו אמר: "אתה הבן של ר' משה רוזנטל, בוא אעשה לך

**בלבו של ר' משה אריה
גמלה ההחלטה להוציא
לאור מחדש את הספר
"ליקוטי הלכות", כדי
לזכות את הרבים
לטעום מה'גן עדן של ה'
יתברך' כלשון מוהרנ"ת
על חיבורו הגדול**

עושה את דרכו הביתה, הבחורים צעקו: 'מוישלע משוגע!', אבי ראה שיש לו רדיפות גם מהאריות וגם מהשועלים (הגדולים והחשובים כמו הצעירים). הוא הבין שמוכרחים לבנות בית כנסת ברסלב. זה היה עוד בתקופת הבריטים, באותה עת הממשלה אסרה לבנות בתים, מותר היה רק לבנות מחסנים. אנ"ש ביקשו אישור לבנות מחסן, ואמנם בתחילה בנו את בית הכנסת מפת, ורק אחר כך הוא נבנה מבטון.

"אבי אמר אז 'יש לי ביטחון שמחר יבנה בית

המדרש ברסלב. צחקו עליו, אולם הוא היה כל כך בטוח, שאמר להם 'נראה'. לא היה לו מאומה, רק בטחון. הוא הלך לר' שמעון ברגמן, שהיה ממונה על הקצאת המקומות ולא היו לו ילדים תשע עשרה שנה, אמר לו: 'ר' שמעון, אתה רוצה להתברך בבן זכר? תן לי את המקום בחינם.' ר' שמעון נענה לבקשתו, ואבי, מתוך אמונתו הגדולה, למרות שהיה רחוק משהפ זז - לכבוד הבית כנסת של רבינו, אמר לו: 'בעזר ה' תתברך בבן'. לאחר מכן הלך לר' מרדכי בוקסבוים, שהיו לו רק בנות, 'רבות בנות', ואמר לו: 'רצונך להתברך בבן זכר? תן לי מאתיים פונט לבניית בית הכנסת, ר' מרדכי ענה: 'יש לי אמונת צדיקים, קח מאתיים'. ואכן נולד לו בנו ר' יוסף שאחר כך נעשה ראש 'מכון ירושלים' שהוציא לאור ספרים רבים. בית הכנסת נקרא 'אוהל אסתר' על שם אמו של ר' מרדכי בוקסבוים, כמופיע בשלט ההנצחה.

"היה אז חוק, לפיו מבנה שכבר נבנה ויש לו גג, אין להרסו, ולכן עשו אבי ויתר אנ"ש את הכל במהירות גדולה ובלילה אחד כבר היה הכול בנוי. זה היה בית הכנסת ברסלב הראשון מחוץ לחומות העיר העתיקה. אבי הסיר את הצמחייה הרבה שגדלה שם, והחלו בבנייה. הייתי אז ילד קטן, כשבנה בית הכנסת.

"אחר כך הלך אבי לר' משה ירוסלבסקי, שהיתה לו עגלה עם שני סוסים, ואמר לו: 'ר'

משמאל נראה ר' משה אריה בברכותו

כבר למד ונתפעל משאר הספרים, ספרי מוסר, ואחר כך נתקרב לרביז"ל זה כעשרים שנה ומסר נפשו להדפסת ספרי לקוטי הלכות או"ח ח"א עם כל מראה מקומות שהוסיף בעצמו..." (גנזי אבא, מכתב ס"ב ט"ו אלול תש"ך).

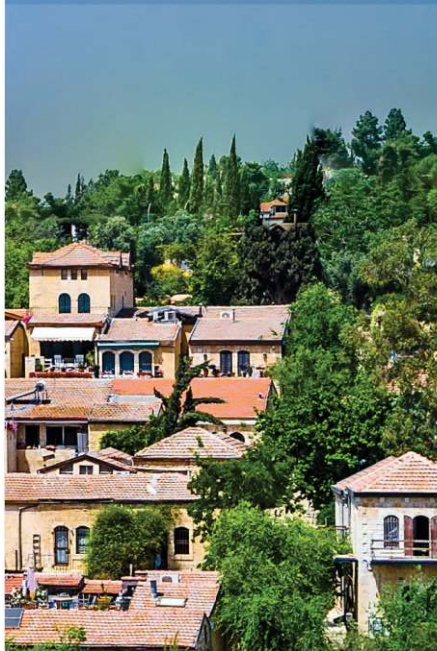
מספר הרה"ח ר' משה קרמר: "התקרבותי לברסלב הייתה על ידי שר' נטע רוזנטל משך אותי לחבורת 'פחד יצחק', שם היה מדבר בדרך כלל ר' וולוול חשין, ולפעמים ר' יצחק גלבר, שמעתי שכשר' משה אריה התקרב, הוא היה מאוד מלוהב, אבל כשאני הכרתי אותו הוא כבר היה שקט. הייתי רואה אותו ב'שול', הוא היה יהודי שלא היה עוד אחד כמוהו, הוא לא היה מדבר בבית הכנסת, היה בטל בפני כל יהודי ירא שמים. כשר' משה בורשטיין פתח כולל בעיר העתיקה והייתי לומד שם, לפעמים ר' משה אריה גם כן היה מגיע, כשהיה שומע אותי לומד לפני הציבור ליקוטי מוהר"ן, והוא היה בעל רגש, מדי פעם אחר הלימוד היה ניגש אלי ומביע את רגשותיו. פעם הארתי את עיניו באיזה עניין, ומרוב התרגשותו והכרת הטוב שלו, סיפר לי אחר כך, שמאז כשהוא הולך כל יום לכותל הוא מזכיר אותי".

**ר' יום טוב זלוטניק
שמע כיצד הוא
אומר פסוקי דזמרה
בהתלהבות ובדביקות,
ונפשו נתפעמה בקרבו.
חיכה עד שר' משה
יסיים את תפילתו,
ניגש אליו ושאל אותו:
"מהיכן שואב אתה
כוחות כאלו?"**

גומל חסד

תקופה מסוימת עבד ר' משה אריה לפני הצהריים ב'וועד הכללי', קופה של צדקה לעניי ירושלים, כשהוא ואחיו ר' אברהם דוד משמשים כפקידים וממונים להשיג כספים ולחלקם. ר' ישראל בער אודסר סיפר, שבאותן שנים עקב המצב בירושלים היה קשה לו לכלכל את ביתו ופעם אחת בצר לו, נכנס לוועד הכללי, אולם שם נאמר לו שאינו עומד בכללים ואינו יכול לקבל תמיכה, הוא ניגש לר' משה ושח בפניו את המצב לאשורו כי אין לו במה להאכיל את עולליו, בו במקום נתן לו ר' משה מטבע הגונה שהיה בה כדי לכלכל את ביתו.

שקיבל לחתונתו שעון זהב כמנהג הימים ההם, ששוויו היה רב, הוא מכר את השעון ואת הכסף שקיבל תמורתו נתן להדפסת הליקוטי הלכות". החסיד ר' אלחנן ספקטור, שלמד עמו בברכותא, מזכיר במכתבו את מסירות נפשו להדפסת הליקוטי הלכות: "זה שלומד אתי ביחד, הוא היה מהפרושים המתנגדים בתחילה... האיש הזה הוא איש פשוט ותמים גדול, גם למדן, אשר

משקפי השמש שהיה מדביק עליהם מבפנים עוד דברים, וכשהייתי מתקרב אליו, והוא היה מרגיש שמישהו עובר לידו, היה מיד מטה את ראשו לצד השני, כך שאם לא הייתי משמיע את קולי כדי שיידע שאני בנו, הוא לא היה כלל שם לב אלי'.

מספר אחד מנכדיו: "פעם התלוויתי אליו בלכתו ברחוב עם עוד נכדים, והוא תמיד בדרך היה שומר את עיניו ואומר תהלים או עושה התבודדות, וביקש שילכו הנכדים או קצת לפניו או קצת אחריו. בילדותי התארחתי אצלו פעם בשבת, ובשבת בבוקר כשהלך אתי לשול, עשה את דרכו בסמטאות ולא בכבישים הראשיים, בשביל שמירת עיניים"

ר' בצלאל פרידמן מוסיף, שר' משה כל כך שמר את עיניו בלכתו ברחוב, עד שפעם כשהגיע הביתה הבחין שמעילו נקרע, והוא כלל לא שם

חרג מהרגלו והלך לחברו, מהמבינים הגדולים בירושלים ברפואת עיניים, שנקרא דוקטור ברנר, כשראה אותו, קרא: 'הו, ר' משה, בוא והיכנס', היה תור ארוך אבל הוא הכניסו מיד, ושאל 'מה רצית?' אותו יהודי שמע כיצד הוא שואל אותו: 'אתה יכול לעשות לי משהו, כך שאראה רק ארבע אמות כשאני הולך ברחוב?'... הדוקטור חשב ואמר: 'איני יכול'. אבי הודה לו, נפרד ממנו לשלום והלך. הוא עשה זאת בכוחות עצמו, קנה משקפי-שמש והדביק על העדשות חומר שחור, וכשה שחור לא רואים טוב, אני זוכר זאת היטב. כשהוא כבר שכב חולה, בערך שנה לפני פטירתו, בערב פסח זרקו את המשקפיים האלה, כי מי צריך משקפיים דבוקות כאלה..."

בן זקוניו ר' חיים מוסיף: "מקום עבודתי היה מאוד קרוב למקום עבודתו, כך שהיינו נפגשים כל יום ברחוב הנביאים, אבל הוא היה הולך עם

כן היתה לר' משה חבורה לאפיית מצות, והוא היה מביא מצות לר' ישראל בער, לר' ישראל נחמן אנשין, ולעוד רבים מאנ"ש, והם מצדם סייעו בידו בניקוי הכלים ובשאר המצטרך בקשר לאפיה, כך מספר ר' יצחק אנשין.

מספר בנו של ר' משה, ר' חיים: "מתחת למשרד הוועד הכללי, התגוררה משפחה שנולד להם בן חריג, בגלל מראהו הוא לא היה מקובל בחברה ולא הלך ללמוד בתלמוד-תורה, פעם ראהו ר' משה מסתובב ברחוב, מאוד כאב לו שהנער מתהלך בטל, ניגש אליו ושאלו 'מה אתה אוהב לעשות?' הוא ענה שהוא אוהב לעשות דברים יפים מעץ, כמו סביבונים וכדומה, אבל מכיוון שבשביל זה דרושים כלים יקרים, אינו יכול להתעסק בזה. ר' משה שדאג לו והבין שהדבר מאוד נצרך בשבילו, טרח בשבילו והחל להשתדל אצל כל מיני נדיבים וכתובות, עד שהשיג עבורו חנות בין נגרים, וכן עמל והשיג לו מכונות מיוחדות מארצות הברית, וכך העמיד אותו על רגליו עד שהיה יכול ליהנות מעבודתו ולהרוויח יפה"

ר' מנחם רוזנפלד מספר, שפעם כשהגיע לוועד הכללי, ראה את ר' משה ממלא מעטפות וסוגרם, כשתוך כדי עבודה הוא לומד בעל פה עם מישהו חברותא בדף היומי. הוא רצה לנצל את הזמן ובעת העבודה, במקום לדבר דברי חולין, היה לומד.

משקפיים לשמירת עיניים

היה ר' משה מהלך ברחוב במהירות, כדי שלא ידבק בו מחיזו דהאי עלמא, ממלמל דרך קבע פרקי תהלים, רגליו פוסעות בסמטאות ירושלים ומחשבותיו דבוקות בחי החיים.

"כשישבנו 'שבעה' על אבינו" מספר ר' נחמן, "שמענו עליו סיפור נורא. הגיע יהודי וסיפר, שאבי לא אחז מרופאים, אבל פעם אחת הוא

לב כיצד זה קרה.

מספר נכדו ר' יעקב קרויזר: "ה'כיבוד אם' שלו היה באופן מיוחד ונפלא, אמו הסבתא בריינא האריכה ימים מופלגת מעל תשעים, הוא היה מרבה מאוד לבקרה וגם סייע לה קצת בבית במה שהייתה צריכה. כן כיבד מאוד את אחיו הגדולים, כמו שכתוב כבד 'את' אביך, לרבות אחיך הגדול. היתה לו אחות שלא הייתה יכולה לראות, הוא השיג לה ספר תהלים מיוחד שתוכל לומר מתוכו. "הוא למד אתי הרבה, הכין אתי את הגמרא, חזר אתי, השקיע. היתה לי תועלת מאוד גדולה מהלימוד המשותף עמו. הוא נסך בי עידוד רב, בכך שהיה אומר לי 'ענקל, גם כשתהיה רב גדול מאוד, תסכים ללמוד אתי?' זו אמירה שבאה מעניויות גדולה, כי בדרך כלל אדם אינו מדבר כך, והעיקר: כשסבא אומר לנכדו - בחור צעיר בישיבה קטנה, שהוא הולך לצמוח לרב גדול, זהו עידוד שאין כמוהו.

בית אלוקים נהלך ברגש

"הוא סיפר לי, שביום בו הוא מקבל סנדקאות, הוא אינו מספר זאת למתפללים ולאחר תפילת שמונה-עשרה הוא יוצא מבית הכנסת, כדי שיוכלו לומר תחנון, כי תחנון הוא תפילה נוראה וחבל להפסידה בגלל הסנדקאות שלו, ואם הוא מחוץ לבית הכנסת, הם חייבים בזה, שלא כדרך העולם.

"שאלתי אותו פעם, 'מה יהיה, סבא? נכשלים הרבה בלשון הרע, ברכילות, בהרבה דברים, זה לא פשוט, זה מאוד חמור, לשון הרע, שקר, ליצנות, כל הדברים האלו הם עברות נוראות, ונכשלים בהם כל כך בהרבה, מה יהיה? איזו עצה יש?' הוא ענה לי בתמימות ופשיטות עצומה, כשהוא אפילו לא מרגיש שמגלה סודו: 'היכן נכשלים בלשון הרע ורכילות? איני יודע מכזה דבר...'

"למעשה, הוא לא היה מדבר בבית הכנסת,

והוא היה יושב הרבה זמן בבית הכנסת, כך שחצי מהדיבורים האסורים כבר נמנעו ממנו. אני מכיר אחד מהנכדים שבהשפעת הסבא לא דיבר בבית כנסת שש שנים".

אחד מאנ"ש, ר' אברהם זאב שפירא, אינו יכול לשכוח שכשהיה ילד פעם דיבר בבית הכנסת, ר' משה ניגש אליו וביקש ממנו לבוא עמו לפרוודור ודיבר אתו בנועם על כך שלא כדאי לדבר בבית הכנסת כשהוא נוקט בלשון הפסוק "ייצא לחוץ דיבר", דברים נחקקו בלב.

נכדו מציין את אחת הפעמים הבודדות בהן הסבא דיבר בבית הכנסת, כשגם אז, כלל לא היה זה סוג הדיבורים עליו התכוונו הפוסקים בהזהרים משיחת חולין במקדש מעט: "זכורני שפעם בראש השנה בשול' בירושלים, ראיתי את אבי ניגש אל הסבא ר' משה ואומר לו, כי ר' ישראל בער אודסר רוצה לדבר אתו. סבי הלך אל המקום בו ישב ר' ישראל בער, וכשראהו, אמר לו ר' ישראל בער כשפניו קורנות: 'ר' משה, אתה זוכר שפעם לא היה ספרי רבינו? היום ברוך ה' יש כבר ספרי רבינו!' כשהוא מוסיף ואומר בחדווה שבדורנו ניתן להשיג ספרי רבינו במהדורות וגדלים שונים. הם שוחחו מעט יחדיו, והיה זה חידוש לכל מי שהכירו, שר' משה יצא מגדרו ודיבר בית הכנסת".

ר' יעקב צבי אנשין נזכר, שפעם ביום כיפור או בתשעה באב בבית מדרשו, היה ר' משה צמא מאוד, ניגש לר' דוד שכטר שהיה 'בעל עצה' ושח בפניו צערו, עלה אתו ר' דוד לגג בית המדרש לשאוף אויר, עד שנתיישבה דעתו. מדי דברו בו, נזכר ר' יעקב צבי כי במשך תקופה מסוימת היה בא ר' משה מדי יום להניח תפילין לחמיו ר' זעליג שצקובסקי, שהתגורר ב'בתי הורדנה' והיה משותק בידו ורגלו, ואף את זקנו ר' שמואל מאיר אנשין שימש בזקנותו.

יהיה רגיל באמירת תהלים

את דברי רבינו "מי שרוצה לזכות לתשובה, יהיה רגיל באמירת תהלים" (ליקוטי מוהר"ן ע"ג), אימץ בתמימות ופשיטות. מדי יום אמר את ה'תהלים של יום', ובשבת מלבד אמירת 'יום השבת' היה אומר את כל ספר התהלים. בתו שגרה בשכונת ארמון הנציב, סיפרה שכשהיה באים מביתם עם ילדיהם לבקרו בביתו שב'בתי ברוידא', לא היה מדבר איתם בטרם סיים את כל ספר התהלים. ופעם כשבאו לבקרו בביתו"ח ורצו לדבר אתו, אמר שהוא צריך להשלים את מזמורי התהלים שהוא אומר ורק אז יוכל לדבר.

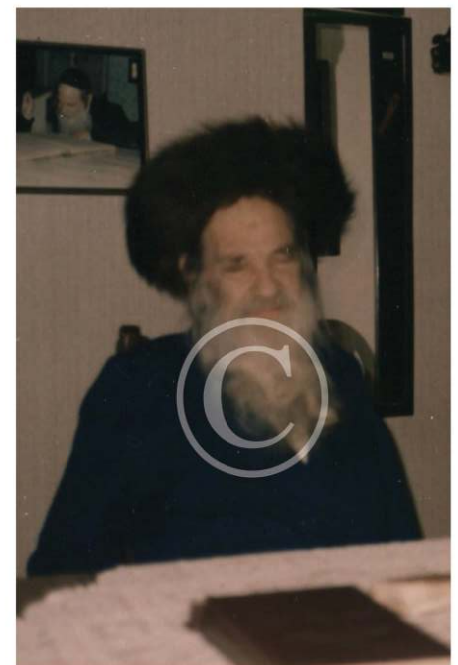
קשור היה בעבותות אל הכותל המערבי, מקום שלא זזה שכינה ממנו. מדי יום, עד לשנתו האחרונה, היה עושה את דרכו לשם, מתפלל מנחה גדולה ונשאר לאמירת פרקי תהלים לישועת הכלל והפרט. פעם שאל את אחד ממשפחתו מתי הוא הולך לכותל, כשענה: פעם בשבוע, תמה ר' משה: "רק פעם בשבוע?!"

בלכתו מהכותל, היה פוסע אחורנית כשהוא ממלמל וממלמל, שאלו נכדו: מה אתה ממלמל? ענהו: כל מיני תפילות.

בנו ר' נחמן מספר: "בילדותי הלכתי עם אבי לכותל, שזה לא מכבר נפתחה הדרך אליו מחדש, הלכו אז הרבה אנשים לכותל, בדרך ראיתי טורקי מצויד במצלמה שרצה לצלם את המוני היהודים בדרכם לכותל, זו הייתה מצלמה גדולה מאוד שאף היו צריכים להיכנס בתוכה, ובהיותי ילד התלהבתי מאוד למראה ואמרתי לאבי 'תראה את המצלמה'. אך אבי קרא לי לעזוב את הגוי ומצלמתו, כשאך אמר זאת, נפלה המצלמה שהייתה כנראה מאוד כבדה, ואותו גוי נהרג"

שלא אהיה מפורסם

ר' משה אריה התפלל על כך שלא יתפרסם, ותפילתו התקבלה. אף שהיה תלמיד חכם מופלג ואיש מעשה, הצליח בכך שאם עשה מעשה

לא לתארי כבוד

שתים מבנותיו נפטרו ל"ע בחייו, ועל מצבת אחת מהן כתבו: "בת הרב ר' משה רוזנטל". הדבר לא נתן לו מנוח, ולא נחה דעתו עד שהלך בנו עם אחד מאנ"ש וכיסו בסיד את המילה 'הרב', וכשבאו ואמרו לו שמחקו זאת, היתה לו קורת רוח מכך.

כך גם כשכתבו פעם את שמו בכתובה בתוספת 'הרב', לא הסכים ואמר למחוק זאת. לאחר פטירתו, כתבו במודעת האבל 'הרב הגאון' כמו שהוא היה באמת, אולם נכדיו שידעו שהדבר נוגד את רצונו ודרכו בחייו, הסירו זאת מכמה מודעות.

מספר בנו ר' נחמן: "פעם עלה אבי לאוטובוס, וכנראה כל המקומות היו תפוסים, ישב שם ילד, והאיש שישב ליד הילד אמר לו לקום ולתת את המקום לאבי. שאלו אבי, 'הוא בנך?' 'לא' ענה האיש 'אבל כשמגיעים יהודים מבוגרים צריך לקום'. אמר לו אבי: 'קטנים לאו בני מחילה נינהו, אם הוא בנך, הוא חייב לשמוע בקולך באשר אתה מחנך אותו, אבל אם לא, אין הדבר כן'.

חברותא עם רבי אלחנן

במשך שנים רבות, למד בחברותא עם רבי אלחנן ספקטור. לפחות עשרים שנה, משנת תש"כ עד תש"מ, למדו בצוותא את הד"ץ היומי' וסיימו כמה פעמים את הש"ס. פעם בלימודם, אמר ר' אלחנן לר' משה חידוש נאה מאוד, ר' משה שהבין שאסור שהחידוש הזה ילך לאיבוד. ניגש לר' נחמן בורשטיין ואמר לו: "שמעתי מר' אלחנן חידוש מאוד יפה, תיגש אליו ותשמע אותו ממנו. ר' נחמן ניגש לר' אלחנן, שהיה נחבא אל הכלים, והפציר בו הרבה שירצה בפניו את החידוש, כשהוא מבטיח לו שלא יפרסם זאת בשמו, עד שר' אלחנן השתכנע ואמר לו את החידוש, ור' נחמן הדפיסו בקונטרס 'אולפן חד"ת' שהוציא לאור באותה עת, ומאוחר יותר הוא נדפס בספר 'גנזי אבא'.

בשנת תשכ"ו כתב ר' אלחנן לבנו: "בל"ג בעומר לא נסעתי בעצמי למירון מכמה סיבות, אבל שלחתי פתקאות על ידי שליח כשר שלומד אתי בצוותא, ר' משה ראזענטל נ"ו" (גנזי אבא קסד). לנכדו סיפר ר' משה, שבתקופת מלחמת ששת הימים המצב היה מאוד מתוח, והוא היה הולך ללמוד עם ר' אלחנן בביתו שבשכונת עזרת תורה, שכן ר' אלחנן כבר היה מבוגר והוא, ר' משה, לא היה כה מבוגר. פעם התווכחו ביניהם בפשט הגמרא, זה אומר שהפשט הוא כך, וזה אומר שהפשט הוא כך, עד שהחליטו לעלות למעונו של הרב אלישיב לשמוע את דעתו, והוא ענה: "במשך שנים היתה דעתי שהפשט הוא כפי שאומר ר' משה, אבל בזמן האחרון משום כך וכך שיינתי את דעתי כמו ר' אלחנן"

בסוף ימיו של ר' אלחנן, כשהיה לו קשה לבוא בקביעות ממקום מגוריו ל'שול' כדי ללמוד בחברותא עם ר' משה, ניגש באותה תקופה ר' מנחם רוזנפלד, שהיה אברך צעיר, לשאול

ר' נחמן רוזנטל שיחי ליד קבר אביו ר' משה אריה בהר הזיתים

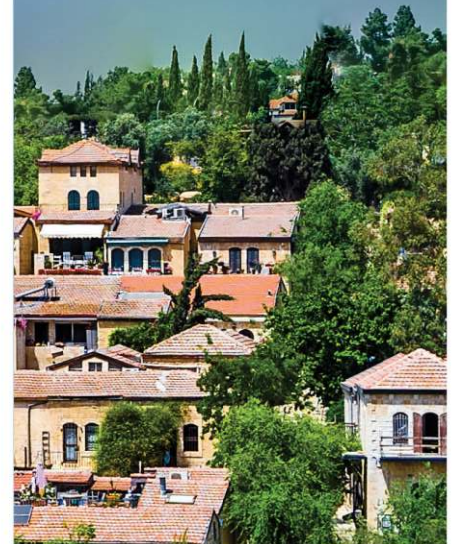

ר' בנימין זאב חשין

פעם כשהגיע לוועד הכללי, ראה את ר' משה מכולא מעטפות וסוגרם, כשתוך כדי עבודה הוא לומד בעל פה עם מישהו חברותא בדף היומי

גדול, ייחסו זאת לאחרים. אם אלו אותם שהיה לו חלק בהתקרבותם, אם זה בית הכנסת ב'שערי חסד' שעסק בבנינו. "כך הוא רצה", מספרים בני משפחתו, "הוא לא רצה שידברו ממנו. אפילו בפורים, שאז גם ר' שמואל שפירא ששתק כל השנה, פתח את פיו, ר' משה שהיה מלא וגדוש בתורה ובעניין רבינו, גם כששתה לשכרה יחד עם אנ"ש, הכל היה בשקט ובתמימות.

מספר ר' נחמן לוי: "הוא לא היה יכול לסבול כבוד, לא היה מסוגל לשבת במזרח. בערוב ימיו, כשקראו לו לשבת במזרח בהילולת רבינו, הלך לשבת שם, אבל זה היה היפך טבעו. פעם לפני שעלה אמר 'אם חכמה אין כאן, זקנה יש כאן', כאומר, איני חכם אלא זקן ולכן מעלים אותי. פעם כשבניו קנו לו עליה בראש השנה, כיבוד השייך לאנשים גדולים, הוא לא היה מסוגל לעלות".

ר' ישראל בער אודסר

קרמר אומר בתוך הכולל שיעור בספרים קטנים כמכתבי מוהרנ"ת או שיחות הר"ן, והרבה פעמים היה רבי משה רזנטל בא לשמוע, אבל לא התיישב בשולחן של השיעור אלא ישב מאחורי חמי עם תהלים או ספר אחר ומקשיב."

ככלל, קבע תפילותיו ולימודו בשול. בסוף ימיו, כשכבר היה קשה לו לבוא לכולל שב'שול', פעם כשראוהו במקום, שאלוהו לפשר בואו, ענה: "אני משתדל פעם בשבוע לבוא לבית כנסת של רבינו".

"הוא היה מאוד מדקדק בהלכה", מספרים בני המשפחה, "היה אומר שבברכות צריך לבטא היטב את המילים, כמו שכותב היסוד ושורש העבודה. כשראה את נכדיו רוצים לברך, אמר להם: רק רגע, ואמר להם כיצד צריך לבטא את הברכה, וכששמע את הנכד מברך כמו שלימדו, הגיב בקורת רוח: הא, הא, כך. כך."

בציון המצוינת

אחרי שנות כיסופים ארוכות ותפילות מרובות, זכה ר' משה אריה לנסוע לאומן בערב ראש

את ר' משה אריה שאלה בגמרא, הוא יישב לו את שאלתו ותוך כדי כך סיפר לו שכעת אין לו חברותא ושאלו האם הוא רוצה ללמוד אתו. להבדל הגילאים ביניהם לא היתה שום משמעות מבחינתו, וכך הם החלו ללמוד בחברותא, כשלפעמים ר' אלחנן מגיע ואז למדו יחד.

ר' מיכל דורפמן סיפר, שכששוחח פעם עם אחד מגדולי אנ"ש בעניין הכולל שב'שול', ואותו אחד אמר שצריך ללמוד בכולל רק גמרא, ר' משה ששמע את שיחתם ניגש אחר כך לר' מיכל ואמר לו "צריך ללמוד גם הלכה, תעשו בכולל שיעור בהלכה וגם אני אבוא להשתתף בשיעור" מספר נכדו, שכשעסק להיבחן לשיבה-גדולה עלה לבית סבו ר' משה שאמר לו 'חבורה בסוגיה' וכשהגיע להיבחן חזר עליה ובזכות זה התקבל לשיבה. נכד אחר מספר, שבילדותו היה לומד עמו, וכשעלה לשיבה קטנה, התחילו באותה העת את מחזור חדש של 'הדף היומי', והוא החל ללמוד עם הסבא מדי לילה.

ר' אברהם שמעון בורשטיין זוכרו מתמיד בלימודו ב'שול', "לפעמים היה חמי רבי משה

חודש אלול תשמ"ז, היה זה בתחילת נפילת מסך הברזל. ר' אברהם חשין, שישב במטוס בשורה אחת עם ר' משה ור' שמעון ברגשטיין, מספר שר' שמעון אמר לו שהוא מבין רוסית והוא שמע איך אחד הגויים אומר לחברו על ר' משה: "אתה רואה את האיש הזה, הוא אדם גדול".

הם הגיעו לרומניה, משם טסו למוסקבה, ומשם נסעו ברכבת כשתיים עשרה שעות לקייב. בדרך למד ר' משה עם בנו ר' נחמן גמרא, והתלהב תוך כדי הנסיעה מכך שנוסעים לרבינו, כשבין דבריו הוא אומר "החפץ חיים דיבר כל כך חריף על הקומוניסטים, וכעת רבינו מתחיל להכניע אותם". הוא היה נרגש מאוד מנסיעה זו, ואחר כך כשנפגש עם ר' שמעון ברגשטיין בשמחת ברית, שוחחו ארוכות בהתרגשות על נסיעתם.

מספר נכדו ר' יעקב קרויזר: "פעם הייתי אתו ביום שישי, הוא אמר לי: 'היום אני יכול לדבר אתך מרבינו, כי היום הייתי בבוקר במקווה', משום שבדרך כלל ביום שישי היה מקל לא ללכת למקווה בבוקר מכיוון שהולכים לפני שבת, אבל באותה פעם שהיה בבוקר, הוא יכול לדבר מרבינו".

סיפר יהודי מסוים, שבצעירותו היה לו יצר הרע להכעיס זקנים, ולכן בבית הכנסת בבתי ברוידא, בו התפלל ר' משה בזקנותו, היה הולך לשבת דווקא על מקומו כדי להכעיסו, אבל אף פעם הוא לא העיר לו, אלא הלך לשבת במקום אחר.

הוא היה קם חצות תמיד והיה לו כיסא מיוחד בביתו שבו היה אומר תיקון חצות, בביתו עדיין שמור הכיסא שעליו היה יושב בחצות. הרה"ח ר' נתן ליברמנש מספר, כשהגיע לנחם בביתו בשבעה, ראה שכל הבית הוא סך הכל חדר וחצי ובתוך כל זה הלך לישון מוקדם ולא הפריע למהלך הבית, שהיו לו בנים ובנות ולא השתיק אותם, רק הלך לישון בדומיה וקם בחצות.

בתשעה באב, בחצות הלילה, היה עושה דרכו אל הכותל יחד עם הרב יוסף לייב זוסמן,

ר' משה אריה לצד אחיו הגאון ר' אברהם דוד

ר' יום טוב זלוטניק

**באחד מאותם ימים
הוא נכנס לבית
הכנסת דחסידי
ברסלב בעיר
העתיקה ופגש באחד
מהזקנים שבאנשי
שלומינו שקיבלו
במאור פנים ולמד
אתו ליקוטי מוהר"ן,
לימוד שהצית את
אשו של רבינו בלבו**

בנה במסירות נפש. ביהכ"ס ברסלב בשערי חסד
(באדיבות מכון אלופי הנחל)

עסקתי הרבה בהתבודדות".
החסיד הנלבב ר' משה אריה רוזנטל עלה למרום בעשרה בטבת תשנ"א, יום ההילולא של מוהרנ"ת. ואנשי שלומנו אמרו שהדבר לא בכדי, כי הדפיס במסירות נפש את ספרו של מוהרנ"ת 'ליקוטי הלכות', כשהוא חוסך מפת לחמו ואף יגע בכל כוחותיו לערוך מראי מקומות לפאר את הספר בכל מיני חן.

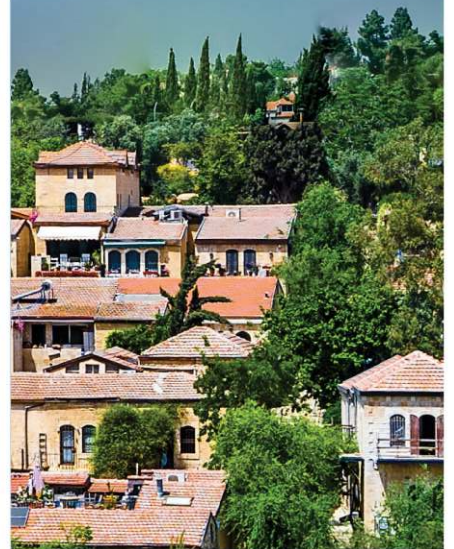
בהלווייתו, שהתקיימה בעת מלחמת המפרץ, אמר אחיו הגדול ר' אברהם דוד, "אחד כזה, ששמר על פיו, שיעלה לפעול למעלה בזכות השתיקה שלו".

בשולי המאמר נציין, כי על אף שר' משה אריה ביקש שלא יכתבו בשבחו, בשעתו התבטא הרה"ח ר' נחמן בורשטיין ז"ל: "ר' משה היה צריך לבקש זאת, בהיותו ברסלב חסיד אמיתי הבורח מן הפרסום, אך אנחנו צריכים לספר על אורחותיו כדי ללמוד מהם"

תודות ליניו ר' משה אריה בן ר' עזרא ב"ר נחמן רוזנטל שליטא את העובדות והסיפורים תשואות חן למכון 'אלופי הנחל' על הסיוע הרב

שהתגורר בשכונתו והיה אומר מדי לילה תיקון חצות במקום שריד מקדשנו. בעוד הרב זוסמן היה אומר בזמן חצות של העולם, היה ר' משה ממתין לזמן החצות של רבינו, שהוא שש שעות מצאת הכוכבים, ולכן כבר חזר ברגל לבד. בשנים מאוחרות, נכדו, ר' נחמן בן בנו ר' נטע, היה לוקח אותו ברכבו.

בערוב ימיו של ר' משה היה חולה במעיו, חולי ממנו הסתלק. מספר אחד מנכדיו: "שכשהגעתי לבקרו באותם ימים, ראיתי שבתוך כל ייסוריו כשהוא עומד לעבור ניתוח, מה שעניין אותו זה שצריך לקום חצות, הוא אמר לי: 'פעמיים לא קמתי חצות השבוע, ומחר עומדים לערוך לי ניתוח ואני רוצה לקום חצות', והוא שאלני: 'אתה גם רוצה לקום חצות?' וכשהשתי בחיוב, אמר לי: 'תישן על המיטה שממולי'. נשכבתי על אותה מיטה, אולם באו ואמרו לי שהמיטה הזאת מיועדת רק לחולים, חיפשתי מקום אחר באותו אזור לישון, ושכבתי ולא נרדמתי, ומשהגיעו חמש דקות לפני חצות חזרתי לסבא וראיתי שכבר נעור משנתו. פניתי אליו ושאלתי: 'סבא, אתה צריך עזרה במשהו?' הוא אמר לי: 'חיפשתי אותך, לא ישנת פה?' 'לא נותנים לישן כאן עניתי, והוא אמר לי: 'אתה יכול לחזור לישן, אעיר אותך בעוד חמש דקות'. חזרתי לאותו מקום בו שכבתי, להתנמנם חמש דקות, אבל בדיוק בחצות נרדמתי. בבוקר התעוררתי בבהלה: אולי סבא חיכה שאעיר אותו בחצות, ואני נרדמתי עד הבוקר? רצתי אליו וראיתי אותו מעוטר בטלית והתפילין כשהוא כבר אחרי שחרית, ואז מגיעה האחות ושואלת: משה, לא ישנת? הוא ענה: 'ישנתי טוב, טוב...! כך נראים אנשי שלומינו בזקנותם ובמחלתם וכשהם נודדים ממקומם; גם חצות, גם 'ותיקין', בלילה שלפני הניתוח... וכמו שאמר מוהרנ"ת (שיש"ק ב-תשכט): 'מדוע הולך לי בעבודתי את ה' בזקנותי כסדר? כי בצעירותי

**מסמך
מאלף**

הרב הירשפרונג זצ"ל

קולו צלצל באוזני
כקולו של נביא,

והניגון שלו
חלחל לכל אברי.

שאלתי אותו

איזה חסיד הוא.

אסל אודער!

הוא ענה

עם פרוץ מלחמת העולם השניה, נמלט הגאון **רבי פנחס הירשפרונג** - מבחירי ישיבת 'חכמי לובלין' ולימים רבה של מונטריאול - לאזור הכיבוש הסובייטי. במהלך נדודיו פגש בבית המדרש שבעיירה לינסק בחסיד ברסלב ששוחח עמו שיחה מעמיקה מלאת יראת שמים ודעת צרופה שהשפיעה עליו עמוקות, את אותה שיחה תיאר לימים בפרוטרוט בספרו 'פון נאצישען יאמערטאל - זכרונות פון א פליט'

ה

גאון רבי פינחס הירשפרונג, נולד בדוקלה שבדרום מזרח פולין (גליציה) בשנת תרע"ב, לאביו רבי חיים הירשפרונג. בצעירותו למד תורה אצל סבו מצד אמו, רב עירו, הגאון רבי דוד צבי - ר' טעבלי זהמאן בעל ה'מנחת סולת', מענקי התורה שהעמידה גליציה החסידית. מקטנותו ניכר בכישרונות והתמדה מיוחדים במינם. לאחר הבר-מצווה חיבר ספר חידושים בשם 'פרי פנחס' וחבריו ללימודים בצל רבו-סבו היו רבי יעקב לייזר (לימים האדמו"ר מפשעווארסק) ורבי יקותיאל יהודה הלברשטאם (לימים האדמו"ר מצאנז).

בבחרותו למד בישיבת 'חכמי לובלין' שם הוכר כעילוי ומתמיד ושימש הרבה את ראש הישיבה, רבו המובהק רבי מאיר שפירא, שהתבטא עליו "ח"ל יכולה להתפאר בעילוי מדוקלה שרוב הש"ס שגור על פיו". כבן שבע עשרה ערך מאסף תורני בשם "אוהל תורה" שיצא לאור בתרפ"ח. רבי מאיר שפירא מינה אותו לבוחן של תלמידים חדשים שהגיעו לשערי הישיבה, תפקיד שהצריך ידע רב. רבי פנחס נסמך לרבנות על ידי הגאון רבי חנוך איגעש בעל 'המרחשת' ועוד מגדולי דורו.

עם הכיבוש הנאצי, ניצל בנס כשברח עם חבריו בשחייה אל ליטא, שהיתה אז תחת שלטון הסובייטים. שם, בוילנא, התארגנה מחדש ישיבת חכמי לובלין הגולה, כשרבי פנחס משמש בה כמשגיח ומנהל. הוא התכתב עם הג'וינט ועסקני הצלה בארה"ב ובסופו של דבר היתה לו יד - יחד עוד רבנים - בהצלת הבחורים ומילוטם דרך סיביר, קובה ושנחאי לארצות החופש.

הוא נמנה עם הראשונים שקיבלו ויזה לקנדה בשנת תש"א. יחד עמו הגיעו לקנדה עוד כארבעים בחורים, וכך התחזקה קהילת יראי ה' במקום.

לאחר המלחמה העלה רבי פנחס עלי גליון בספר בשפת האידיש את קורותיו בשנות המלחמה ואתנס הצלתו. את שם הספר קרא 'פון נאצישיען יאמערטאל - זכרונות פון א פליט' (=מהתופת הנאצית - זיכרונותיו של פליט).

בקנדה נתמנה למנהל ועד הרבנים וראש בית הדין של קהילת מונטריאול ולריש מתיבתא 'מרכז התורה' שהתנהלה ברוח ישיבת חכמי לובלין, ובהמשך גם לר"מ "תומכי תמימים" החב"דית. במשך

השנים עד לפטירתו בתשנ"ח, היה מיווד עם גדולי דורו, בהם רבי יואל מסאטמאר (המאמר השלישי בספה"ק 'יואל משה' נכתב כתשובה לרבי פנחס) ורבי מנחם מנדל מליובאוויטש. כאשר הגיע לארץ ישראל, ביקר אצלו ה'פני מנחם' מגור ובסיום הביקור נפרד ממנו כשהוא

פוסע לאחור ברוב הערכתו אליוהרב הירשפרונג הוזמן לכהן כרב בקהילות גדולות יותר בלונדון, אנטוורפן ומקומות אחרים, אך סירב לכל ההצעות ונשאר במונטריאול. (תולדותיו הובאו בהרחבה בספר 'גדולת פנחס', ברוקלין תשנ"ט. מחידושי תורתו נדפס בידי תלמידיו בספרים הבאים: 'פרי פנחס' עמ"ס ברכות, 'א"ש פנחס', 'ניצוצי אש פנחס', 'קונטרס פני שלמה').

בספרו 'פון נאצישיען יאמערטאל - זכרונות פון א פליט' הוא מתאר את בריחתו הנסית מתוך מלחמות הגרמנים אל מעבר לגבול, לצד הכיבוש הסובייטי, כשבהמשך הגיע לעיירה לינסק הגליציאית, השוכנת לא הרחק מגבול פולין-צ'כיה.

כאשר הוא שם פעמיו לבית המדרש בלינסק כדי להתפלל מנחה-מעריב, מצאו באותה שעה ריק מאדם, מלבד יהודי אחד שישב ולמד בדביקות בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן בניגון נלבב שריגש אותו עד דמעות. שיחת דברים היוצאים מן הלב נקשה ביניהם, שבמהלכה אותו יהודי, שהתברר כחסיד ברסלב, הרצה לפניו דברים נוקבים מלב מורתח באהבת ה' ויראתו, ואותה שיחה נחקקה בזיכרונו לכל ימי חייו.

איד טרעה זיד מיט נאך באקאנטע

איך בית המדרש, וואו עס פלעגען זיך שטענדיג געפינען בחורים עוסקים בתורה, האב איך קיינעם ניט געטראפען, אויסער אן אלטען אידען וואס איז געזעסען איבער א „ליקוטי הר"ן" און האט געלערנט מיט א ניגון וואס האט זיך צוגאסען איבער אלע ווינקלען פון בית המדרש און האט מיד דורכגענומען ביז טרערען.

איך האב באשלאסען ניט צו שטערען דעם אידען אין זיין לערנען און ביי מיט שטילע טריט, צוגעגאנגען צו דער שאפע ספרים. איך האב ארויסגענומען א גמרא קדושין און האב זיך אָוועקגעזעצט.

דער איד האט מיד באמערקט און איז צו מיר גלייך צוגעקומען. ער האט מיר דערלאנגט שלום עליכם און האט מיר א פרעג געטאן:

— מה שמד?

— פנחס — האב איך געענטפערט.

הפרק בספרו של ר' פנחס בו מספר על הפגישה עם היהודי הברסלבאי בלינסק

הרעיונות ה'סוציאליים' וה'שוויוניים' הקורצים שהתיימרו להביא לתיקון העולם, מבלי שהבחינו בסכנה הגדולה הטמונה בהם.

זהו הרקע לשיחה שהתנהלה בבית המדרש הלינסקאי בין הברסלבר הנלבב ובין הצורב מפולין.

בני אותו הדור התנסו בניסיון כפול ומכופל. בעוד האשמדאי הנאצי מבקש להשמיד את הגופים, קליפת הקומוניזם שהשתלטה על מדינות רבות באותו זמן, ביקשה - כמו היוונים בשעתם - לכלות את הנפש היהודית ולשעבד את הכל ל'תורה' החדשה. בני נעורים רבים, בתוכם גם בני תורה, נמשכו בעת ההיא אל

ר' פנחס הירשפרונג בצעירותו

"מותר לסחור?" - שאלתי את היהודי
 "מותר... ואסור!" - סובב היהודי באגודלו
 "דהיינו?"
 "דהיינו", ענה היהודי, "מותר! סימן יש לכם
 שמותר - שאפילו ילדי חיידר יצאו אל השוק
 לעסוק במקח וממכר, אבל 'מותר' - לא. משום
 שה'אדומים' מרוקנים את החנויות.
 "מה הכוונה הם מרוקנים את החנויות, הם
 מסלקים את הסחורות?" שאלתי.
 "לסלק!... חס ושלום!... לסלק, הם באמת לא
 מסלקים, ובכן הם דורשים... הם מפקיעים, הם
 מלאימים וגם מעקלים" - ענה היהודי באופן
 אירוני...
 "מה החילוק?" - שאלתי
 "זהו כבר חילוק גדול" - ענה היהודי, והוא
 סיפר לי משל:
 "רבי לוי-יצחק בארדיטשובער זי"ע פעם אחת
 נסע בדרך עם בעל-עגלה, כשהגיע עת תפילת
 מנחה, הצדיק רבי לוי יצחק היטה עצמו וירד מן
 הדרך ונעמד להתפלל. לאחר התפילה רבי לוי-
 יצחק הבחין שלעגלה יש אופן (גלגל) חדש. שאל
 אפוא את הבעל-עגלה מנין השיג את האופן החדש.
 "אני 'פדיתי' את זה (איך האב עס

בית המדרש, היכן שנוהגים
 תמיד להימצא בחורים עוסקים
 בתורה, לא מצאתי אף אחד,
 לבד מיהודי אחד שישב לפני
 "ליקוטי הר"ן" ולמד עם ניגון
 שהשתפר אל כל פינות בית המדרש, והביאני עד
 כדי דמעות.
 עצרתי בעצמי, שלא להפריע ליהודי בלימודו.
 בפסיעות שקטות פסעתי אל ארון הספרים,
 הוצאתי גמרא קידושין והתיישבתי.
 היהודי הבחין בי, ומיד ניגש אלי, הוא נתן לי
 'שלום עליכם' ומיד שאל אותי:
 "מה שמך?"
 "פנחס" - ענית.
 "מאין בא יהודי?"
 "מדוקלא".
 היהודי התאנח, הוא הביט בי במבט אבהי,
 שתק כמה רגעים ואז הגיב.
 "נו, תודה לאל על כך!"
 "היכן הם הבחורים, הלומדי תורה, שהיו נוהגים
 לישב כאן תמיד על התורה ועל העבודה?" -
 שאלתי את היהודי.
 "הבחורים, נעבאך, הלכו אל השוק לסחור"

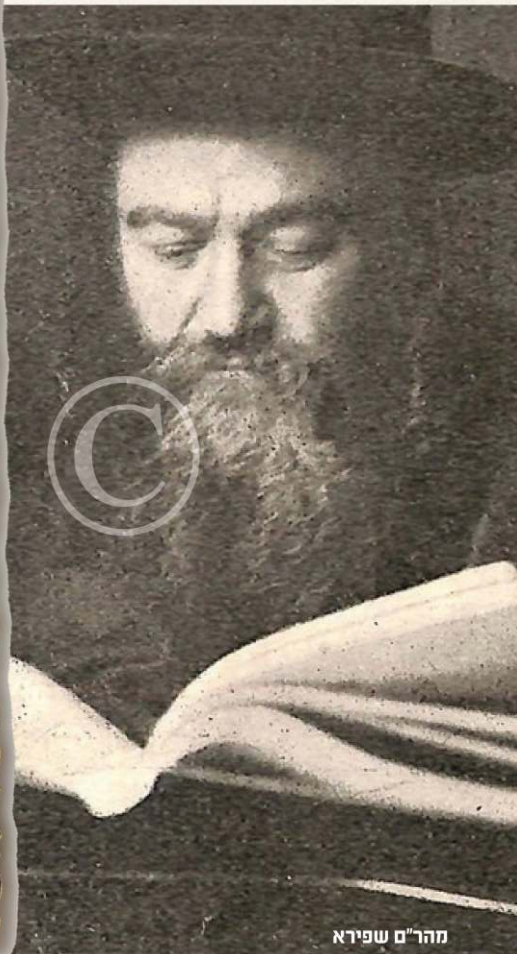
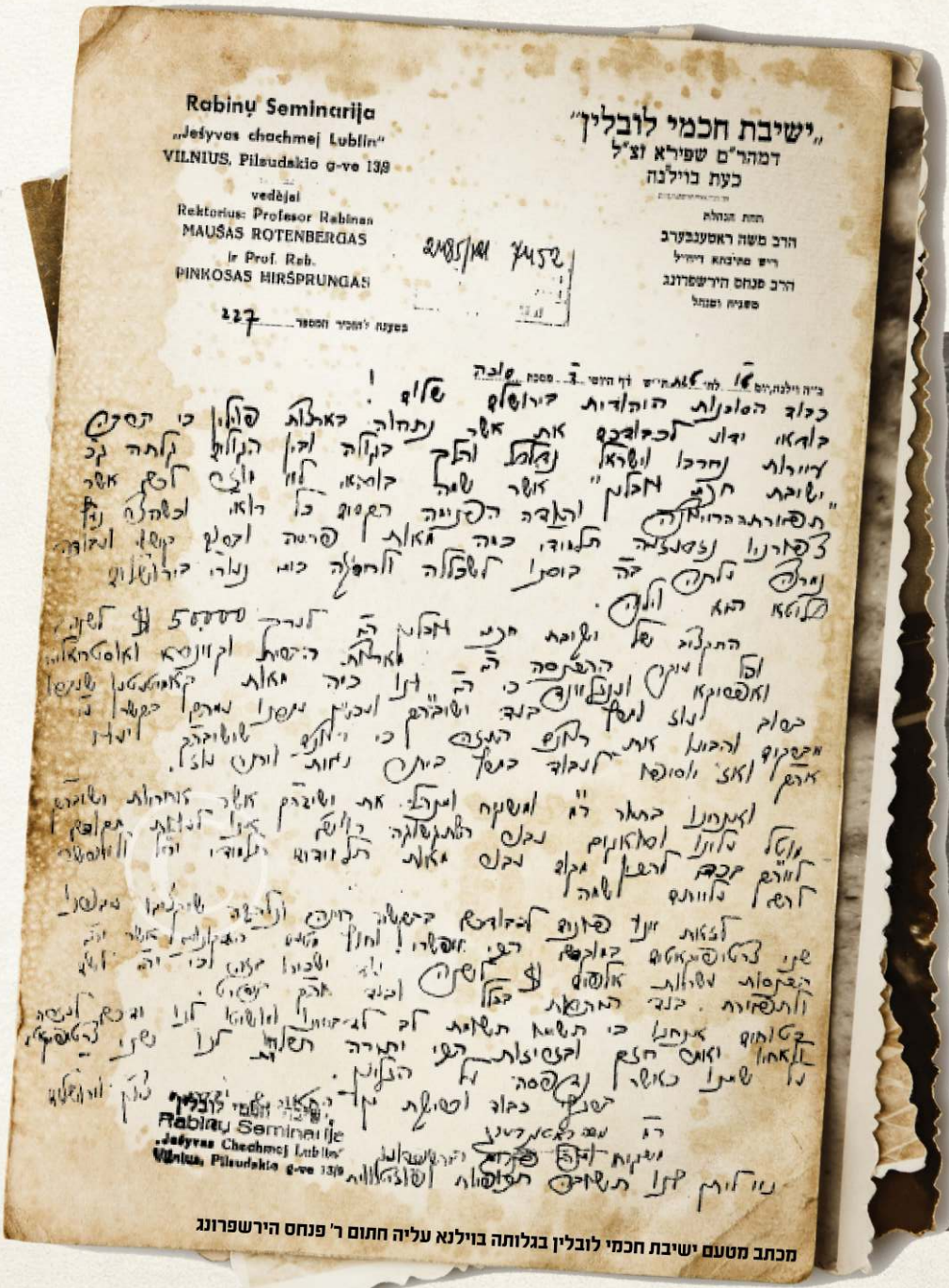
"בעולם השקר, האמת
 - נהפכה לשקר. הטוב,
 לרע. אור, לחושך. וכל
 החילופים נמשכים
 מ'היכלי התמורות'
 שהתגברו ביום שאדם
 הראשון נכשל באכילת
 עץ הדעת. ומאז
 אותו היום, השתלט
 ערבוב בעולם. ובכל
 יום מתגברים בעולם
 התמורות והחילופים
 והעולם מתנהג
 בהיפך האמת"

**"אברך - ענה היהודי
- אל תחפש שלמות
בעולם ואל תשען על
הקאמוניזם, כוחות
שהקאמוניזם נוטל
ענינים רוחניים ומגשם
אותם, ולכן הרעיון
שלהם הוא הדחה
מהדרך הישרה"**

נחלש וכוח הדעת של הסטרא-אחרא מתגבר, והנוער, נעבאך, נתפס לאמונה חדשה, אמונה שמכחישה את האמונה האמיתית.
ה"אדומים" מחייבים לחלל שבת?
הם אמנם אינם מחייבים. אבל הם מפיצים ספרות שעושה צחוק מהאמונה, ומכל מה שאצלנו, יהודים, קדוש ויקר.
אבל הם הרי נאבקים למען אמת גדולה?
ה"האמת" שלהם מצופה עם אלפי שקרים. הם רוצים לבנות "פלטיין של אמת" עם "אבנים של שקר".
"הם יצרו את הבעיה היהודית! ניסיתי להגן על ה"אדומים".
זוהי ה"האמת" שסביבה סובבים אלפי השקרים. והיהודי הוציא מהסטענדער שלו ספר'ל, ולמד מתוכו בקול ובניגון:
"בעולם השקר, האמת - נהפכה לשקר. הטוב, לרע, אור, לחושך. וכל החילופים נמשכים מ'היכלי התמורות' שהתגברו ביום שאדם

"אפגעפודיעט") אצל גוי שהלך לרעות את צאנו והשאיר את העגלה שלו עומדת באמצע הדרך" - השיב הבעל-עגלה.
מה הפירוש "פדית"? - שאל רבי לוי יצחק.
"הברחת" את זה" (כהאב עס "אוועקגעמארעוויקערט") - ענה הבעל עגלה.
מה הפירוש "הברחת"? - שאל רבי לוי יצחק.
"אני, מבינים אתם אותי, "לקחתי" את זה ("אוועקגע'לקחנ'ט") - אמר הבעל עגלה.
"הצדיק רבי לוי-יצחק נשא את עיניו לשמים וקרא: ריבונו של עולם, הבט וראה מי הם הילדים שלך, הם 'פודים' הם 'מבריחים', הם 'לוקחים' - אבל אינם גונבים!"
"הלאומנים האדומים, מפקיעים, מחרימים ותופסים, אבל - אינם לוקחים.
"אבל "האדומים" אינם מכריחים את ילדי החיידר לעבוד במסחר" - אמרתי ליהודי.
להכריח, אמנם אינם מכריחים - ענה היהודי - "אבל עם ה"רווחים" שלהם, כוח הדעת דקדושה

מכתב מטעם ישיבת חכמי לובלין בגלותה ביולנא עליה חתום ר' פנחס הירשפרונג

הראשון נכשל באכילת עץ הדעת.

"ומאז אותו היום, השתלט ערבוב בעולם. ובכל יום מתגברים בעולם התמורות והחילופים והעולם מתנהג בהיפך האמת. כל יחיד או חזק שאצלו ורק אצלו שוכנת האמת, כך שקשה להבחין בין אמת לשקר, כיוון שתיכף היכן שרק מתגלה אמת בעולם, האמת החדשה נעשית מלובשת באין ספור שקרים".

קולו צלצל באוזני קולו של נביא, והניגון שלו חלחל לכל אבריי.

שאלתי אותו איזה חסיד הוא.

בראסלאווער! - הוא ענה.

אזרתי עוז ובזהירות גדולה שאלתי, אם הוא מאמין ב... 'מאבק החברתי'?

היהודי לטש אלי מספר עיניים, וסובב בראשו לאות שלילה.

"מדוע?" שאלתי.

אותו יהודי שטח בפניי את משנתו, שאפשר לתמצת אותה בקיצור כך:

שלחם עם מלפפונים זה פרנסה, ומי שרוצה יותר מכך הוא בעל גאווה; שמידת ההסתפקות, של כמה שפחות לאכול, זו מידה מרוממת מאוד; מחמת שהמידה הזאת מרסנת את התאוה האנושית לממון, לאכילה ושתייה, לכבוד והערכה, לניצחון, לקנאה ושנאה. וככל שהאדם רוצה יותר לכבוש, כך גדלים הצרכים שלו ואין אדם בעולם שישגי תאוותיו בשלמות; שכלל ססך האמונה קטן יותר בעולם, כך גדול יותר הצער בעולם; שהמאבק נגד האמונה מרחק אנשים מחבריהם וזורע חורבן בעולם, וכדומה...

אתם מרוצים בחיים שלכם? - פניתי אל היהודי.

מאוד מרוצה! - ענה היהודי והוסיף, שאם אי מי היה רוצה "להיטיב" את חייו, היה הוא מגרש את אותו אחד מעליו, כי איזה מין רעיון יכול כבר להיות לאותו אחד לגבי החיים טובים שלו, אשר הוא חושב לעסוק בתקנתם?!

"במקום להיטיב את החיים שלי, מוטב שיחפש את השלמות שלו עצמו".

והיהודי יעץ לי עצה, שאברח מאלו ש"רוצים להיטיב את כל העולם כולו", הוא כינה אותם "פרומע רשעים" שעם ה"פרומער רשעות" שלהם מחפשים לעקור את האנשים משורש הנשמה העצמי שלהם, ורוצים ש"לכל היונים יהיו אותם הפנים" (אז "אלע יונים זאלען האבען איין פנים!")

אבל הכוונה של האנשים הללו - התרציתי בפני היהודי - היא הרי כשרה.

- לכתחילה היא אולי כשרה - הוא ענה - אבל לסוף הם נוטים מן האמת, הם עושים על זה איזה היתר, הם מכסים את הטומאה ביראה, והמטרה מקדשת את האמצעים. ואיך שלא יהיה הדבר, הרי הם עוסקים בהשחתת העולם.

- למשל?

- למשל? - הביט בי היהודי בעיניו הרכות

הרב הירשנפרונג במשא ומתן של תורה

והפיקחות והציג לפניי:

הביטו בעיניים פקוחות וטראו שמהחכמה של המחקרים לא יצאה עדיין מעולם שום טובה, ואם מהחכמה שלהם יצאה איזה קורטוב של טובה לעולם, אותה הטובה - בהרבה פרטים - גרמה צרות לעולם.

והיהודי הראה לי שורה שלמה של סתירות בקאמוניזם, סתירות שאינן מניחות להתכחש אליהן; הוא פתח עם מערכות המשפט המוסקבאי, והסביר שאם מפלגה יכולה להוציא מתוכה כל כך הרבה בוגדים, אז איך אדם בר-דעת יכול להאמין שמפלגה כזו יכולה להביא גאולה סוציאליטית?

אדרבה, אם בלבול כזה יכול להתחיל נגד אנשים חפים מפשע, ולא סתם אנשים, אלא אנשים שהם אנשי הגות, אנשי חינוך וכאלו המשפיעים על החברה, אז איך אדם בר-דעת יוכל להאמין שאנשים שיש ביכולתם לארגן כזה בלבול נורא, שאותם האנשים ינהיגו את העולם לאמת וליושר?!

הוא הראה לי על פולחן האישיות שהסטאליניזם פיתח ברוסיה. סטאלין הוא כמעט אליל, כאשר המרקסיזם מוחק את היחיד ומעמיד את החברה במרכז.

אבל רפורמות [תיקונים?] חברתיות באות לעולם, והרפורמות הללו תמיד מנצחות ומשיגות את מטרתן - כך נימקתי.

- שינויים, באים באופן אוטומטי מעצמם, והשינויים החברתיים הם פועל-יוצא מהשינויים הטבעיים הכלליים, שזה אפילו מארקס מודה - נענה היהודי - לא יותר - היהודי הרחיב; הלוחמים למען החברה בולמים את התהליך הטבעי של השינויים ולא רק שאינם מקרבים את השינויים לטובה, רק עם המאבק אשר הוא למעשה מאבק למען כבוד אישי, הם דוחפים את ההתקדמות דורות מאוחר יותר.

וכאשר יחשבו את הסך הכולל של הקרבנות שהעולם משלם עבור זה, אז יבינו ש"הלוחמים למען החברה" הם אסון לעולם, שרובם ככולם הינם בעלי גאוה'ניקעס נוראים, שסובלים מתאוה להיות לְנֶצֶח. וכדי למלא את התאוה הזו הם מוכנים להקריב את חייהם של מיליוני אנשים.

ההשערה האחרונה שלו הטילה בי פחד, ושאלתי אותו, האם זו היא השערה שלו, או שהוא מאמין בכך באמונה שלמה.

היהודי השיב לי שזו אינה סתם השערה, אלא שכך אמר הרבי הקדוש והוא מאמין בכך באמונה שלמה, וחוף לזה, הקאמוניזם הצדיק-ביסס את מילותיו הקדושות של הרבי.

הצבעתי בפני היהודי על האלמנטים ה'סוציאליים' שבתורה, והיהודי לא הסכים איתי, ובטון של ברוגז משהו, הסביר לי שמי שעוסק בתורה אסור לו לטעות לחשוב שהוא כבר גילה השגה מסוימת מהתורה לארכה ולרחבה, באשר כזו גישה, היא לחלוטין לא "השגה של אמת", מחמת שהתורה היא רוחנית צרופה והגישה להשגות של התורה, כמו לכל הדברים בעלי הערך הגבוה - חייבת להיות רוחנית ובענין רוחני לא שייך מושג של מקום וזמן, ממילא בלתי אפשרי לגלות את ההשגות של התורה, וזה שמתייגע דווקא למצות את מושגי התורה - הינו מגשם את הרוחניות, על ידי כך שהוא הופך זאת ל"ממשות" המותאמת לתפיסה של שכלו המוגבל.

אז מה נותר לעשות? - פניתי בשאלה אל היהודי, כמו תלמיד אל רבו.

אברך - ענה היהודי - אל תחפש שלמות בעולם ואל תשען עלהקאמוניזם, מחמת שהקאמוניזם נוטל עניינים רוחניים ומגשם אותם, ולכן הרעיון שלהם הוא הדחה מהדרך הישרה.

- אם כך - אמרתי - שמא כדאי להילחם נגד הקאמוניזם?

- א! - ענה היהודי - אל תלחם כנגד הרשעות של העולם, מוטב שתשרש את הרשעות העצמית, מוטב שתלחם עמך עצמך. כנגד הקאמוניזם כבר ילחמו בקרוב הנאצים, ואתם הרי אינכם נאצי, רחמנא לצלן...

ה'עולם' (הציבור) הגיע להתפלל מנחה, והשיחה שלנו נקטעה. בין היהודים הבאים, מצאתי מכרים וותיקים ששמחו איתי עד מאוד. מהמכרים שלי נודע לי, שהיהודי שעמו התוועדתי כל העת, הוא כבר לפני שנים היגר מאוקראינה לפולין ושהבן שלו הוא איש חשוב מאוד ברוסיה (א גאנצער כל ולך), עסקן חשוב, אלא שהאבא אינו יודע האם הוא בחיים או לא.

התפללו מנחה ומעריב; נפרדתי לשלום מהיהודי ופניתי ללינת לילה אצל רבה של לינסק, ר' מנחם-מענדל הורוויץ.

אז שפנתם אלה הילוכים

בוגרי "מורשת הנחל"
חוזרים אל שנות הבראשית
/ החכנה דרבה לפורים,
המלוה מלכה באור
אברהם, הלימוד בין עצי
היער במסע שלשת ימים,
שבטות ההתעלות והסיומי
ליקוטי מוהר"ן הענקיים /
עשרים שנות המשכת אורו
של רבינו הקדוש בטהרתה
// האש עדיין יוקדת

ההתקשרות של התלמיד

בית היורה
לחידות

חופניים דעת ותושיה. על מבועי דרך זו, נסוכת הענווה והפשיטות, וכולה רצופת יראת שמים וטעם חסידים קדום - מבקש כל אשר גדל והתחנך תחת כנפי רוחו הגדולה של הרבי לחנך את עצמו ואת צאצאיו אחריו, לנוכח הרוחות הזרות המנשבות מבית ומחוץ. לשמר את התום והזוך העתיק ההוא, את ההליכה התמימה והפשוטה בדרכו של רבינו הק'.

אלא שכאן הבן שואל: כיצד זוכים לכך, איך מגוננים על בנינו מפני אותה סערה של כפירה והתחכמות המנשבת בחוצות, המאיימת לשבר הרים ולפרק סלעים, ולעקור מקרבנו את הטעם הטוב ההוא. מהיכן לוקחים מגן וצינה נגד שטף המים הזידונים, המאיימים לכבות את תבערת הנשמה היהודית באלף ואחד צורות ודרכים.

...

התחבטות זו, המציפה את לבו של כל ירא ושלם החרד

היות יהודי כשר, א ערליכער איד - זו הייתה שאיפתו של כל ברסלב'ר חסיד מאז ומקדם. כמיהה זו ניכרת הייתה על כל הליכותיהם ואורחותיהם של חסידי ברסלב מן הדור הקודם, אשר ספוגים היו ביראת שמים עד כלות ולא הילכו בגדולות ובנפלאות, בהשימם לנגד עיניהם את הכלל שטבע ותבע רבינו הק': "עקר הַיְהוּדוּת הוּא בְּפִשְׁטוּת וּבְתַמִּימוּת גְּמוּר, בְּלִי שׁוּם חֻקְמוֹת, כְּמִבְאֵר אֶצְלָנוּ כְּבָר כְּמִה פְּעָמִים" (ליקוטי מוהר"ן תנינא תורה קד).

כל אשר נוצר בזכרונו, ולו במעט, את אותם זקנים שקנו חכמה בהיכלות ההוד של חסידי ברסלב באומן - אינו יכול לשכוח את אותו 'טעם זקנים' שכולו אומר תחינה והשתוקקות לזכות ללכת בעצותיו ודרכיו של רבינו הק', כפי שהם באים בספריו ובספרי תלמידיו - ללא שום תוספות. בעיניהם הרבי חי וקיים, מעיינו הנצחי נובע ללא הפוגה אוצר של יראת שמים, ועלינו נשאר רק לדלות הימנו ישירות מלוא

אברכים, בוגרי החבורות, להעלות ולהיזכר שלב אחר שלב, נדבך על גבי נדבך, בתחילת דרכה ההיסטורית של 'מורשת הנחל', ב"והיה ראשיתך מצער" אשר אפיין את ימי הבראשית של הנחת היסודות למפעל הקדוש הזה, המלווים אותנו ואת בנינו עד עצם היום הזה.

ולאחיו יאמר חזק

הקמת חבורות האברכים

מיד לאחר אותה אסיפה נזכרת, נחלצו חושים מספר אברכים מתוך אנ"ש ואזרו חלציהם מתוך מסירות עילאית, שלא על מנת לקבל פרס, ליטול על שכמם את המשימה והשליחות הנשגבה - להמשיך את המסורה מדור לדור, מתוך החזון שאורו הזך ימשיך להאיר על סוף כל הדורות, באופן ש"אלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים, וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר, וכן לדורי דורות" (חיי מוהר"ן, שעג).

הפעולה הראשונה הייתה לייסד חבורות אברכים, מתוך הכרה כי הכוח החזק ביותר להמשיך את אורו של רביה"ק הוא באמצעות האחדות בין החברים, וכמו שאמר "רק תחזיקו עצמכם ביחד אז תהיו אנשים כשרים".

בתחילת הדרך לא נקראו החבורות בשם. אולם עם הזמן, כאשר המפעל הלך והתעצם, קיבלו החבורות את שמם הנודע - המפעל הכביר "מורשת הנחל", למען עתיד צאצאינו והמשך הדורות.

בפרשת וירא תשס"א התקיימה החבורה הראשונה של 'חבורות האברכים', אשר היוותה למעשה את היסוד ממנה עתידים לצמוח משקי העדרים - ראשי חבורות לאברכים, לנערים ולצעירי הצאן.

למרות שאז, בתחילת הדרך, נמנו רק עשרות אברכים בודדים בחבורה - הצימאון והכמיהה להעצים את הפעילויות היו לאין קץ. כלל החברים העתירו ללא הרף לסייעתא דשמיא, שיזכו להיות שליחים נאמנים להשקות את האילנות כציווי רביה"ק, ולדאוג לעשרות ומאות בתים להשריש את האור הגדול של רביה"ק.

ואכן, זכתה תפילתם להתקבל - והחבורות הקדושות צברו תאוצה ומאז ועד היום הזה, מידי שבוע מתקבצים האברכים - אשר מספרם הולך וגדל - להחיות את נפשותיהם מדיבוריו של רבינו, כשבכל שבוע משמיע משפיע מדברותיו ומטעימם טעם חזונית נוספת בתורתו ודרכו של רבינו הק'.
התועלת העצומה שיש לאברכים המשתתפים בחבורות אינה זקוקה לתיאור.

כך נראה היה 'מעמד הנחת אבן הפינה' למפעל האדיר 'מורשת הנחל'. על בסיס רעיון זה הושתתה כל הפעילות הקדושה של הארגון, הנמשכת ומתקיימת עד עצם היום הזה, כאשר מורגש בעליל כי רוחו של רבינו חופפת בכל כינוס ופעילות.

אשרי העיניים שזוכות לראות כהיום הזה, את אלפי הבוגרים שזכו לצמוח על ברכי חבורות הבחורים והאברכים, שבתות ההתאחדות הבלתי-נשכחות באתרא קדישא מירון, המבחנים ופרסי העידוד שלימדו כיצד הולכים עם תורה והחדירו לתוככי נפשם את הלימוד בעיון בספרי רבינו, ישיבות בין הזמנים והנסיעות 'לפעלד' מעת לעת ובפרט ב'הכנה דרבה' בחצות ליל פורים...

הבתים הקדושים והאציליים שזכו וזוכים בני החבורות להקים בכרם בית ישראל, לשם ולתפארת, בדרכו הסלולה של רבינו הק' - המה מעידים למעלה מכל על ההצלחה הכבירה של החבורות והפעילויות, ועל העיניים הצופיות של משפיעי אנ"ש אשר יצקו ויסדו את הארגון המופלא שזכה וזוכה להמשיך ולשמר לדורות את ה'מורשת' ולהחיות את רוח הקדומים בבני הדור העולה.

***

בעיצומם של ימים אלו, בהם מתאחדים כלל חסידי ברסלב למען ביסוס החבורות למען הדורות הבאים, כאשר הפעילות המרגשת הנעשית מידי יום ביומו, בהשקט ובטח בינות לכותלי בתי המדרשות, זוכה הפעם לצוף אל פני השטח ולקבל תשומת לב ציבורית נרחבת - התיישבו יחד מספר

להמשכיות נצחיות אורו של רבינו הק' אצל בניו וצאצאיו אחריו - לא חדשה היא.

כבר לפני י"ט שנים, בתחילת שנת תשס"א - התכנסו יחדיו גדולי משפיעי אנ"ש, לטכס עצה ותושיה כיצד נצליח להמשיך את מורשתו של רבינו הק' גם בדורנו אנו, להבעיר את אותה בעירה שיקדה בנפשותיהם של חסידי ברסלב מן הדורות הקודמים בליבותיהם של הדורות הבאים, להשקותם ולהרוותם ממימי הנחל נובע מקור חכמה בדרך המסורה לנו, כפי אשר קיבלנו מרבינו הקדוש ותלמידיו מדור דור - מבלי להיכנע לירידת הדורות ולרוחות הזרות המנשבות באחרית הימים, המאיימות לכבות את הנר...

התכנסו סביב שולחן אחד למצוא את הנתיהב והמסילה אשר יחברו את בני הנעורים והאברכים הצעירים למתיקות והנועם שיש בדברי רבינו הק', לאוירה המיוחדת ששררה בינות אנ"ש בימים עברו ולקיום עצותיו וההליכה בדרכיו, בפשטות, כמו פעם.

המסקנה אליה הגיעו באותו כנס, הייתה חדה וברורה: בכדי להציל את הדורות הבאים, מוכרחים להקים ארגון גמקיף שיעניק מסגרת פעילותית ויחבר בין כלל הבחורים והאברכים, יארגן עבורם פעילויות מגוונות ויעמיד להם ראשי חבורות יראי שמים ותמימי דרך - אשר יטעימו את נפשותיהם באותה מתיקות אליה זכה כל חסיד ברסלב לגדול בימים ההם...

רק בכח האחדות והחבורה ניתן לחבר את הצעירים לאותה אווירה נעלית וטעם זקנים אשר שררו אצל אנ"ש באומן ובארה"ק בדורות הקודמים.

הנח החזק להמשיך אורו של רביה"ק. כינוס באור אברהם

התקבצות זו יש בה
כדי ללמד על רוח
ההתחדשות המנשבת
מזה שני עשורים
בחבורות...
כאשר מביטים על
המספרים, הלב
גואה על גדותיו. מי
היה מאמין שבחסדי
השי"ת יתקיימו כיום
מידי שבוע 15 חבורות
(!) המונות יחד כ-250
אברכים

המונות יחד כ-250 אברכים...

כחיצים ביד גיבור כן בני הנעורים כינן וייסוד חבורות הבחורים בלשון הקודש

עם הקמת חבורות האברכים, קמו להם כמה חבורות קטנות לבחורים, חלקם התקיימו בבתי פרטיים וחלקם בבתי כנסיות הסמוכים לשיבות הקדושות, אך עדיין לא קמו חבורות באופן פומבי עם פעילות רחבה. הפעילות הבאה בתור, הייתה אסיפת כינן 'חבורות הבחורים - בלשה"ק', אליה נתקבצו ובאו נציגים מכל הישיבות הקדושות, כאשר הם מביעים את הכיסופים העצומים של כלל הבחורים להקים חבורות קבועות עם מגוון פעילויות. ואכן, לאחר התייעצות עם זקני אנ"ש, החלה להיערך סעודת 'מלווה מלכה' שבועית לעשרות הבחורים. בה זימרו בהתלהבות את הזמירות וליוו את המלכה עם דיבורים חמים מפי אחד המשפיעים אשר הוזמנו על ידי המארגנים.

סעודת המלווה מלכה הראשונה התקיימה בעיצומם של ימי השובב"ם, במוצאי שבת פרשת בא תשס"ב, בבית המדרש "אור אברהם". על פני כ-100 הבחורים אשר באו והתכנסו יחדיו לקלוט אל כליהם את אור רביה"ק שרתה אווירה מיוחדת.

ההתלהבות הייתה רבתית: מי מילל ומי פילל כי ישנם בחורים כה רבים הצמאים לדבר ה' - וכל זה כבר בשבוע הראשון. מאז והלאה, מידי שבוע בשבוע עלה מספר הנפשות אשר באו להיכלל יחדיו, מתוך אחווה ורעות שאינם

יביט כל אחד סביבו, וימצא בנקל רבים מחבריו אשר אך יעלו על שפתותיהם את זכר החבורות הקדושות של 'מורשת הנחל' אשר היו להם לבית בשחר נעוריהם ובתקופת אברכותם - וכמו מאליה תכסוף נפשם לאלוקי-הם...

שם מילאו את אסמי רוחם בטעם העתיק של חסידי ברסלב. שם אגרו אל כליהם מידי שבוע עוז ותעצומה לחידוש הרצון ולהמשך הדרך במסילה העולה בית ה'. שם נספגה נשמתם בטעם המתוק של תורה בליקוטי מוהר"ן, של אמונה תמה ודעת צדיקים, של התהלכות טהורה ללא רבב בצמוד למצפן חייו של יהודי - השולחן ערוך הק'.

בשנה האחרונה התעוררו בבית שמש לחדש כנשר נעוריהם, ובמסירות בלתי נלאית ברצון ובטירחא, בשיתוף פעולה עם הנהלת מורשת הנחל, מארגנים חבורות שבועיות בכמה שכונות בעיר, לקבל את החיזוק השבועי יחד עם החברים וראש החבורה, המשפיע לכל ימות השבוע. כמו כן מקיימים כינוסים לפני כל ימי חג ומועד, להתכונן בצוותא, להתנער מאבק השגרה ולהכין כלים רוחניים ראויים לשמם לאורות הימים טובים, וכן נסיעות להשתטח על קברי צדיקים ולחזק את האחדות והאהבה בין החברים.

התקבצות זו יש בה כדי ללמד על רוח ההתחדשות המנשבת מזה שני עשורים בחבורות...

כאשר מביטים על המספרים, הלב גואה על גדותיו. מי היה מאמין שבחסדי השי"ת יתקיימו כיום מידי שבוע 15 חבורות (!)

מילאו את אסמיהם בטעם העתיק. כנס לחבורות אברכים

אפאבריק פון
אחד שקושת

ימים טובים לעסוק בהם בתורה

מסגרת נוספת הוקמה אז, בחודש ניסן והמשיכה את תנופת העשייה, בייסוד 'שיבת בין הזמנים' בשעות אחר הצהריים לעשרות בחורים ואברכים.

'שיבת בין הזמנים' הוקמה ומופעלת עד היום, ברצף, על מנת לשמור על בני הנעורים באווירה נעלית גם בימים בהם אינם לומדים במסגרת הלימודים הרגילה. כאשר מבחין הכול סוער ורוחות זרות מנשבות, כאן - בין כתלי בית המדרש השמורים - שוקרים הבחורים על תלמודם והוגים בטור-שולחן ערוך הלכות פסח. חוזרים על המסכתות שלמדו בישיבה בזמן החורף. נבחנים על דפי גמרא על-פה, שומעים שיעורים בהלכה, שיחה מפי אחד ממשפיעי אנ"ש שליט"א בין מנחה למעריב, ויוצאים לאחר מעריב להתבודד ב'פעלד' - כאשר לצד כל זאת 'מתן שכרה בצידה' - מילגה נכבדה עבור הנסיעה הק' לר"ה באומן הבעל"ט.

בשנה הראשונה לייסוד ישיבת בין הזמנים, התכבד הרה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א להיות ראשון המדברים. כמה מוסר השכל היה לבחורים לשמוע את ר' נתן שליט"א בוחר לדבר בענייני הלכה הנלמדים ב'ישיבת בין הזמנים', כשהוא משלב סיפורי צדיקים על התמדת הלימוד. לאחר מכן בין מנחה למעריב דיבר שוב שיחת הכנה מעוררת לקראת ימי חג הפסח העומדים בפתח.

כבר אז, בסופה של 'ישיבת בין הזמנים' נסעו הבחורים לקברי צדיקים, להעביר לקראת זמן הקיץ הבא לטובה על התמדתם בתורה ועל שמירת ימות הקיץ בטהרה... בחצות הלילה, כשהלבנה התלויה בשמים קטנה ומזערית, לקראת סיומו של החודש, רעדו עצי יערות עמוקה לקול הזעקות שבקעו מעומק ליבם הטהור של הבחורים, סמוך ונראה לציונו של התנא האלוקי יונתן בן עוזיאל זיע"א: העבר עיני מראות שווא... קודם לכן מסר אחד מראשי החבורות שיחה בגודל מעלת וחיוב שמירת העיניים בפרט בימי הקיץ הקרבים.

'מסע שלשת ימים'

כל בחור ובוגר מתגעגע לימים מרוממים אלו, אשר נחרטו ונצברו עמוק עמוק בלבו, והותירו בנפשו טעם של עוד - - - עם השנים החלו לארגן עבור הבחורים המשתתפים בישיבת בין הזמנים נסיעה מיוחדת, שקיבלה את השם "מסע שלשת

לילה של 'הכנה דרבה' לקראת פורים

גולת הכותרת שנחרתה ב'מורשת הנחל' לדורות היא "הכנה דרבה" לקראת היום הקדוש פורים. ימים מקדם ידוע ידעו אנ"ש לדורותיהם כי פורים זה עניין אחר לגמרי - בו מתחילים מחדש לכסוף ולהשתוקק לחיים חדשים, כמקובל בדבריו הק' "ועכשיו...". הטעם הנפלא הזה הוטעם והונחל לצעירי הצאן כבר בתחילת דרכם של החבורות.

ראשית הפעילות החלה בשנת הייסוד, כאשר בתענית אסתר אחר הצהריים, נפגשו כמה בחורים בודדים - אשר היו למעשה הגרעין הראשון ממנו ניבט האילן רב-האנפין - התפללו תפילת מנחה בצוותא ולאחריה נאמרה בהתעוררות ורגש רב התפילה הנוראה בליקוטי תפילות לזכות לקבל את קדושת ימי הפורים הקדושים כראוי, לאחר תפילת ערבית ושבירת הצום סעדו ליבם תוך ששומעים סיפורים מאנ"ש לדורותיהם איך הכינו עצמם ליום קדוש זה.

לאחר מכן פנו לישון בדירה שהושגה במיוחד ל"הכנה דרבה". בחצות הלילה קמו כולם כארי ונסעו לפעלד לשאוג "קלי קלי למה עזבתי", "אוי טאטע... זכני להתחיל מחדש, כי רבינו הק' אמר שכל ההתחלות מפורים", לאחר שעה התבודדות וריקודי שמחה, חזרו ושמעו שיעור בהלכות פורים. לאחר המקוה ותפילת שחרית בכוח, סעדו כולם בצוותא סעודת 'פורים דפרזים' כאשר כל משתתף מקבל תשורה לזכרון עולם מהנועם והתענוג של ליל עבודה שכזה.

סדר ה"הכנה דרבה" זה, הלך והתעצם משנה לשנה, כאשר כבר שנה לאחר מכן נזקקו לשכור פנימייה של ישיבה ללינה בתחילת הלילה, והשתתפו כמאה בחורים. דבר נוסף התחדש בשנה השניה, כאשר עשרות אברכים הצטרפו לבחורים לתפילת שחרית בכוח, ולאחמ"כ לסעודה ולריקודין לכבוד יום הפורים דפרזים.

כיום, שולחים הבוגרים את בניהם לאותו ליל 'הכנה דרבה' שכולו השתוקקות ודביקות, כאשר קודם לכן הינם מציינים ומתארים לבניהם את התועלת העצומה שתישאר חקוקה בעצמותיהם למשך כל השנים הבאות...

"כאן תפנימו אולי בפעם הראשונה", אומרים הם לבניהם, "מהי טעם של התחלה חדשה בפורים, על פי משנת ברסלב עתיקת היומין...".

אפאריק פון אדושיקוויט

ימים שנצברו ונחרטו עמוק.
למעלה: לפקח דעתם על המים.
למטה: שיעור תורה בין עצי היער

ניתנים לתיאור עלי גבי הגיליון.

פעילות זו המתקיימת עד עצם היום הזה, זוכה להחדיר לבחורים את האווירה הקדומה שנישבה בין חסידי ברסלב מאז. הבחורים שותים בצמא את דבר ה', ומקבלים בכל שבוע מחדש התחדשות מחודשת לבעור באש קודש לה' ולתורתו.

עבור הבחורים שאינם לומדים במסגרת ישיבות דחסידי ברסלב, ההשתתפות בחבורות מהווה חבל התקשרות כמעט יחיד לתורתו של רבינו ולחברים בני גילם החיים על פי דרכו המאירה. וכפי שהינם מעידים לימים, לאחר חתונתם והתבגרותם - חבים הם לחבורות את 'הנשמה הברסלבית' שהושרשה בקרבם לימים רבים.

מידי פעם אף יוצאים יחדיו לקיום עצת ההתבודדות בשדה, ועוד כהנה וכהנה.

ימים", על שום שהינה מעין 'קעמפ' של ג' ימים, בהם נוסעים להשתטח על קברי הצדיקים ברחבי ארץ הקודש, ובלילות פונים ללינת לילה מוקדמת לקראת עבודת החצות. פעם במושב בית מאיר, ופעם במושב אור הגנון, ובשנים האחרונות במושב טלז סטון. בלילות קמים הבחורים בחצות לילה, ולאחר מכן מתפללים תפילת ותיקין, ולאחר פת שחרית ממשיכים את הנסיעה המרוממת לקברי צדיקים.

יחד עם המסע - מתקיים "שבת התאחדות", כאשר ביום שישי נערכים תכניות מגוונות ומרתקות; 'רב שיח' של ראשי החבורות המעניקים לבני הנעורים מענה על שאלות והתלבטויות בעבודת ה' ובשאר נושאים, לצד שיעורים מעניינים בנושאים שונים כגון כשרות, שבטי ישראל האבודים ועוד.

את השבת עצמה - כפי שמתארים הבוגרים - אי אפשר לתאר. בשבתות אלו מקבלים הבחורים טעם מתיקות העבודה, בקימת חצות, תפילה בכח וכו', מתוך אהבת ודיבוק חברים. במשך השבת נשמעים שיחות מעוררות מפי ראשי החבורות המטיבים לצייד את הבחורים ב'תרמילים רוחניים' גדושים לקראת המשך דרכם.

כינוסים לכלל אנ"ש בארה"ק

בחג הפסח תשס"ב התקיים כנס יסוד, שהיה הראשון לעשרות כינוסי חג העתידים להתקיים במהלך השנים הבאות עבור מאות אנשי שלומינו, העולים מכל קצווי הארץ לשמוע את דבר זקני ומשפיעי אנ"ש ולשמוח

בצוותא חדא.

כבר באותה שנה, הסבו הבחורים והאברכים לשולחנות ערוכים, שמעו בדממה את זקני ומשפיעי אנ"ש כאשר ליבם פתוח כאולם לקבל את אור החג-אור הצדיק. בסיום הדיבורים, פרצו השמחה והריקודים כמו מאליהם. ומי יוכל לתאר את תפילת מעריב, וספירת העומר שארכה למעלה משעה, "בכוח" ובצעקות שלא מעלמא הדין...

שבת אחים גם יחד שבתות התעלות והתרוממות על ציון הרשב"י

שנה לאחר מכן, במהלך ימות החורף, אורגנה נסיעה מיוחדת על ידי "חבורות האברכים" לשבת התעלות והתרוממות במירון. הייתה זו שבת נעלית ומיוחדת, אשר אלו שזכו להשתתף בה לא מש מפייהם ומליבם הטעם המתוק עד עצם היום הזה...

עם השנים הפכו שבתות אלו לאבן שואבת לכל אברך מכל קצוות הארץ, כאשר עם השנים הגיע מספר המשתתפים ליותר מ-650 אברכים. נועם שבתות אלו המתאפיינות באחדות מרוממת ובלתי מצויה ותחושת "שבת אחים גם יחד" אינו ניתן לתיאור; השראה נעלית מיוחדת במינה חופפת על השבתות הללו: התפילות בצוותא חדא בהתלהבות וקדוה, הסעודות המלוות בשירת הזמירות בנעימה ובקול גדול, קימת חצות בצוותא כאיש אחד בלב אחד, השיחות והשיעורים משיבי הנפש ומלאי הדעת, ומעל כולנה השמחה והריקודים האופפים את כולם

כאחד...

באמת אמרו: מי שלא טעם טעמם של שבתות 'מורשת' במירון, יתקשה להבין זאת באמצעות מילים כתובות או מדוברות... לא תהיה זו גוזמא לומר כי לא מעט נפשות, שנקלעו למקום, התקרבו לחסידות ברסלב על ידי שבתות אלו... כאשר גם 'הוותיקים' הרגישו התקרבות מחדש...

התרחבות החבורות יסוד חבורות בחורים בשפת האידיש

כאשר הורים רבים הפצירו רבות לפתוח "חבורות בחורים" גם בשפת האידיש, קמה ונבנתה אבן פינה נוספת בבניין "מורשת הנחל". בבית המדרש "אור אברהם" המשיכו להתקיים החבורות בלשון הקודש במוצאי שבת כרגיל, ובת"ת 'אהבת משה' התקיימו חבורות בליל שישי בלשה"ק ובאידיש, כשמיד לאחר ששרים יחדיו ניגוני התעוררות ולוגמים יחדיו לגימה המקרבת את הלבבות, מתחלקים הבחורים לחבורות קטנות, וכל חבורה שומעת שיחה מאחד מהאברכים שהפכו עם הזמן לראשי החבורות.

מפעם לפעם היו מארגנים סעודות ליל שבת ביחד, כאשר הבחורים התכנסו לתפילת המנחה וקבלת שבת. קודם לכן השמיע אחד המשפיעים שיחה נלהבת בגודלת השבת בפרט כאשר מתאחדים כל הבחורים יחד, ולאחר מכן תפילת ערבית בתהלהבות כראוי. עד היום המשתתפים אינם שוכחים את האחדות הנפלאה והשיחת חברים, הסעודת שבת בשפע ובטעם מיוחד, השיחות

כאלף בחורים מתחזקים בלימוד ליקו"מ. מעמד הסיום הענק בביתר

אפאבריק פון
אידישקייט

ראשי חבורות יראי
שמים ותמימי דרך, אשר
יטעימו את נפשותיהם
באותה מתיקות אליה
זכה כל חסיד ברסלב
לגדול בימים ההם... רק
בכח האחדות והחבורה
ניתן לחבר את הצעירים
לאותה אווירה נעלית
וטעם זקנים אשר שרדו
אצל אנ"ש באומן
ובארה"ק בדורות
הקודמים

יש המשך לחסידות ברסלב מסיבת חנוכה תש"פ בביהמ"ד נחלת חן בי"ש (באדיבות בעולמה של ברסלב)

מדרשינו במא"ש.

בחסדי השי"ת כיום מונים כלל החבורות כ-300 בחורים המתקבצים מעשרות ישיבות, ומחולקים ל-13 חבורות - לתלמידי הישיבות הקטנות באידיש, ולתלמידי הישיבות הגדולות באידיש ובלשה"ק.

הכנה לקראת קבלת עול נועם המצוות חבורות 'מכינה' - עבור בני הנעורים בגיל בר מצוה

כבר בשנה השלישית לקיומה של 'מורשת הנחל', התרחבה הפעילות גם לנערים הקרובים לגיל בר מצוה, המכונים בלשון חז"ל 'מופלא הסמוך לאיש' - להעניק להם הכנה ראויה לקראת כניסתם לעול תורה ומצוות. מידי ערב, מתכנסים הם יחדיו ללימוד הלכות תפילין. לאחר שהינם רוכשים בקיאות בהלכת ועוברים בחינה מקיפה, נבחנים הם אצל גדולי הרבנים. לצד זאת זוכים הילדים לשמוע שיעורים בספרי רבינו וכן הדרכה מעשית לקראת כניסתם לעול תורה ומצוות. קבוצת הילדים אשר פתחה את פעילות זו בשנים הראשונות, הייתה עולה בסעודה שלישית אל ביתו של ראש החבורה, שם זכו לחוות יחד שעות נעלות של 'רעווא דרעוויך' כדבעי.

מבצעים וכרטיסי חבר עם תקנות חודשיות הינם קניינים שכל נער הזוכה לחוות את העונג של המכינה, אינו יכול לשכוח גם לאחר שגדל ונעשה אברך שילדיו כבר פוסעים פעם

המלהיבות וזמירות השבת והניגונים שנמשכו זמן רב.

כמו כן התקיימו סעודת ראש חודש וכינוסים ביומי דפגרא, וגדולה לגימה שמקרב את הלבבות, כאשר לאחר כל סעודה כזו החבורות מתחזקות ביתר שאת ועוז.

חבורות הבחורים עברו טלטולים רבים, ממקום למקום - ובכל פעם הסתדרו העניינים בסייעתא דשמיא מוחשית.

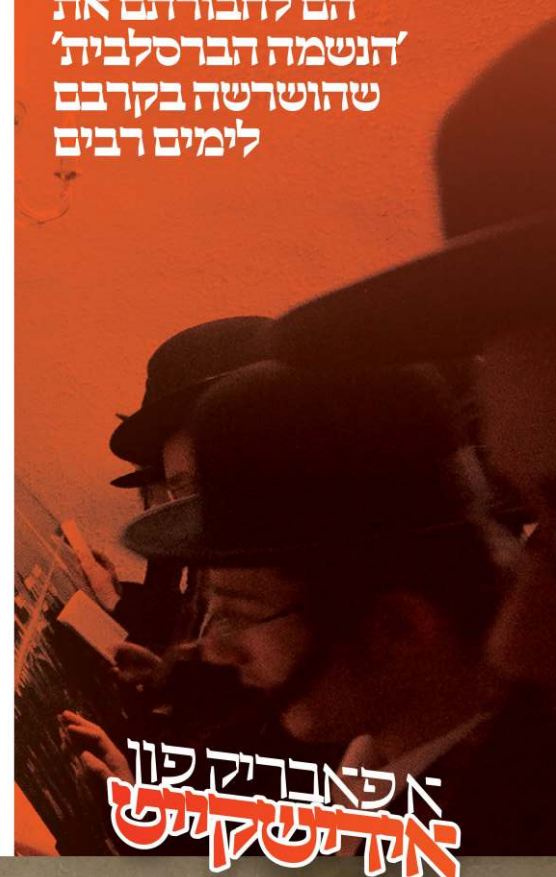
אחד מראשי החבורות משתף אותנו: "זכורני שפעם אחת, ביום רביעי, התקשרו אלינו והודיעו כי המקום בו שהינו נסגר לשיפוצים. היינו חסרי אונים ממש. מחר ליל שישי ואין מקום שיכיל את מאות הבחורים. מיהרו לכנס אסיפת-חירום, ולאחר שעות ארוכות בהן ניסינו למצוא מוצא ללא הצלחה, גמרנו אומר לנסוע יחד לכותל המערבי ולהעתיק למציאת פתרון..."

ואכן, מיד כשחזרנו מצאנו מקום חדש - ישיבת 'חוט של חסד' אשר ניאווה לפתוח את שעריה לטובת בני החבורות... שם התכנסו מידי שבוע, עד שנבנה ת"ת ברסלב במאה שערים על גג בית מדרשינו, והפך הבניין להיות המקום הקבוע של קיום החבורות...

עם גידול הציבור בבי"ש התארגנו בוגרי החבורות לארגן חבורות עבור הבחורים המתגוררים בעיר, באופן זהה לחבורות המתקיימות בירושלים. כאשר בשבתות ההתאחדות מתאחדים כל בני החבורות יחד. גם ההתקבצות בעת רעווא דרעוויך, לשורר בנעימה זמירות שבת קודש בכיסופים וערגה, כשלאחר מכן שומעים בני החבורות 'תורה' בליקוטי מוהר"ן ודברי התחזקות בעבודת השם - הגיעה אל המנוחה ואל הנחלה, לאחר גלגולים רבים, ב'בית צבי' אשר בבית

הודעתם לבניך. חבורת הנערים בלימודם מדי ערב

עבור הבחורים שאינם לומדים במסגרת ישיבות דחסידי ברסלב, ההשתתפות בחבורות מהווה חבל התקשרות כמעט יחיד לתורתו של רבינו ולחברים בני גילם החיים על פי דרכו המאירה. וכפי שהינם מעידים לימים, לאחר חתונתם והתבגרותם - חבים הם לחבורתם את 'הנשמה הברסלבית' שהושרשה בקרבם לימים רבים

המקרים את הלבבות לאביהם שבשמים. משם עברו לבית המדרש במא"ש.

השיחה הראשונה ששמעו היה מפי זקן אנ"ש הרה"ח ר' יחיאל מיכל דורפמן זצ"ל, שבשעה שדיבר אליהם התמלאו עיניו בדמעות מרוב התרגשות - יש המשך לחסידות ברסלב!

כל ילד שהיה בשנה הראשונה זוכר היטב את הליל שבועות' שעשו ביחד, אמירת התיקון, השירה, הסיפורים, ואח"כ תפילת שחרית עם האקדמות...

במשך השנים נפתח סניף נוסף בבית שמש לחבורות הנערים והמכינה, כאשר הרה"ח ר' בנימין וויצהנדלר שליט"א, נושא בהוצאות המרובות.

בחסדי השי"ת כיום מונים כלל החבורות

והמעשיות וכיו"ב אשר גילה לנו, ואמר אז זה הפסוק בהתלהבות גדול כגחלי אש: 'והודעתם לבניך ולבני בניך'. ואמר בזו הלשון: 'אייערע קינדער זאלט איר מודיע זיין וואס דא האט זיך גיטאן'. ואמר ברתת וזיע בהתלהבות נורא: והודעתם לבניך ולבני בניך" (שיחות הר"ן, רט).

מתוך גאמנות לדבריו, נוספה עוד אבן לבניין הקדוש: "חבורות הנערים".

וכך הייתה נראית ההתחלה: עשרות ילדים הגיעו בשמחה לחברת ה"מתמידים" שמשכנה הראשון היה ב'רומנישע שוהל', שם שינונו משניות וגמרות, שמעו שיעור בהלכה וסיפורי צדיקים

בשבוע לשאוב דעת וליטול חלק בחבורות 'מורשת הנחל'...

"אתה חייב לשמוע משהו מדהים שקורה במכינה - משתף אתנו בהתלהבות אחד הבוגרים - המשיג המסור מעודד את הצורבים הצעירים ללמוד ולסיים ספרי רבינו הקדוש הקטנים, כדי להכניסם אל בית היין, שילקטו ויתבשמו ממנו כמה שיותר. לצורך כך, כאשר אחד מהחברים מסיים ספר, נתלה על הקיר מודעת "ברכת מזל טוב חמה ולבבית לחברינו היקר לרגל סיום ספר פלוני", יחד עם זאת נערך מעין חגיגת 'סיום' אישית לכל אחד. הקירות מדברות בעד עצמן".

גם ה'מכינה' עברה גלגולים רבים. בתחילה במוסדות 'אהבת משה', וכיום במקלט הממוקם מתחת לשכונת בתי נייטין, הנשכר במיוחד לצורך זה. שם נערכים גם ה'סעודה השלישית' לתלמידי ה'מכינה'.

בחסדי השי"ת כיום מונים כלל חבורות ה'מכינה' כ-50 ילדים הזוכים להתכונן כדבעי אל יומם הגדול, בו יכנסו בנועם עול תורה ומצוות.

והודעתם לבניך: חבורות הילדים:

רבינו הק' הוא "אמר בפירושו: גם לבניכם תודיעו את כל התורות והשיחות הנפלאות והנוראות

ממיסדי מורשת הנחל

הכתב והמכתב

מכתב הערכה למפעל "עיון הנחל" בראשית התייסדותו

בס"ד

יום ב' לסדר "ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום" חודש הנחמה תשס"ח החיים והשלום יגיעו אל ידידי ומכובדי, כהן שדעתו יפה ונתקיים בו הכתוב "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" מזה בן מזה הר"ר שמואל מרדכי הכהן בן להחסיד שבכהונה מוותקי אנ"ש היקרים פה מפיק מרגליות הרה"ח ר' יצחק שבת הכהן אנגל שליט"א.

האירו אל עבר פני הגליון חידושי תורה אשר בשם "מעייני הנחל" יקבנו, והם פרי ביכורים מהארות וקושיות שנתחדשו ע"י בחורי החמד דחבורתינו הק' "מורשת הנחל" ואשרי שזכה ונתגלל זכות ע"י זכאי שכמותו להנהיג את הלימוד הק' של ליקוטי מוהר"ן בדיבור חברים, ללכת עם תורה זמנית כרצון רביז"ל, זה למעלה משנה ומחצה שבה זכו לעבור בעיון על כמה וכמה תורה תורות בעזה".

"והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד" להגדיל ולהאדיר תורת הצדיק, ובפרטיות השיחה המקובלת בשם ר' אהרן ליפועצקא רביז"ל ע"י הלימוד בספה"ק זה, תלמיד רביז"ל אודות התגלות ביאת המשיח, היכן זה אוחז? והשיב לו ר' נפתלי בזה הלשון: "לערנסטי וועט אנעמען דעם ספר זאל מען זיך רעכטן אויף משיח" (האם לומד אז רוב וועלט וועט אנעמען דעם ספר זאל מען זיך רעכטן אויף משיח) (האם לומד אתה הרבה ספר רביז"ל כך שמעתי מפיו הק', כאשר רוב העולם יתקבל הספר אצלם שיתכוננו על משיח). יה"ר שנוכח לזה במהרה בימינו אמן.

בברכה
אליעזר בורשטיין

קריאת זקני אנ"ש שפורסם בשנת תשס"ב

אייר תשס"ב

קריאה קדושה ונרגשת

בס"ד

קול קורא מהר"ה אל אחינו אנשי שלומינו האהובים בכל מקומות פזריהם הע"י

ידועה שיחתו הק' של רבינו ז"ל "ואמר אז זה הפסוק בהתלהבות גדול כגחלי אש 'והודעתם לבניך ולבני בניך' (ואמר בזה הלשון אייערע קינדער זאלט איר מדיע זיין וואס דא האט זיך גיטאן)" (שיחות הר"ן ה"ט), וכן שיחתו הק' "שצריכין להשאיר תלמידים שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר וכן לדורי דורות" (חיי מוהר"ן ש"ע"ג).

אשר על כן בואו ונחזיק טובה להאברכים החשובים שיחיו שנטו שכמם להקים ארגון אשר בשם מורשת הנחל יכונה וכשמו כן הוא, אשר מנביע את הנחל נובע בקרב אנ"ש, תבורות בחורים וחבורות אברכים המתאספים מידי שבוע בשבוע לשמוע את דבר רבינו ז"ל ודרך קיום עצותיו הק' כפי המסורה לנו מדור דור, מפי חשובי משפיעי אנ"ש שליט"א. ובעזר השי"ת זכינו לראות בזמן קצר ברכה מרובה בפרי עמלם הניכרת בהתעוררות העצומה שנתהווה בין אנ"ש בלימוד ספרי וקיום עצותיו הק' ז"ל. כמו"כ הורים ומחנכים העידו על שניו הניכר בכחורים, הן בחשק וההתמדה בלימודי הישיבה, הן באהבת חברים ובשאר המידות שבין אדם לחבירו.

וביותר הגדילו לעשות במשך חודש ניסן שעבר עלינו לטובה, שיסדו "ישיבת בין הזמנים" שבו התמידו כמאה אברכים ובחורים בתורה ועבודה, והעדי יעידו מאלו שחזו עיניהם שהביעו התפעלותם מקול התורה ומתפילות בכח שנשמעו שם, ובפרט בעודם לקיום עצת ההתבודדות מחוץ לישוב, ולקיימת חצות ועשיית ההתבודדות בעת רצון זה. ובפרטי פרטיות עצרת החג שקיימו בחה"מ פסח, שהשתתפו בה כארבע מאות איש, ונשמעו בו שיחות התעוררות והתחזקות מפי זקני וחשובי אנ"ש, וגדול היה המעמד לפאר ולרומם דבר רבינו ז"ל.

ידוע ידענו כי חבורת האברכים הח' שיחי' פועלים במסירות נפש למען כבוד רבינו ז"ל וכבר פעלו רבות ונצורות בכל עניני רבינו ז"ל ועוד ידם נטויה להמשיך לפרסם ולרומם שם הצדיק ככל שיוכלו.

בכן קוראים אנו קריאה של חיבה לאנשי שלומינו שיחיו די בכל אתר ואתר, שכל אחד יראה חובה וזכות לעצמו להתאמץ בכל כוחו לבוא לעזרת ה' בגבורים, להטות שכם וליטול חלק נכבד במפעל חשוב זה, בנתינה הגונה בסך 18 דולר באופן קבוע מידי חודש בחדשו, כדי שיוכלו להמשיך בפעולותיהם החשובות והברוכות ולהוסיף עוד כהנה וכהנה לפאר ולרומם ענין רבינו ז"ל.

וכבר אמר רבינו ז"ל (שיחות הר"ן ק"ג) "אצל מי שאני לוקח ומקבל ממנו וכיוצא, אני נותן לו. כי בזה שאני מקבל אני נותן" וזכותו ז"ל תעמוד למסייעים להושיע בתשועת עולמים ברוחניות ובגשמיות וכט"ס אמן.

הלא כה דברי המצפים להרמת קרן רבינו ז"ל בעולם

יחיאל מיכל דורפמן משה בורשטיין צבי פסח פראנק

נחמן בורשטיין נתן ליברמנט יצחק אנגל נחמן בר"ש שפירא

אברהם צבי גלינסקי שליט"א עבור בחורי ישיבה קטנה, שיעורים שנמשכו קרוב לשנה שלימה, כאשר ביום ג' שומעים את השיעור ואח"כ מסלסלים ומפלפלים בו יחדיו כרצון רבינו הק'.

ר' עמרם במסירות נפשו לכל דברי רבינו הק' השקיע את נפשו ורוחו ונשמתו בשיעור זה, ושם אותו בראש מעייניו עד כדי כך שכאשר נסע לאומן היה מקדים את הטיסה חזור שיהיה כבר ביום שלישי בכדי לא להפסיד את השיעור.

משזכו לסיים את תורה א' תוך שר' עמרם מדרבן את המשתתפים ומתגמלם בספרים מוצאתו, התחילו ללמוד תורה ד' ביתר שאת.

וכך מספר ר' שמעון קעניג, מראשי החבורות, שהיה אז בין משתתפי השיעור: באמצע השיעור שהגענו למילים "ביטול לאין סוף" התלהב ר' עמרם והחל לשאוג את התיבות (עם נהמה של ר' עמרם...) עד שהשכנים התאספו להסתכל מבעד החלון מה קרה...

בסיום שנה זו נולד הרעיון להדפיס ליקוטי הלכות מנוקד, ואז נכנס ר' עמרם להתעסק בזה בכל נפשו. משכך, נטל על שכמו האברך היקר הרה"ח ר' שמואל אנגל את ניהול הפרויקט החשוב ויקרא שמו: "עיון הנחל". מני אז החלו ללמוד מידי חודשיים תורה בליקוטי מוהר"ן. גם מדפיסים חוברת עם התורה, התפילה שעליה, והביאורים שעל התורה. כאשר במשך השנים כבר זכו לעבור על יותר מששים תורות.

בסיום הלימוד מכין ר' שמואל שאלות מבחן שהוא למעשה סיכום התורה וכל בחור העונה מקבל מ'הוצאת קרן ר' ישראל דוב אודסר' ספר במתנה. ר' עמרם ברוחב לבו פתח את דלתות בית הדפוס כדי לחזק את הענין הנשגב הזה, ואמנם תשואות חן לבניו, הממשיכים עד עצם היום הזה בדרכו ומורשתו אחריו.

כמו כן יוצא לאור מדי תקופה קובץ "מעייני הנחל" חידושים וביאורים מפרי עטם של הבחורים. פעילות זו, כפי שמעידים רבים וטובים, החדירה רבות את הלימוד בעיון וחברה רבים לספרו הגדול של רבינו הק', ליקוטי מוהר"ן.

סדרים קבועים בספרי רבינו

אחד היסודות העיקריים של השארת והמשכת רוחו של רביה"ק היא ע"י ספריו הקדושים, כמבואר בליקו"מ (קצ"ב) שפניו שכלו ונשמתו של הצדיק מונחים בספריו.

הצאצאים עפ"י מסורת ישראל סבא, ובנתיב הדרך בו הדריכנו רביה"ק ותלמידיו זיע"א.

"הספר שלי אתחלתא דגאולה" "עיון הנחל" – להשמעת לימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון

רבינו אמר: "מאחר שיצא ספרי בעולם אני חפץ מאד שילמדו אותו." כן אמר: "ראוי לקבוע שני שיעורים, האחד לימוד פשוט, והשני בעיון" וכתב ר' אברהם ב"ר נחמן שדבר רבינו הק' "אני נהר המטהר מכל הכתמים" סובב והולך בעיקר על לימוד העיון. כדי להנחיל לימוד זה לצעירי הצאן נקרא אל הדגל הרה"ח ר' עמרם הורביץ זצ"ל, אשר גיעתו ודביקותו בליקוטי מוהר"ן הינה מן המפורסמות, וכך נתייסד שיעור עיון בליקוטי מוהר"ן מידי יום שלישי בצהריים לבחורי ישיבה גדולה, ואיתו עימו חתנו הרה"ח ר'

כ-250 ילדים.

"פארוואס מאכט איר נישט אייערע ווייבער חסידות'טעס" ארגון נשים

לקיים רצון רביה"ק להכניס את האור של רבינו בבית פנימה, נכנס בעובי הקורה ידיד בלתי נשכח, הרה"ח ר' משה גדליה אנשין זצ"ל, יחד עם רעייתו שתבדל לחיים, להקים ארגון לנשים ובנות - לקיים רצון רביה"ק לעשות את נשותיכם 'חסידות'.

כך בחסדי השי"ת אורגן מידי תקופה, במשך שנים רבות, 'ערב מיוחד' לנשים ובנות, בו שמעו המתכנסות שיחה השקפתית על פי תורת רבינו הק' מפי אחת הרבניות החשובות בברסלב, לצד תכניות מגוונות וכיבוד עשיר. ערבים אלו העניקו דלק וכוח לכל המשתתפות לנהל את הבית ולגדל את

מעין הקיבוצים בראש השנה.
מעמד סיום עשירי קודש בירושלים

למען המשכיות אורו של רבינו. כנס ביסוס החבורות והכנה לחנוכה תש"פ (צילום: בעולמה של ברסלב)

בין צעירי הצאן שנגרמה מאותם מעמדים הרקיעה שחקים ומאות בחורים התחזקו בענין חשוב זה.

נרתמים כאיש אחד בלב אחד - למען לא תכבה השלהבת!

עם השנים התרחבו החבורות יותר ויותר, והפעילות הקדושה דרשה סכומי כסף גדולים, מה שגרם לצמצום בפעילות. המארגנים שכרעו תחת העול הכלכלי, בין השאר נאלצו להפסיק את 'חבורות הבחורים בלשון הקודש' באופן מורחב, ארגון הנשים והבנות, סעודות ליל שבת, מלווה מלכה וסעודות ר"ח לבחורים, ועוד כהנה וכהנה. עתה התאחדו קבוצת בוגרים במטרה לחדש ימינו כקדם, 'להחזיר מחדש את הטעם הישן'. לצייט לבקשת רבינו במכתבו: **"בְּכֵן שְׂאֵלְתִי וּבְקִשְׁתִּי מִכֶּם שְׂלֵא יְהִי לְרִיק יִגְעִי שְׂיִגְעֵתִי עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְשִׁמְתִי אֶת נַפְשִׁי בְּכַפִּי בְּשִׁבְלֵי טוֹבַת נַפְשְׁכֶם"** - ולדאוג לכל נפש ונפש באשר היא שם, עד שלא יהא בחור או אברך - שלא יקבל מענה במסגרת הפעילויות המגוונות, למען המשכיות המורשת

לאחר שנים של התמסרות ונתינה למעננו, שלא על מנת לקבל פרס - עתה, המפעל הכביר הזה, **"א פאבריק פון אידישקייט"** כביטוי של רבינו - נזקק לנו, שנפתח את לבנו ונבסס את פעילותו.

למען המשכיות אור רבינו!

למען צאצאינו!

למעננו - - -

כי כך אמר רביה"ק:

אני בלעדיך איני יכול! ■

טובה תכתב...
בשנת תשע"ב הושקעה מחשבה כיצד להחדיר יותר את הלימוד הפשוט בליקוטי מוהר"ן אצל הבחורים, והחדרת לימוד שאר ספרי רבינו הק'. משכך ניגשו אפוא פעילי מורשת הנחל עם עוד מחנכים חשובים מרחבי הארץ אל המלאכה וארגנו סיום

המוני ראשון מסוגו בהיסטוריית ברסלב, בו השתתפו כ-800 בחורים בהיכל כולל ברסלב בבני ברק. באותו מעמד יצאה לאור על ידינו חוברת נפלאה "שובו לאוצרותיכם" ובה מאמרים וסיפורים נפלאים בחשיבות לימוד ספרי רבינו הקדוש.

כשנה לאחר מכן זכו שוב פעילי 'מורשת' לארגן סיום בו השתתפו כאלף בחורים בעיר ביתר, וב'ה התערורות ללימוד ספרי רבינו

במלאת שנתיים למורשת הנחל התחילו בהמלצת זקני וחשובי אנ"ש בקביעת שיעורים בספרים: שיחות הר"ן, חיי מוהר"ן סיפורי מעשיות, ושאר הספרים 'הקטנים'. כך זכו עד היום הלומדים לסיים ואף לשנות ולשלש ספרים אלו. בנוסף ללימודים היומיים של כלל אנ"ש; העמוד היומי בליקוטי מוהר"ן והדף היומי בליקוטי הלכות ובליקוטי תפילות.

כדי שכל אחד ידע את הלימוד היומי, מוציאים לוח לימודים מפואר בתוספת זמני היום. לוח שהתקבל בקרב כל תפוצות אנ"ש בכל מקום שהם.

מעמדי סיום ליקוטי מוהר"ן

אחד מהדברים שאיחדו את כלל אנ"ש ודירבנו ביותר ללימוד ספרו של רבינו הק' הליקוטי מוהר"ן הם הסיומים המרכזיים שהתקיימו באופן מורחב. בשנת תשס"ח, עם סיום הליקוטי מוהר"ן במחזור 'עשירי קודש', ארגנה 'מורשת הנחל' סיום ענק באופן של שבת התאחדות בירושלים עיה"ק אליו התאספו ובאו כאלף נפשות מכלל אנ"ש מכל רחבי ארץ הקודש.

כשלוש שנים לאחר מכן, בסיום מחזור י"ג שחל בשב"ק שבמוצאו חל יום ז' אדר הילולת משה רעיא מהימנא, שוב אורגנה 'שבת סיום' בהתאחדות של כאלפי נפשות בחורים ואברכים, זקנים עם נערים, באתרא קדישא מירון.

בשבתות סיומים אלו, חשו כולם מעין הקיבוצים של ר"ה עד שחלקם ברכו אחד את חברו בסיום תפילת 'קבלת שבת' בלשנה

ילד שעשועים

לילדים של ברסלב

מה יהיה הסוף?

מצד אחד לחטף עוד מצוה ועוד מעשה טוב, כדי לקנות בהן חיי נצח לחיות בהם לעולם הבא, ומצד שני מעורר אותם הזכרון הזה לשמחה עצומה, באשר שהם עדין חיים וקיימים כאן בעולם הזה, ויש להם את הזכות והכח לחטף בהן מצוות ומעשים טובים, אשר אחרי פטירת האדם שוב לא יוכל לזכות במצוה הכי קלה, וכמו שכתוב "במתים חפשי", ודרשו רבותינו ז"ל 'כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות'.

ובזה מבאר לנו מוהר"ת באור חדש את ברכת שהחנינו שאנו עושים לפני קיום מצוה חדשה, או שאר דברים חדשים, והוא לכם לשוננו (שם אות ו): "זה כלל ברכת שהחנינו על כל דבר שמברכין להשם יתברך שהחנינו וקימנו בעולם עד אותו הזמן הזה, שעל ידי זה יוכל עדין להתקרב להשם יתברך כי רק זה עקר החיות והשמחה שמברכין עליי, כי חוץ מזה הכל הבל".

ובכן ילדים יקרים! ברסלב ער קינדער!

כמדמה שאין זמן מתאים להתחדש בענינו זה, להכניס בלבנו הבל העולם הזה ואמונת העולם הבא, כמו ביאר צייט של מורנו רבי נתן שזכרון זה של התכלית הלא הביאו אל הדעת הקדוש של רבנו פאמור, וזכרוננו זה לא מש ממחו ולבו ודעתו בכל עת ורגע.

ועל כן רבו נא ונתחזק בכה, ובכל עת שיקשה עלינו איזה קיום מצוה חס ושלום או להתפלל במתינות או לותר לחבר, או למנע מדבור או מעשה רע חס ושלום, נכניס בדעתנו שהעולם הזה הוא עולם עובר ואין אחד שנשאך כאן לעד, וכל מטרת ביאתנו לעולם הזה היא רק בשביל הרגעים האלו שאנו חוטפים עוד מצוה ועוד מעשה טוב ועוד דבור תפלה ועוד דבור תורה, כדי לחיותנו ליום שכלו ארוך.

ובזה נקים את מאמר רבנו ז"ל (בלקוטי מוהר"ן נ"ד): "כף ראוי להיות מנהג יראי השם, תכף בבקר בהקיצו, קדם שיתחיל שום דבר, יזכר מיד בעלמא דאתי".

להיכן נעלם הזקן? כבר כמה ימים שלא ראיתו בבית הכנסת! - תמה נתן הקטן.

כשסימני שאלה אלו טורדות את מחו פנה לסבו שישב במזרח בית הכנסת:

"סבא! היכן הזקן שישב כאן לפני כמה ימים? מדוע הוא אינו מגיע לבית הכנסת?"

- "זקן זה - השיבו הסב - נפטר לבית עולמו".

- "נפטר? מה הפרוש - נפטר?" הקשה נתן הצעיר.

- "נפטר משמעו שהאדם מפסיק לחיות בזה העולם".

- "ומה עושים עמו?" לא מרפה נתן.

- "מטמינים אותו באדמה ומכסים אותו בעפר".

- "וזהו? זה כל התכלית שלנו בעולם? קדם נולדים ואחר כך מתים?" נקרה השאלה במחו של נתן הקטן ולא נתנה לא מנוח,

מני אז לא מש ממחשבתו של נתן - הלא הוא מורנו רבי נתן מברסלב - החפוש והבקוש אודות התכלית והמשמעות של החיים, לבו החל לבער ולכסף לזכות להגיע לתכלית הנצחית. המחשבות על התכלית לא עזבוהו כל ימי חייו והיו אבו נדבך חשוב בהתקרבותו אל רבנו הקדוש.

ילדים יקרים!

בנהג שבבעולם הוא שאם יזכיר אחד לחברו את יום המיתה ואת הידיעה שלא לעולם חסון, דהינו שאין כאן אחד שיוכל לומר שהוא ישאר פה בעולם הזה לעולם ועד חי וקיים כי סוף אדם למוות, תכף בשמע האדם עניינים כאלו, נתקף על פי רב ברגשי פחד וחרדה שמביאו לידי עצבות ומרה שחורה ויאוש.

אמנם ראו זה פלא, שאצל אנשי שלומנו תמיד כשהזכירו זה את זה את התכלית, כלומר את הסוף והקץ שיהיה עם כל אדם שבעולם הזה, אזי לא די שלא באו לידי עצבות ומרה שחורה ויאוש, אלא אדרבה תכף נתאזרו עז ותעצומות ושמחה, והתחילו לחטף עוד מצוה ועוד תפלה ועוד דבור של תורה, הלא דבר הוא!?

והענין מבאר לנו רבי נתן בלקוטי הלכות (ברכות הראיה וברכות פרטיות הלכה ה') שאצל יראי ה' שהעולם הזה הינו רק כפרוזהר כדי לקנות בה חיי נצח לעד ולעולמי עולמים, על כן אצלם כל זכרון וזכרון של עלמא דאתי, כלומר של העולם הבא, מעורר אותם

אוֹצֵר הַסְּפָרִים

בזכות יגיעתו העצומה של רבי נתן בהדפסת והפצת ספרי רבנו בעולם, והודות לצואתו הקדושה לעסק בענין ההדפסה, מפארים כיום עשרות ספרים המלאים מדעת רבנו את ארון הספרים.

- לפניכם חלק גדול מאוצר הספרים של ברסלב.
- עליכם לכתב מתחת לכל ספר את שם מחברו.
- ליד כל שורה מופיע מספר המצין את מספר האות שעליכם להעתיק. (לדגמא: המספר 5 מצין את האות החמישית של מחבר הספר)
- כשתעתיקו את האותיות המבקשות לפי סדר, תקבלו חלק מצואתו של רבי נתן המדבר בענין גדלת ספרי רבנו.

כמה הנחיות לגבי שמות מחברי הספרים:

- ליד כל שם ציינו את התאריך רבי במלואו (ולא רק ר' בלבד).
- ספרים שחבר רבנו, ציינו: רבנו הקדוש
- ספרים שחבר רבי נתן, ציינו: מוהרנ"ת

מה תבאלימ?

* בשער הספר מוזכרים שני אנשים ציינו רק את השם השני

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ראש חודש שבט בלבד, לפקס המערכת: 077-318-0237 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציין באופן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפותרים נכונה יגרל זכוי של 100 ש"ח ברשת חגיגות ספרי "אור החיים"!

בהגרלה על גליון כסליו זכה הילד יוסף שפירא מבית שמש פתרוגות לגליון כסליו: גאלת שבט נחלתך הר

החלום הפלאי

אשר משברים את הלב ומיסרים את הנפש טורדות את מחשבתו.

"הלכה נוצרת? לקנות בייגל? וכי זו תכליתי בעולם? הלשם כן נבראתי?"

והיו המחשבות הולכות ומתעצמות ומגבירות את מרירות לבו, לנגד עיניו הזדקרו כל אותן עליות וירידות שהיו מנת חלקו בתקופה האחרונה, והשברון לב שהרגיש בשעה שנוכח לראות כי נפל ממדרגתו, והכסופים וההשתוקקות שבערו תמיד בקרבו להיות עובד השם באמת, התנקזו עתה לגוש אחד של צער עמוק על העליה בעבודת השם שנוצר ממנו, והוא הרגיש שאינו יכול לשאת זאת יותר. הוא נזכר בערגה בזקני עירו נעמרו, אמירת שלום עליכם שנאמרו על ידם בלהט ובאש קדש, מעמק הלב באמת הדהדה באזני רוחו: "מתי אזכה גם אני לדבקות כזו, לקדשה כזו?" - בכה לבו בקרבו.

בצר לו פנה לבית הפנסת הסמוך ונכנס לעזרת נשים. שם החל לומר תהלים בדמעות שליש ובהשתפכות הנפש.

התחיל מקאפיטל (פרק) א' ואמר פסוק אחר פסוק בבכיות עצומות ובשברון לב עצום.

מרב מרירות השליף עצמו על הארץ כשדמעות רותחות זולגות מעיניו הטהורות.

כך המשיך באמירת הקאפיטלא, כשאת כל צערו ויגונו הוא מכניס לתוך המזמורים הקדושים.

כשהגיע לקאפיטל ג' נעצמו שמורות עיניו, גופו לא עמד יותר במעמסה, הבכיות ואמירת התהלים שאבו ממנו את תמצית חלבו ודמו, והוא נרדם באפיסת כוחות. והנה בשנתו הוא רואה סלם מצב ארצה וראשו מגיע

מוצאי שבת.

בחוץ חשוף וקר.

בפנים בבית המדרש חמימות געימה עוטפת את הכל, התועדות של חסידי רבי לוי יצחק מברדיטשוב מתקיימת כעת, דבורים יוקדים מלהיבים את הנפש מתבלים בספורי צדיקים משמעים מפי טובי האברכים, ונגוני התעוררות מגביהים את הנוכחים טפח מעל הקרקע.

בין החסידים בולטת דמותו של האברך העלוי רבי נתן, שזה לא מכבר התקרב לדרך החסידות, אחר שחשקה נפשו לטעם טעם קרבת ואהבת השם יתברך, מסתופף הוא בצלו של הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב ומקבל הימנו נתיב ודרך בעבודת ה', ורבי לוי יצחק מקרבו ומחבבו עד למאד וקורא לו: "מיין נתלע" ("נתלע שלי").

רבי נתן מטה און לדבורים הלוהטים כגחלי אש, כששפפתע דופק אחד החסידים על השלחן: "רבותי! סעדת מלנה מלכה מה תהא עליה?!"

אכן! אכן! מסכימים החסידים, "מישהו מאתנו צריך לצאת לקנות בייגל לכבוד סעדת דוד מלכא משיחא".

אך מי יהיה המישהו הזה? מי ירצה לעזב חבורה קדושה כזו ולצאת לשוק לאוירת החליון?

החליטו פה אחד: נערו גורל וזה אשר שמו יעלה בגורל הוא 'יתכבד' לקנות בייגל.

כאשר אמרו כן עשו, ויפל הגורל על אברך המשי רבי נתן.

קבל עליו רבי נתן את הדיו ויצא מאוירא דקדשה אל אוירת השוק ובצע את שליחותו.

מהרהר החל לפסע בשבילי העיר, הרהורים

מהרהר החל לפסע בשבילי העיר, הרהורים אשר משברים את הלב ומיסרים את הנפש טורדות את מחשבתו: "הלכו נוצרתי? לקנות בייגל? וכי זו תכליתי בעולם? הלשם כן גבראתי?"

השממה, הוא מתחיל לעלות בשלבי הסלם, אך באמצע עליתו נפל לאחוריו, הוא התחיל לעלות שוב בכוחות מחדשים והפעם הגיע גבוה יותר, אך גם בפעם הזאת נפל כבראשונה, בפעם השלישית עלה ברום המעלות גבוה יותר מהפעמים הקודמות, אולם גם עכשו לא החזיק מעמד ונפל, והנפילה הייתה גדולה וחזקה יותר. ובפעם האחרונה עת עלה עד המדרגה הגבוהה ביותר, נפל כל כך עד שלא היה כבר בכוח לעלות שוב. ואז הופיע בחלומו אברך בעל פנים מאירות, ובאהבה וחקמה אמר לו:

"דראפע זיך און האלט זיך!" ("טיפס! והחזק עצמך!") מלים מעודדות אלו הפיחו בו רוח חיים, ונסכו בו כחות מחדשים להמשיך לעלות ולטפס... רבי נתן התעורר מהחלום נרעש ונפעם, ותמיהה גדולה בלבו: "מי הוא אותו אברך בעל הפנים המאירות שהשיב את נפשי ואמר לי מלים מחזקות כל כך?"

חלפו עוד שבועות וירחים בהם מתעלה רבי נתן בעבודת השם, אך לבו עדין משתוקק להתקרב לרבי שידריכו בדרך המתאימה לשרש נשמתו.

והנה ביום מן הימים פשטה שמועה בעיר: לברסלב העיר הסמוכה לנעמירוב הגיע 'רבי' חדש, אך הוא אינו כשאר האדמו"רים, כשנכנסים אצלו עם קוויטלאך (פתקאות) הוא אינו מסתפק בברכה, אלא הוא תובע ודורש רק עבודת השם.

כשמע רבי נתן וחברו רבי נפתלי כדברים האלה, אמרו "הלא זאת אנו מבקשים רבי כזה אנו צריכים!" תקנה חדשה יעורה בלבו של רבי נתן, והוא התבטא: "אט אצינד קאן זיין אז איך וועל זיין א ערליכער איד" ("הנה עתה יכול להיות שאהיה יהודי כשר").

רבי נתן ורבי נפתלי גמרו אמר שבהזדמנות הראשונה יסעו לאדמו"ר החדש, אך לא עבר זמן רב ומהרה נתמלאה משאלתם, היה זה לאחר שחזו הם בהתפעלות, כיצד חברם רבי ליפא אומר את הסליחות בהתלהבות עצומה ובכונה גדולה, וגם הפיוטים שאומרים בסוף הסליחות בדרך כלל במהירות וחפזון, אומר הוא במתינות כמונה מעות.

מה יום מיומים? שאלו אותו.

"בשבת העבר שהיתי אצל האדמו"ר רבי נחמן מברסלב, והוא אשר חזקני ועוררני כל כך לעבודת השם" - השיב רבי ליפא - "וממילא לא יפלא שכל תבה ותבה מן התפלה והסליחות קבלו אצלי משמעות מחדשת ומרגשת". לשמע הדברים התעוררה תשוקה עצומה בלבו של רבי נתן לנסע אל הרבי.

באמצע השוק נצבים שני החסידים רבי נתן ורבי נפתלי, כסופים אדירים גודשים את לבם, הנה תקף יפגשו ברבי החדש, אולי ממנו תצמח ישועתם הרוחנית? ברגשי קדש שכרו עגלה שתובילם למחוז חפצם, לעיר ברסלב הסמוכה, כל הדרך התכוננו בדחילו ורחימו לקבלת פני הצדיק, וכשהתקרבה העגלה לעיר, נתר לבם בהתרגשות איו קץ.

לאחר שעה קלה כשנכנסו לחדרו של רבנו לקבלת שלום, הביט נתן בפני קדשו של רבנו בתמהון עצום: הלא פנים אלו מפרות לי כבר מזמן, קלסתר פנים טהורות אלו ראיתי אז בחלומי, והוא אשר חזקני ואמצני במלים: 'דראפע זיך און האלט זיך!'

אין לתאר ואין לשער את הרגשתו של רבי נתן בשעה זו, בשעה שהבין שהנה זמנה לו ההשגחה את המדריך הנכון בעבודת השם, בצורה כה פלאית ושמיימית.

ורבנו כמו לאשר את תחושתו, נענה ואמר לו:

'מיר קאנען זיך שוין פון לאנג, נאר מיר האבן זיך שוין א צייט ניט געזעהן...' (אנחנו כבר מכירים מזמן, רק זה זמן שלא התראינו...) - - -

מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה', יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. מִי יוּכַל
לְסַפֵּר, מִי יוּכַל לְשַׁעַר אֶת כָּל הַגְּדוּלוֹת וְהַנְּפִלְאוֹת
וְהַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, אֹר
הָאוֹרוֹת, אֹר הַצְּחָצְחוֹת, אֹר הַגְּנוּז וְצִפּוֹן וְטִמוֹן עִם
כָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׂבָהֵם תְּלוּיִים כָּל הָעוֹלָמוֹת;

וּבִיּוֹתֵר, אֲשֶׁר פָּעַל וְעָשָׂה עִם אַנְשֵׁי הַמָּוֶה
קָרְבִים אֵלָיו, אֲשֶׁר זָכוּ לְהִסְתוֹפֵף בְּצִלוֹ,
צֵל הַקְּדוֹשׁ, וְלִשְׁמֹעַ מִפִּי מַה שִּׁשְׁמָעוּ
דְּבָרִים שְׂכַסֵּם עֲתִיק יוֹמִין; וּבִפְרָטוֹת,
אֲשֶׁר פָּעַל וְעָשָׂה עִמִּי הָעֲנִי וְהָאֲבִיוֹן,
אֲשֶׁר הִקְיֵמְנִי מֵעֶפֶר וּמֵאֲשָׁפוֹת, וְהוֹשִׁיבֵנִי
אֶצְלוֹ, וְקָרְבַנִי בְּרַחֲמֵי בִיּוֹתֵר, וְסַמְךָ יָדוֹ
עָלַי לְקַבֵּל וְלִכְתֹּב אֶת כָּל דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ
וְשִׁיחוֹתָיו וְסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂי־וֹתָיו, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר
לְכֹל זַפְנֵי שִׁיחָה נִכְתָּב עַל־יָדַי.

וְאָמַר בְּפִה מְלֵא, שְׂאִין מִי
שִׁיּוֹדַע מִמֶּנּוּ כִּי־אִם אָנֹכִי מֵעַט,
וְעוֹד כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת כְּאֵלֶּה:

(הקדמת חיי מוהר"ן)

